

TSK ELELE VAKFI

ISSN: 2148-3698 YIL:12 SAYI:32 TEMMUZ 2025

DERGİSİ

ENGELLERİ ELELE AŞIYORUZ

Paylaşmak Umuttur...

VİZYON

Ülke savunması ve milletin bölünmez bütünlüğü için görevi başında yaralanan veya uzvunu kaybedenler başta olmak üzere Türk Silahlı Kuvvetleri, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı Personeli, emeklisi, malulen emeklisi(erbaş/er gaziler dahil) ve bunların bakmakla yükümlü olduklarının rehabilitasyonu ve devamlı bakımlarını sağlamak, uygar ve çağdaş seviyede sağlıklı bir yaşam sürdürebilmelerine katkıda bulunmak, sağlık hizmetlerini daha iyiye götürmek, engelli çocuk ve yetişkinlerle ilgili çalışma ve faaliyetlerde bulunmaktır.

Kaynağını, Yüce Türk Milletinin ELELE vererek gönüllü bağışlarının oluşturduğu menkul ve gayri menkullerini en üst seviyede dikkat, gayret ve özenle en iyi şekilde değerlendirmek suretiyle modern tesisleri kurmak, yaygınlaştırmak, geliştirmek ve örnek düzeyde işletilmesi için destek sağlamaktır.

Başarıya şartlanmış bilimsel ve kültürel donanıma sahip çalışanların maksimum faydayı sağladığı, bağış yapan kişi, kurum ve kuruluşların teveccühüne layık, kamu yararına hizmet veren, sağlık ve sosyal içerikli öncü ve güvenilir bir vakıf olmaktır.

MİSYON

Amacı gerçekleştirmek üzere; tesislere sahip olmak, bu tesislerin işletme ve idamesi için destek sağlamak, kar getirici yatırım, ortaklık ve şirketler kurmak, çağdaş iletişim araçlarıyla tanıtım faaliyetlerinde bulunmak ve bağışları artırmaktır.

İsmail Hakkı KÖSEALİ

(E.) Tuğgeneral
Genel Müdür

Değerli okurlarımız,

TSK Elele Vakfı Dergisinin 32'nci sayısında, sizlerle birlikte olmanın ve bizleri bu yolda destekleyen siz değerli bağışçılarımıza bu vesile ile ulaşabilmenin sevinç ve mutluluğunu yaşıyoruz.

Dergimiz aracılığıyla siz değerli bağışçılarımızın katkıları ile yapılan faaliyetleri takip etme imkanını bulacaksınız.

TSK Elele Vakfı Dergisinin bu sayısında vakfımızdan haberler, ilginizi çekecek çeşitli makaleler, gazilerimiz ve bağışçılarımızla yapılan söyleşiler, tarihimizdeki önemli günlerle ilgili bilgiler bulabileceksiniz.

Vakfımız; siz hayırsever bağışçılarımızın varlığı ve desteği ile vakıf senedindeki amaçlara uygun, tüm görevleri büyük bir sorumluluk duygusuyla şeffaf bir şekilde, gururla yerine getirmiş ve getirmeye devam etmektedir.

TSK Elele Vakfı, bu yıl Yüce Türk Milletinden aldığımız destek ile kuruluşumuzun 29'unu yılını kutlamıştır. Vakfımızın kurulmasında ve bugünlere ulaşmasında emeği olan TSK Elele Vakfı ailesinin değerli mensupları ile yardım ve desteklerini esirgemeyen tüm kişi, kurum ve kuruluşlar ile siz saygı değer okurlarımıza sevgi, saygı ve şükranlarını sunar, sağlık ve esenlikler dilerim.

TSK ELELE VAKFI, HER ZAMAN GAZİLERİMİZLE,
ÇOCUKLARIMIZLA, YAŞLILARIMIZLA
ELELE

TSK ELELE VAKIF DERGİSİ

YIL: 12 - SAYI 32 - Temmuz 2025
ISSN: 2148 - 3698

ÜCRETSİZDİR / YILDA BİR YAYINLANIR

TSK ELELE VAKFI ADINA SAHİBİ
İsmail Hakkı KÖSEALİ
(E.) Tuğg.
Genel Müdür

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Mehmet TEZCAN
(E.) Albay

İDARE YERİ
TSK ELELE VAKFI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Ziya Gökalp Cad.
Ataç - 2 Sokak No: 43/8
Kızılay / Çankaya / ANKARA
T: 0312 431 99 36
F: 0312 431 07 36
www.elele.org.tr
elele@elele.org.tr

YAYIN TÜRÜ
YAYGIN SÜRELİ YAYIN TÜM TÜRKİYE'DE

HUKUKİ SORUMLULUK
Dergide yayınlanan yazılardan, kaynak adı gösterilerek
alıntı yapılabilir. Dergide yayımlanan yazılar
yazarların kişisel görüşüdür.

GRAFİK TASARIM / BASKI
BÜYÜK ANADOLU MEDYA GRUP LTD. ŞTİ.
İstanbul Cad. Elif Sokak,
Sütçü Kemal İş Merkezi No : 7 / 17 - 18
İskitler / ANKARA
Tel: 0 (312) 384 30 70 (Pbx)
Faks : 0 (312) 384 30 67

BASKI TARİHİ
TEMMUZ 2025

VAKIFTAN HABERLER

10 | TSK Elele Vakfı'nın kuruluşunun
29'uncu yıl dönümünde; Vakıf Gn.
Md. (E.) Tuğg. İsmail Hakkı KÖSEALİ
başkanlığında, Anıtkabir Ziyareti

TARİHTEN

30 | BİR GAZİNİN GÖZÜYLE ÇAL DAĞI
MUHAREBELERİ

MAKALE

62 | Özel Gereksinimli Çocuklarda
Drama

BAĞIŞÇI ZİYARETLERİMİZ

27 | TSK Elele Vakti ailesi olarak MSB Ankara Özel Bakım Merkezinde yaşamlarına devam eden değerli büyüklerimizi bayram öncesi ziyaret ettik.

SÖYLEŞİ

28 | TSK Elele Vakti Bağışçısı Sayın Nesrin Suna GÜMÜŞSUYU

TARİHTEN

42 | ANNE HEDİYESİ- Bir Ulusun Kaderini Değiştiren Saatin Hikâyesi

MAKALE

52 | Psikolog Esin AKAL YAŞÇILIK

ZİYARET

73 | ZİYARET

SOSYAL

77 | GALERİ

TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİ ELELE VAKFI 29 YAŞINDA 21 NİSAN 1996 - 21 NİSAN 2025

TSK Elele Vakfı kurulduğu günden bu güne kadar, kendisine emanet edilen bağışları, hak sahiplerine ulaştırırken, şeffaf, dürüst, hukuka uygun ve yüksek sorumluluk duygusu ile hareket etmektedir. Vakfımız; Vakıf senedindeki amaçlarına uygun olarak, Kahraman Gazilerimiz, engelli çocuklarımız ve yaşlılarımızın tedavi, bakım ve rehabilitasyonu için tesisler inşa etmeye, bu tesislere destek sağlamaya şevk ve heyecanla devam etmektedir.

TSK Elele Vakfı olarak, Tüm halkımıza desteklerinden dolayı minnet ve şükranlarımızı sunuyoruz.

**ELELE
GÖNÜL GÖNÜLE**

**SİZLER OLMASAYDINIZ BİZLER OLAMAZDIK.
YÜCE MİLLETİMİZE ŞÜKRANLARIMIZI SUNARIZ.**

TARİHÇE

1995 yılı Mart ayında icra edilen yurt içi ve sınır ötesi operasyonların sonrasında, Ankara Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Sn. Nazmi BİLGİN ile TRT Haber Spikeri Sn. Mehpere ÇELİK'in öncülüğünde, başta TRT olmak üzere diğer basın organlarının da desteğiyle "Haydi Türkiye Mehmetçikle Elele" kampanyası düzenlenmiştir. Kampanya sonunda toplanan (2.7 Trilyon TL) bağışla, ülke savunması ve milletin bölünmez bütünlüğü için görevi başında yaralanan veya uzvunu kaybeden askerlerimi-

ze hizmet verebilecek bir "Rehabilitasyon ve Bakım Merkezi" inşa edilmesi kararlaştırılmış, dönemin Genelkurmay Başkanı, Kara, Deniz, Hava ve J.Gn. Komutanı ile Sahil Güvenlik Komutanı kurucu üye olduğu "TSK Rehabilitasyon ve Bakım Merkezi (ELELE) Vakfı", 21 Nisan 1996 tarihinde, noter onaylı Vakıf Senedi ile "Türk Silahlı Kuvvetleri personelinin rehabilitasyonu ve devamlı bakımı için gerekli tesisleri kurmak, yaygınlaştırmak ve bu tesislerin her türlü donanım, araç, gereç ve malzeme ihti-

yaçlarını temin etmek" amacıyla kurulmuştur. Vakfın Yönetim kurulunun, 25 Nisan 1996 Tarihli 1996/1 sayılı karar doğrultusunda, MSB.lığı ile 30 Eylül 1996 tarihinde imzalanan protokol çerçevesinde, Bilkent yolu Lodumlu bölgesinde, MSB.lığına tahsisli bir milyon m²'lik GATA arazisinin 320 bin m²'si, TSK Rehabilitasyon ve Bakım Merkezi (ELELE) Vakfının bu tesise desteklerinin devam edebilmesi için 4 Mayıs 2004 tarihine, adı "TSK Elele Vakfı" olarak değiştirilmiştir.

İhalesi 11 Kasım 1996 tarihinde tamamlanarak inşaatına başlanan TSK Rehabilitasyon ve Bakım Merkezi 21 Nisan 2000 tarihinde, 105 milyon Dolarlık harcama sonrasında dönemin Cumhurbaşkanı Sn. Süleyman DEMİREL tarafından açılışı yapılarak hizmete alınmıştır. Hastane, 29 Mayıs 2001 tarihinde yapılan protokol ile TSK GATA K.lığına, 2016 tarihinden itibaren T.C. Sağlık Bakanlığına devredilmiştir.

TSK Elele Vakfı Yönetim Kurulunun 26 Mayıs 2004 tarihli 2004/4 kararı ile Gaziler Fizik Tedavi Rehabilitasyon Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde tedavi gören malul gazilerimizi hastane ortamından uzaklaştırarak ruhsal rehabilitasyonlarına, moral ve motivasyonlarına katkıda bulunmak amacıyla yaptırılan ve tüm finansmanı (2.1 Milyon TL) TSK Elele Vakfınca karşılanan "Gazi Uyum Evi" 19 Eylül 2004 tarihinde hizmete açılmıştır.

TSK Elele Vakfı Yönetim Kurulunun 26 Ekim 2005 tarihli 2005/10 sayılı kararı doğrultusunda; TSK Sağlık ve GATA K.lığı ile TSK Elele Vakfı arasında 14.Haziran 2006 tarihinde imzalanan protokole göre Ankara Lodumlu Bölgesinde, TSK, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı personeli, emeklisi, malulen emeklisi (erbaş/er gazileri gazileri dahil) ve bunların bakmakla yükümlü olduklarının rehabilitasyonu ve devamlılı bakımlarını sağlamak,uygar ve çağdaş seviyede sağlıklı bir yaşam sürdürmelerine katkıda bulunmak, sağlık hizmetlerini daha iyiye götürmek amacıyla 65 yaşını geçmiş personelin sosyalleşmesi ve bakım hizmeti alabilmeleri amacıyla 250 kişi kapasiteli, TSK Ankara Özel Bakım Merkezi, 6 Ekim 2006 tarihinde, 41 Milyon TL'ye inşa ettirilerek 30 Haziran 2008 tarihinde TSK Sağlık ve GATA K.lığına, 2016 tarihinden itibaren de MSB'liğine devredilmiştir.

TSK Elele Vakfı Yönetim Kurulunun 19 Temmuz 2010 tarihli 2010/5 sayılı kararı ile; İç Güvenlik Harekâtında doku ve organ kaybına uğrayan gaziler için ihtiyaç duyulan yapay organ, ortez ve protezlerin hatasız ve hızla imal edilebilmesi amacıyla Medikal Tasarım ve Üretim Merkezi (METÜM) 4 Milyon Euro'ya GATA yerleşkesi içerisinde inşa edilerek, 2012 yılında Türk Silahlı Kuvvetleri Sağlık Komutanlığı'na devredilmiştir.

Gazi Uyum Evi kompleksi içerisinde yer alan, 9.470 m²'lik alan üzerinde tamamen engelli sporcular düşünülerek, engelli gazilerimizin uluslararası düzeyde olimpik faaliyetlerde kullanabilecekleri 19 Eylül Spor Tesisleri, Aralık 2014 tarihinde, 1,8 milyon TL.'na inşa ettirilerek gazilerimizin hizmetine tahsis edilmiştir.

TSK Elele Vakfı Yönetim Kurulunun 10 Mart 2014 tarihli 2014/2 sayılı kararı ile TSK Çamlıca Özel Bakım Merkezinin 2014 yılında modernizasyonu yapılmıştır.

2003 yılında itibaren; S.B.Ü. Gülhane Eğitim ve Araştırma Hastanesi içinde kendine ait binasında faaliyet gösteren TSK Elele Vakfı Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezinde, yaklaşık 250 engelli çocuğumuza özel eğitim ve rehabilitasyon hizmeti verilmektedir.

TSK Elele Vakfı Yönetim Kurulu ve Mütevelli Heyeti tarafından 21 Kasım 2017 tarihinde mevcut 250 yataklı ÖBM yanına 100 yataklı bir ÖBM'nin daha yapılması kararı alınmış bu karar doğrultusunda, Milli Savunma Bakanlığı ile TSK Elele Vakfı arasında 20.08.2021 tarihinde "Hak sahiplerinin hayat standartlarının iyileştirilmesi ve yükseltilmesini amaçlayan sistemli ve programlı hizmetler bütünü olan sosyal hizmetlerin, yaşlı bireylere tam bakım hizmeti ile daha verimli hale getirilmesi" maksadıyla yapılması planlanan 100 yataklı Özel Bakım Merkezi EK Binasının inşası TSK Elele Vakfı Genel Müdürlüğü tarafından 29'uncu kuruluş yılında Vakıf senedinde yer alan amaçlara uygun şekilde siz değerli bağışçılarımızdan aldığı destekle inşaatı tamamlanarak MSB'ye teslimi gerçekleştirilmiştir.

Bu güne kadar Gaziler Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Eğitim ve Araştırma Hastanesine toplam 54.869.030 TL. değerinde tıbbi cihaz ve malzeme desteğinde bulunulmuştur.

TSK Ali Çetinkaya İlk Kurşun Rehabilitasyon Merkezi K.lığına toplam 127.871.078 TL. değerinde tıbbi cihaz, malzeme ve hizmet alımı desteği yapılmıştır. Gülhane Askeri Tıp Akademisi K.lığına 2013-2016 yılları arasında toplam 16.869.749,00 TL. değerinde tıbbi cihaz ve malzeme desteğinde bulunulmuştur. TSK Elele Vakfı, Vakıf Senedinde yer alan amaçları doğrultusunda kuruluşundan itibaren icra ettiği faaliyetler kapsamında Vakıf-

lar Genel Müdürlüğü tarafından 1999 yılında "Yılın Başarılı Vakfı" seçilmiştir.

Vakıf, 2004 yılı faaliyetleri nedeniyle ödüle layık görülen 11 Vakıf arasında yer almış, Vakıflar Haftası münasebetiyle 09 Mayıs 2005 tarihinde Ankara'da düzenlenen törende ödülünü almıştır.

2006 Vakıf Medeniyeti Yılı Etkinlikleri çerçevesinde Vakıflar Genel Müdürlüğünce düzenlenen, 2005 yılında gerçekleştirilen Sağlık ve Sosyal İçerikli Projeler Yarışmasında "TSK Rehabilitasyon ve Bakım Merkezine Silikon Protez İmal İmkân ve Kabiliyeti Kazandırılması Projesi" ile ödüle layık görülmüş ve 08 Mayıs

2006 tarihinde törenle ödülünü almıştır.

"2009 Vakıf Medeniyet Sağlık Yılı" etkinlikleri çerçevesinde; sağlık alanında yaptığı başarılı çalışmalar nedeniyle, TSK Elele Vakfı, Vakıflar Genel Müdürlüğünce ödüle layık görülmüş ve 04 Mayıs 2009 tarihinde düzenlenen törenle ödülünü almıştır.

Vakfın 23 Mayıs 2018 tarihinde yapmış olduğu başvuruya istinaden Bakanlar Kurulunun 10 Mayıs 2021 tarihli 3981 sayılı kararı ile Cumhurbaşkanlığı tarafından "İzin Almadan Yardım Toplayabilen Kuruluşlar" arasına alınmıştır.

*Vatandaşınıza Köprü olmak
en büyük gururumuzdur...*

ANKARA 100 YATAKLI ÖZEL BAKIM MERKEZİ İNŞAATI

TSK Elele Vakfı Yönetim Kurulu kararı ile 2017 yılında TSK Elele Vakfı Genel Müdürlüğü tarafından Vakfın amaçlarına uygun olarak bedeli proje safhasında belirlenecek ve bitiminde Millî Savunma Bakanlığına (MSB) devredilmek üzere bir bakım merkezi yapılması kararı alınmıştır. Müteakiben MSB ile TSK Elele Vakfı arasında Yönetim Kurulunun 23.03.2021 tarihli kararına istinaden 100 Yatak kapasiteli Ankara ÖBM Ek Binası etüt, proje, inşaat ve müstemilatının (tefrişatının) (yatak, masa, kol-tuk, ranza vb.) MSB marifetiyle yaptırılarak tefriş edilmesi için

110.000.000 TL kaynağın aktarılmasına ilişkin protokol imzalanmıştır. Bu çerçevede inşaatına başlanılan ve mevcut Özel Bakım Merkezine ilave olarak düşünülen 100 yatak kapasiteli Özel Bakım Merkezi, faaliyette bulunan 250 kişi kapasiteli Ankara Özel Bakım Merkezinin hemen yanında yer almaktadır. Benzer mimari özellikleri taşıyan yeni tesisin bu alanda duyulan ihtiyacı karşılamada önemli bir mesafe alınmasını sağlayacağı değerlendirilmektedir. TSK Elele Vakfı, 29'uncu kuruluş yılında Vakıf senedinde yer alan amaçlara uygun şekilde siz

değerli bağışçılarımızdan aldığı destekle inşaatı tamamlanarak MSB'ye teslimi gerçekleştirilmiştir.

"TSK ELELE VAKFI Ailesi, Siz Yüce Milletimizin Katkıları" ile yeni bir tesisin ihtiyaç sahiplerinin hizmetine sunulmasının sevincini yaşamaktadır.

"Yüce Milletimize Şükranlarımızı Sunarız."

TSK Elele Vakfı'nın kuruluşunun 29'uncu yıl dönümünde; Vakıf Genel Müdürü (E.) Tuğg. İsmail Hakkı KÖSEALİ başkanlığında, Anıtkabir Ziyareti gerçekleştirilmiştir.

TSK Elele Vakfı'nın kuruluşunun 29'uncu yıl dönümünde; Vakıf Genel Müdürü (E.) Tuğg. İsmail Hakkı KÖSEALİ başkanlığında, Anıtkabir Ziyareti ve Atatürk Mozolesine Çelenk Koyma Töreni icra edilmiş, Anıtkabir Şeref Defteri imzalanmıştır.

Vakfın 29'uncu kuruluş yıldönümü münasebetiyle; 21 Nisan 2025 Pazartesi günü Vakıf Genel Müdürü (E.) Tuğg. İsmail Hakkı KÖSEALİ Başkanlığında;

Vakıf personeli, TÜRKTRUST A.Ş. personeli ve TSK ELELE Vakfı Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi personelinin oluşturduğu heyetle; Anıtkabir ziyaret edilmiş, Aslanlı yoldaki yürüyüşün ardından Atatürk Mozolesine Çelenk Koyma Töreni icra edilmiştir.

Misak-ı Milli Kulesinde Vakıf Genel Müdürü (E.) Tuğg. İsmail Hakkı KÖSEALİ tarafından Anıtkabir Şeref Defteri imzalanmış-

tır.

1996 yılında "Haydi Türkiye Mehmetçikle Elele" Kampanyasındaki gönüllü bağışlarla kurulan Türk Silahlı Kuvvetleri Elele Vakfı; 29 yıldır siz değerli bağışçılarımızın destekleri ile gazilerimiz ve engelli çocuklarımız için çalışmalarına azim ve kararlılıkla devam etmektedir.

Bağışları ile desteklerini esirgemeyen Yüce Türk Milletine şükranlarımızı sunarız.

24 NİSSAN 2025

Emniyetimizden Kurumca;

Büyük Önder Gazi Mustafa Kemal Atatürk;

TSK Elele Vakfı olarak, kuruluşumuzun 24'üncü yıldönümünde, huzurunda bulunmaktan onur ve mutluluğuna yaşıyoruz.

Kuruluş amaçlarımızın uygun şekilde, Türk Silahlı Kuvvetleri, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığının kahraman güçleri ve emekli personellerinin, Üstün Türk Milletine destek ile büyük bir birlik ve huzurlu bir yaşam mücadelesinde büyük bir azimle çalışmaya devam ediyoruz.

Türk Milletine olan sevginiz ve geleceğimize ışık tutan ilkeleriniz, her zaman olduğu gibi bundan sonra da en büyük yol göstericimiz olacaktır.

Yüce Atam; Şahsım ve TSK Elele Vakfı personeli olarak şükranlarımızı sunuyor, huzurunda saygı ile eğiliyoruz.

Ruhunuz sad olsun.

İsmail Hakkı KÖSEALİ
(Em.) Tuğgeneral
TSK Elele Vakfı
Genel Müdürü

TSK ALİ ÇETİNKAYA İLK KURŞUN REHABİLİTASYON MERKEZİ

Merkeze adını veren Ayvalık'ı kuş bakışı görme imkânı sunan İlk Kurşun Tepesi'nde 48.700 m2 arazi üzerine kurulan TSK Ali Çetinkaya İlk Kurşun Rehabilitasyon Merkezi'nden, sadece Şehit aileleri değil, malul Gaziler ve aileleri de yararlanmaktadırlar. Şehit aileleri ve malul Gazilere daha iyi hizmet verebilmek maksadıyla Aralık 2023 itibarıyla, TSK Ali Çetinkaya İlk Kurşun Rehabilitasyon Merkez Komutanlığı kıışlasındaki bina ile Şehit yakınları/malul Gazilerin kullanımında olan diğer müştemilatın kapsamlı şekilde bakım ve onarımına ait ihtiyaçlarına yönelik olarak, MSB Lojistik Genel Müdürlüğü ile yapılan koordine ve imzalanan protokol çerçevesinde çalışmalar başlatılmıştır.

Tesisin bakım ve onarım faaliyetleri Ağustos 2024 ayında tamamlanmış ve 19'uncu Komando Tugayı Komutanlığı bünyesinde yer alan TSK Ali Çetinkaya İlk Kurşun Rehabilitasyon Merkezi, daha iyi şartlarda Şehit ailelerimiz ile malul Gazilerimize hak ettikleri hizmeti vermeye başlamıştır.

ANKARA GAZİLER FİZİK TEDAVİ VE REHABİLİTASYON EĞİTİM VE ARAŞTIRMA HASTANESİNDE TEDAVİLERİ DEVAM EDEN GAZİLERİMİZ.

Abdurrahman GÜVEN

Bilgin MELEK

**Cuma AÇIKGÖZ
Ziyattin KAYA**

Emre BAYRAM

Recep YAVUZ

Savaş YÜCEL

TSK ELELE Vakfı Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezinde Milli Eğitim Bakanlığı'nın destek eğitimi müfredatının yanı sıra sosyal faaliyetlerle de özel gereksinimli çocuklarımızın eğitim ve rehabilitasyonuna destek sağlanmaktadır.

TSK ELELE Vakfı Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezinde eğitim alan 12 öğrencimizin katılımı ile değerli yönetmenimiz Sn. Serdar KOŞAL'ın öncülüğünde, Sersem Kocanın Kurnaz Karısı isimli oyunu 30 Mayıs 2025 tarihinde, Gülhane Eğitim ve

Araştırma Hastanesi yerleşkesi içerisinde yer alan Halil Akçiçek Konferans Salonunda, İzleyici ile buluşmuştur. Emeği geçen tüm personelimize şükranlarımızı sunarız.

30 AĞUSTOS

ZAFER BAYRAMIMIZ

KUTLU OLSUN

19 EYLÜL GAZİLER GÜNÜ

“...Dünyanın hiçbir ordusunda yüreği seninkinden daha temiz, daha sağlam bir askere rast gelinmemiştir. Her zaferin mayası sendedir. Her zaferin en büyük payı senindir...”

Atatürk

19 Eylül Gaziler Günü'nde kahraman gazilerimizle bir araya geldik. Gazilerimizin tedavisi için yüce Türk Milletinin bağışları ile TSK Elele Vakfı tarafından inşa ettirilen Gaziler Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Eğitim ve

Araştırma Hastanesinde; Ankara Devlet Sahne Sanatları Topluluğunun Halk Oyunları Gösterisi ve Jandarma Genel Komutanlığı Bando konseri vererek gazilerimizi onurlandırmıştır.

Türk Milletinin varlığı, Türkiye Cumhuriyeti'nin bağımsızlık ve egemenliği için, başta Gazi Mustafa Kemal ATATÜRK olmak üzere bütün gazilerimizi minnet, şükran ve saygıyla anıyoruz. Gaziler Günü Kutlu Olsun...

Gazi İsmail CANTÜRK

Gazi, 23 yıl önce kurulan takımın kaptanlığını yapıyor. Hakkari'de 1995 yılında vatani görevini yaparken yaralanan İsmail Cantürk (49), 2001 yılında kendisi gibi gazi olan arkadaşları ile Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) Tekerlekli Sandalye Basketbol Takımı'nda oynamaya başladı. Cantürk, 23 yıldır onlarca gazinin yeniden hayata tutunduğu takımın kaptanlığını yapıyor. İsmail Cantürk, 1995 yılında Hakkari'de vatani görevini yaparken teröristlerle girilen çatışmada omuriliğine isabet eden kurşunla yaralandı. Çatışmada, Cantürk'ün 4 silah arkadaşı şehit oldu, 8 silah

arkadaşı da gazi oldu. İsmail Cantürk, helikopter ile Hakkari Askeri Hastanesi'ne kaldırıldı, ardından da Gülhane Eğitim ve Araştırma Hastanesi'ne sevk edildi. Yaklaşık 2,5 yıl tedavi gören Gazi Cantürk, omuriliğinde oluşan hasar nedeniyle tekerlekli sandalyeye mahkum oldu. Gazi Cantürk, 2001 yılında kendisi gibi gazi olan arkadaşları Zafer Güneş ve Taner Ertay ile birlikte kurulan TSK Tekerlekli Sandalye Basketbol Takımı'nda görev almaya başladı. Gazi sporculardan oluşan takım, 2014 yılında Tekerlekli Sandalye Basketbol Süper Ligi'ne yükseldi. İsmail Cantürk, onlarca gazinin yeniden hayata tutunduğu takımın kurulduğu günden beri kaptanlığını yapıyor.

'TAKIM, GAZİLERİMİZİN HAYATA TUTUNMALARI İÇİN KURULDU'

Gazi Cantürk, tedavilerinin ardından memleketi Antalya'ya döndüğünü ve 2001 yılında kendisi gibi gazi olan arkadaşları Zafer Güneş'in kendisini aradığını belirterek, "2001 yılında arkadaşlarımla bir takım kurmaya karar verdik. O yıllarda basketbol hakkında pek bilgi sahibi değildik. Yani hayatımızda görmediğimiz bir spor dalıydı aslında. İyi ki bu takımı kurduk. Takımı kurduktan sonra dönem dönem takım kaptanlığını yaptım. Halen de devam ediyorum kaptanlığa. Basketbol bir engelinin yapması gereken en faydalı spor dalı diye düşünüyorum. Çünkü sandalyeye bindiğiniz

zaman tüm kaslarınız çalışıyor. Hem sportif olarak hem de sosyal faaliyet olarak faydalı bir spor dalı. Takım, gazilerimizin rehabilitasyonu için, hayata tutunmaları için kurulmuştu ama sonra profesyonel oldu ve Süper Lig'de oynuyoruz. Engelli arkadaşlarımız olsun, dışarıdaki gazi arkadaşlarımız olsun; özellikle basketbol sporu olsun demiyorum ama başka spor branşlarına da yönelmesini isterim ben. Çünkü bir şekilde sosyal hayata katılmaları gerekiyor" ifadelerini kullandı.

GAZİ ARKADAŞLARIMIZ EVLERİNE KAPANMASINLAR'

TSK Elele Vakfı tarafından desteklenen takımlarının Avrupa'da da birçok başarısı

olduğunu söyleyen Gazi Cantürk, "Bunlar bizler için hakikaten çok gurur verici olaylar. Şimdilerde bir ağabey olarak, 'Takımın sahipleriyiz' diyorum. Benim basketbol haricinde yaptığım spor dalları da var. Tekerlekli sandalye tenisinde ülkemizi yurt dışında temsil ettim. Basketbol tabii belli bir yaşa kadar oynanan bir spor. Belli bir yaştan sonra bırakmanız gerekiyor. Bundan sonra da antrenör olmak isterim veya takımın herhangi bir yerinde görev yapmak isterim. Yeni yaralanan, gazi arkadaşlarımız da evlerine gidip, evlerine kapanmasınlar. Engelli arkadaşlarımız da olabilir, gazi arkadaşlarımız da olabilir. Yani gelsinler bu sporla tanışsınlar. Burada zaten kişinin

fiziksel özelliklerine göre gerekli yönlendirmeler yapılmaktadır. Gazi arkadaşlarımızı özellikle buraya davet ediyorum; buyursun gelsinler" dedi.

Kaynakça; Demirören Haber Ajansı

EYLÜL NEVA

ASLA VAZGEÇMEYİN

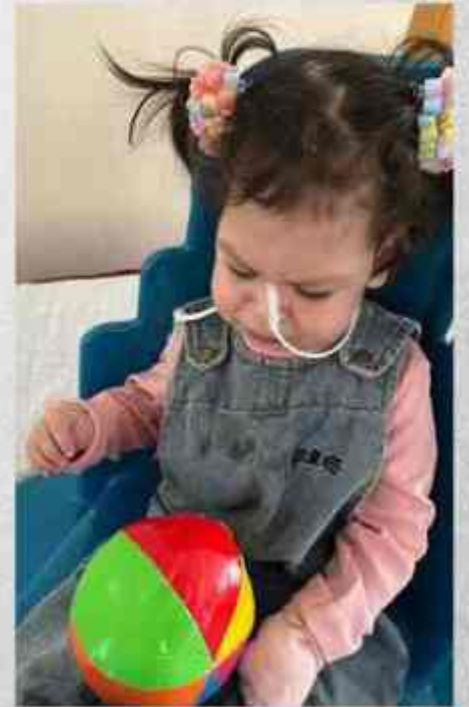
Ben bir anneyim. Bir tane çocuğum var. İsmi Eylül Neva. 2024 yılının başında dünyaya geldi. Epilepsi hastası, motor fonksiyonlarında gelişimsel gerilik mevcut, yutma bozukluğu var ve 14 aylıkken aort kapak yetmezliği tanısı kondu. Şimdi sizlere bu zorlu ama bir o kadar da güzel olan yolculuğumuzdan bahsetmek istiyorum.

Öncelikle çok zorlu bir hamilelik süreci geçirdim; mide bulantılarım doğuma kadar sürdü. Gece uykularımda, yemek yediğimde, gün içerisinde sürekli mide bulantılarım oluyordu. Hatta bu süreçte annelik ne kadar zormuş keşke erkek olsaydım dedim. Üstüne bir de hamile olduğumu öğrendiğimde eşim, kalça

kemiğinin kırıldığı bir sakatlık geçirdi. Bu sebeple hamilelik süreci boyunca hem anneydim hem de baba... Her kontrole gittiğimde doktorlar Eylül Neva için kalbinde su var, ciğerinde su var gibi yeni bir şeyler söylüyorlardı. Bu böyle doğuma kadar sürdü. Böylesi yorucu bir hamilelik geçirmek psikolojimi de olumsuz etkiledi ama ben hep bebeğimi düşünerek pozitif kalmaya çalıştım.

Doğum günü kontrol için hastaneye gittiğimde bebeğin taşikardisi olduğu söylendi. Bu şekilde yaklaşık 4 saat beni beklettikten sonra sezaryene aldılar. Sezaryen aşaması da çok zorlu geçti. Eylül Neva dünyaya geldi ama ağlamıyordu. Çok tedirgin olmuştum çünkü her şey gözümün önünde gerçekleşiyordu. Eylül Neva'nın epilepsi atağı geçirdiğini, solunum sıkıntısı yaşadığını söyleyerek hemen yeni doğan yoğun bakım ünitesine aldılar. Yaklaşık 4-5 saat sonra da doğum yaptığım hastaneden çocuk nöroloji doktoru bulunmadığı gerekçesiyle başka hastaneye sevk ettiler. Eylül Neva 42 gün boyunca yoğun bakımda yattı ama bu süre zarfında her iki hastanede de hiç kimse bize doğumda neler yaşandığını, Eylül Neva'nın doğumda oksijensiz kaldığını söylemedi. Bunların hepsi hastaneden

taburcu olduktan 3 ay sonra yapılan Emar (MR) taramasında ortaya çıktı. Biz sadece epilepsisi olduğunu biliyorduk, gelişim geriliği olduğundan haberimiz yoktu. Bunları öğrendikten sonra çok üzülmuştum. Ümitsizliğe kapılmış kendimi dış dünyadan soyutlamıştım. Sürekli ağıyordum. Çünkü yakın çevremde hiç engelli biri olmamıştı ve bu duruma çok yabancıydım. Bir süre bu şekilde ağlamalarım devam ettikten sonra eşim bana "O bizim meleğimiz. O bize verilen bir emanet. Biz bunu atlatacağız ve onun en iyi halde daha da ileri gitmesi için elimizden geleni yapacağız. Senin çocuğun ağlayamazken sen nasıl ağlayabiliyorsun" dedi. Sonra bende evladım için

oturamıyor, yürüyemiyor, konuşamıyor ama ben yine de onu parka, alışverişe, gezmeye götürüyorum kimseden utanmıyorum. Sizler de çocuklarınızı hiçbir şeyden mahrum bırakmayın ve onlarla birlikte mücadele etmekten asla vazgeçmeyin!

Mayıs 2025, Ankara

kendimi toparlamak zorundayım çünkü onun bana ihtiyacı var diye düşündüm.

Eylül Neva'nın bu halini gören ve yine kendileri de engelli çocuk sahibi olan bir tanıdığımızın tavsiyesi sonucu Türk Silahlı Kuvvetleri Elele Vakfı GATA Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi ile tanıştık. Biz daha öncesinde hiç duymamıştık özel eğitim nedir bilmiyorduk. Burası bambaşka bir dünya imiş. Biz bu merkeze geldiğimizde Eylül Neva adeta bir kalıp gibiydi. Dümdüzdü, kafasını dahi çeviremiyordu. Sadece gözleri hareket ediyordu, o da çoğunlukla odaklanıp kalıyordu. Buraya geldikten kısa bir süre sonra Eylül Neva yatarken dönmeye, yaklaşık 10 dakika desteksiz oturmaya başladı. Kafasını sağa sola çeviriyor, otururken seslendiğinde artık bakıyor, gözleriyle konuşuyor resmen. Burası çocuğumu

baştan yarattı diyebilirim. Bu sebeple çocuğuma yoğun ilgi ve çaba gösteren herkese sonsuz teşekkürler. Buradan alacağı eğitim ve koşulsuz sevginin gücüyle gelecekte bomba gibi bir Eylül Neva hayal ediyorum. Yürüyen, koşan, konuşan... Eylül Neva'dan önce hayatı çok daha anlamsız yaşadığımı fark ettim. Engelli bireyleri gördüğümde onlara bakıp, rahatsız etmek istemiyordum. Allah yardımcınız olsun deyip geçiyordum ama şimdi her birinin yanına gidip dokunmak, onlarla konuşmak istiyorum. İnsanların günlük hayat içerisinde sorun olarak algıladığı birçok şey bana artık öyle gelmiyor. Mesela çocuklar koşuyor diye anneler, babalar kızıyor, bağıırıyor oysa benim çocuğum yürüyemiyor, oturamıyor, kafasını tutamıyor... Dışarı çıktığımızda herkes farklı gözlerle Eylül Neva'ya bakıyor. Evet belki benim çocuğum

Salih KARAKOÇ

1946 yılında İstanbul Üsküdar'da dünyaya gelmişim babamın da asker olması nedeniyle ilkokulu İskenderun da tamamladım. İlkokulu bitirdiğim sene yaz tatilinde anne ve babamla birlikte orduvine gitmiştik orada resmi elbiseli bir erkek çocuk gördüm o yaşta o kıyafetle bir çocuğu görmek beni şaşırtmıştı kendisine neden böyle giyindiğini sorduğumda bana askeri öğrenci olduğunu söylemişti, üniforması o kadar etkiledi o an asker olmaya karar vermiştim. Aileme konuyu açtığımda babam mesleğin zorluklarından bahsederek

sıcak bakmadığını söyledi ancak ısrarlarım sonucunda ikna oldular. Böylelikle 1956 yılında Erzincan askeri ortaokuluna kayıt oldum.

Bu esnada babamın Ankara'ya tayini çıktı onların Ankara'ya gitmesi ile aileden ayrı olmak bana zor gelmeye başlamıştı ikinci sınıfı bitirdiğim yaz aileme gelen tebligatta, gittiğim Erzincan Askeri İlkokulunun kapandığı eğitime artık İstanbul Selimiye Askeri Okulunda devam edeceğimiz söylendi. İstanbul Selimiye'ye olmamız nedeniyle çok sayıda akrabamız orada yaşıyordu bu nedenle çok mutlu olmuş okula çok sevinerek gitmiştim.

Ortaokulun bitiminden sonra Kuleli Askeri lisesin de üç yıl eğitimin ardından harp okulunda iki yıl daha okuyarak subay çıktım. Tankçı subay olarak başladığım meslek hayatıma ilk görev yerim olan Ankara Etimesgut Zırhlı Birliklerde beş yıl süre ile görev yaptım. Ardından ilk şark görevi için Kars Sankamış'a tayin olmuştum burada görevimin ikinci yılının sonunda lisan okulunu kazandığımı öğrendim. Rusça öğreneceğim lisan okulu

için Ankara'ya geldim 11 ay süren eğitim süresinde başıma gelen ve hayatımı değiştiren enteresan bir olay paylaşmak isterim,

Eğitim gördüğüm esnada adıma yazılmış ve imzalanmış bir mektup geldi bu durum karşısında şaşırmıştım bende yazan adrese, "beni nereden bulduğunu ve kim olduğunu" merak ettiğimi ifade ettiğim bir mektup yolladım gelen cevapta " Genç bir hanımefendiden bankada çalıştığını ancak ek gelir olması için çalıştığını okumayı seven insanlara ulaştıklarını hatta Türkiye'de kitap dağıtıcılığı yapan ilk kadın olduğu yazıyordu. Kursun bitmesine müteakip İstanbul Hadımköy'e tayinim çıkmıştı İstanbul'a gider gitmez mektubun sahibi hanımefendi ile tanıştık bir arkadaşlık sürecimiz başladı bir süre sonra da evlendik. Daha sonra iki tane erkek evladımız oldu.

Kıbrıs/Değirmenlikteki askeri birliğe tayin oldum buradan tekrar İstanbul Hasdal'a Tabur Komutanı olarak geldim. İkinci şark görevimiz için Ardahan'a gitmemiz gerekti 3 yıl burada görev yaptıktan sonra sonra

Gelibolu merkez komutanlığına atandım, burada kaldığımız 4 yıl süresince sivil halkla çok iç içe karşılıklı sevgi ve saygı dolu bir bağımız oluştu hatta öyle sevmiştik ki artık buradan emekli olur ve yerleşiriz diye düşünüyorduk ancak rahmetli Eşref BİTLİS paşa Kıbrıs'a tayin olmuştu beni de beraberinde emir subayı olarak götürmesi ile tekrar Kıbrıs'a tayin oldum.

Girne'de iki yıllık görev sürecimiz ardından İstanbul Üsküdar İnzibat Bölge Komutanı olarak tayin olduk ancak yine hayatımda çok enteresan başka bir durumu paylaşmak isterim Eşref paşa yeni görev yerine tayin olduğunda benim de kendisiyle birlikte göreve

devam etmemi istemişti ancak o dönem çocuğumun okulu ve ailevi nedenlerden dolayı İstanbul'a tayin olmuştum ancak emir subayı olarak göreve devam etseydim, muhtemelen komutanımızın bulunduğu uçakta olacak ve belki bende şehit olacaktım.

Emekli olduktan sonra İstanbul'a yerleşip eşimle birlikte Göztepe'de bir hediyeelik eşya dükkanı açtık. Dükkanımızda rahmetli olan Eşref BİTLİS Paşa'nın kızı da bir süre yanımda çalışmış, hatta bunu bilen esnafların çarşıya gelen bir gazeteci ile bunu paylaşması neticesinde Milliyet gazetesinde manşette haber olmuştuk. Eşimin 2017 yılında rahmetli

olması, sonrası kendimi çok yalnız hissediyordum daha evvel askeri bir kampta bu kurumda çalışan bir memurdan duyduğum Ankara MSB Özel Bakım Merkezinde kalmaya karar verdim. Burası benim için bir kurtarıcı olmuştu, yaklaşık 8 yıldır kaldığım bu kurumdaki çok memnunum doğru karar vermişim çok güzel bir arkadaş ortamımız var bize çok güzel bakıyorlar o nedenle iyi ki gelmişim diyorum.

Bu müstesna kurumu bizler için yaptıran TSK Elele Vakfına da çok teşekkür ederim. İmkânı olan herkesin gazilerimiz, engelli çocuklarımız ve bizler için yaptırmış oldukları bu tesislerin idamesi ve yenilerinin de yapılabilmesi için bağış yapmalarını rica ediyorum.

Kuruma geldikten sonra öğrendiğim TSK Elele Vakfını tanıdığım herkese anlatmaya başladım. Dergiyi okuyan herkese de bu Vakfa ellerinden geldiğince yardımcı olmalarını tavsiye ediyorum.

29

EKİM

Cumhuriyet
BAYRAMI

Katlı Olsun

**TSK ELELE VAKFI GATA ÖZEL EĞİTİM VE REHABİLİTASYON MERKEZİNDE
29 EKİM KUTLAMALARI**

10 KASIM 1938

092005

Saygı ve Özlemle
Anıyoruz...

TSK ELELE VAKFI DERGİSİ

25

YENİYIL ZİYARETLERİMİZ

TSK Elele Vakfı'nın değerli bağışçıları yeni yılda kaldıkları Ankara MSB Özel Bakım Merkezinde ziyaret edilmiştir.

BAYRAM ZİYARETLERİMİZ

TSK Elele Vakıf aile olarak MSB Ankara Özel Bakım Merkezinde yaşamlarına devam eden değerli büyüklerimizi bayram öncesi ziyaret ettik.

Nesrin Suna GÜMÜŞSUYU

TSK Elele Vakfı Bağışçısı Sayın Nesrin Suna GÜMÜŞSUYU

08 Mayıs 1946 Yılında Ankara'da doğmuştur. Ankara Atatürk Kız Deneme Lisesi Resim Bölümünden mezun olmuş, eşinin Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nde görevli olduğu 1983-1993 yılları arasında resim çalışmalarına hız vermiş ve 1992 yılında Sivas Sanat Kültür Üyelğine seçilmiştir. Resim konuları; UNESCO tarafından Dünya Miras Listesine giren Safranbolu Evlerinin Natürmortlarıdır. Halen çalışmalarını Safranbolu'da sürdürmekte ve resim çalışmalarının

yanında, yöresel giysili bebek çalışmaları da yapmakta ve bunları sergilemektedir. 17-21 Mayıs 2006 tarihinde Ankara Gazeteciler Cemiyeti merkez binasında tüm masrafları bağışçımız tarafından karşılanarak TSK Elele Vakfı yarına sergi düzenlemiştir. Sergiden elde edilen tüm gelirleri TSK Elele Vakfına bağışlamıştır. 26 Nisan 2025 tarihinde 352 adet yöresel bebeklerini de Vakıf yararına gelir elde edilmesi için TSK Elele Vakfına bağışlamıştır. Vermiş olduğu emeklerin dışında vakfımıza düzenli olarak nakdi bağış yapmaya devam etmektedir.

24 KASIM

Öğretmenler Günü Kutlu Olsun.

*"Eğitimidir ki, bir milleti ya özgür, bağımsız, şanlı,
yüksek bir topluluk halinde yaşatır; ya da esaret ve sefaletle terk eder."*

K. Atatürk

TSK Elele Vakfı Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezinde Vakıf Genel Müdürü (E.) Tuğgeneral İsmail Hakkı KÖSEALİ'nin katılımıyla 24 Kasım Öğretmenler Günü Kutlanmıştır.

BİR GAZİNİN GÖZÜYLE ÇAL DAĞI MUHAREBELERİ

Kadim KOÇ

(E.) Topçu Albay

Polatlı Belediyesi Tarihi Alanlar Tanıtım

Merkezi (POTA) Genel Koordinatörü.

Dünyamızda yaşanan bilimsel ve teknolojik gelişmeler sürecinde, gelecekte varlığını sürdürme iddiasında olan milletler öncelikle çağın koşullarına ayak uydurmalı, önceliği geleceğimiz olan gençlere vererek yeni toplumsal kodları aktarmanın yollarını bulmalıdır.

Bu nedenle içinde yaşadığımız coğrafyayı yalnızca bir toprak parçası olarak görmemeliyiz. Bu topraklar üzerinde yaşayan bizler için duygusal ve kültürel yenilenme mekânlarıdır. Bu mekânların bir ruhu vardır. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş sürecinde Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün önderliğinde bu ruhu veren her şehidimizin her gazimizin yaşadıkları ve onlardan geriye kalan her şey bizler için çok değerlidir. Bizleri de ruh ve fikir birliğini bir arada tutmaktadır. Her

gazimizin, şehidimizin yaşam hikâyesi, gelecek nesillerin toplumsal kimliğinin oluşturacak ve millî birlik ve beraberliğimizi perçinleyecektir. Birlik beraberliğimizin en güzel örneklerinden biri de Ankara topraklarında 22 gün 22 gece devam eden Sakarya Savaşında yaşananlardır.

Sakarya Savaşı Türk Kurtuluş Savaşı içerisinde en önemli dönüm noktasıdır. Türk milleti bu mücadelede kadın, erkek, genç, yaşlı demeden elinde avucunda ne varsa ortaya koymuştur. Bu nedenle Sakarya Savaşı Mustafa Kemal Paşa'nın önderliğinde bir topyekûn harp olarak bu milletin ruh ve fikir birliğinin zaferidir.

Bu Zafer'in doruk noktası ise Çal Dağında yaşanmıştır. Yunan Ordusu'nun 14 Ağustos 1921'de başlayan ileri harekâtı sonunda 23 Ağustos itibarı ile Yunan Ordusu taarruzu başlamıştır. Bu savaşın gazilerinden biri olan Cevdet Çaldağ'ın o günlerde yaşadıklarını savaşın o soğuk yüzüyle birlikte anlatmaya çalışacağım.

Sakarya Savaşında 4 Tümen Makinalı tüfek bölük komutanı olan Cevdet Bey savaş başlamadan bir gün önce savaşın ilk kurşununu kendisinin attığını şöyle aktarmaktadır.

"22 Ağustos 1921 günü düşmanın öncülerini Beylik Köprü'nün batı sırtlarında görünmeye başladı. Akşama doğru bir keşif kolu Beylik Köprü'ye gelerek geçit yerlerini ve araziye denetlemeye başladılar. Bu anda tam köprü istikametinde mevzide bulunan birinci makineli tüfek takımının birinci tüfeğinin başına bizzat geçip ikinci tüfekdeki Yusuf Çavuş'a mesafe vererek ateşe başladık. Gelen keşif koluna zayıf vererek diğerleri kaçtılar, bu suretle Sakarya Muharebesi'nde düşmana ilk ateşi ben yapmış oldum."

Yunan Ordusu Sakarya Nehri'ni

geçerken zorluklarla karşılaşacağını düşünerek daha güneyden bir kuşatma manevrasıyla hedefi olan Ankara'ya ulaşmayı öngörmüştür. Yunan harekâtı 3 safhada cereyan etmiştir. Bu safhalar kuşatma, yarma ve geri çekilme safhalarıdır. Savaşın ilk günlerinde cephenin sol tarafında Yunan ordusunun kuşatma manevrasına karşı önlemler almak için birlikler cephenin sağ tarafından sol tarafına kaydırılmaya başlandı. Bu birliklerden biride 24. Tümeni. Cevdet Bey bu durumu şöyle anlatmaktadır. "Ertesi gün 23 Ağustos sabahı düşman umumi taarruza geçti. Şiddetli muharebeler başladı. Bizim bulunduğumuz (Kartal-tepe, Beştepeler ve Yıldıztepe) müdafaa hattı karargah Alagöz denilen mevkide idi. Ordumuzun sol cenahında bulunan Haymana mıntıkasında bulunan Mangal Tepe'ye düşmanın yaptığı şiddetli taarruzu durdurmak için mensup bulunduğum 24. Tümen'e acele olarak bu mevkiye hareket emri verildi. Bulunduğumuz mevziler 2. Tümen'e devre-

dilerek süratle Mangal Tepe istikametine hareket ettik."

Yunan ordusunun Mangal Dağında başlattığı kuşatma taarruzu birliklerimizin adım adım vatan toprağının savunması sonucunda 30 Ağustos günü Çal Dağına dayanmış durumdaydı. Çal Dağı cephenin merkezinde kaldığında yarma safhası olan ikinci safhada kritik bir rol oynamış ve hareketin kaderini değiştirmiştir. Yunan Ordusu bu kritik araziye ele geçirerek Ankara'nın yolunu açacağı için bütün güçleriyle bu alana yüklenmişlerdir. Çaldağı'nın Yunan Ordusu tarafından işgal edilmesi Türk Komuta kademesinde büyük kaygı ve endişe yaratmıştır. Türk Komuta kademesi bu arazinin elde bulundurulması için diğer kesimlerden buraya kuvvet kaydırarak burada özel bir teşkilatlanmaya gitmiştir. İki tümende oluşturulan bu teşkilatlanmada Cevdet Çaldağı'nın 24. Tümeni de bulunuyordu.

Batı Cephesi Komutanlığı 01 Eylül günü yayınladığı cephe emirde bu durumu şu şekilde ifade

etmiştir.

" 15. fırka kumandanı Miralay Şükrü Naili Bey şimdilik ve doğrudan doğruya cepheye bağlı olmak üzere Çal mıntıkası kumandanıdır. Emrinde 15 ve 24. fırkalar bulanacaktır. Bu mıntika ile IV. grubun ara hattı; Şeyhali Sivri yoludur. Yol IV. gruba aittir. Tarassut tepesinde bulunan ordu telefon merkezi vasıtasıyla doğrudan doğruya cephe ile irtibat yapılacaktır. Çal dağının garp kısımlarından düşmanın atılmasına devam olunacaktır. Yeni bir düşman taarruzuna karşı bu silsilenin kati olarak elde bulundurulması umumi vaziyetimiz için çok mühim ve çok lazımdır. IV. grup sol cenahıyla sıkı irtibat yapılmalıdır."

Batı Cephesi Komutanı Çal Cephesi adı verdiği bu yeni teşkilatlanma ile birlikte bu dağ silsilesinin kati olarak elde bulundurmasını istiyor. 23 Ağustos günü başlayıp 22 gün 22 gece süren savaşın 30 Ağustos-6 Eylül tarihleri arası Çal dağında gerçekleşen muharebeler genel harekâtın seyrini tamamen de-

ğiştirmiştir.

Yunan ordusu Türk Ordusunun azim ve iradesi karşısında Ankara hayalinden vazgeçerek geri çekilmek zorunda kalmıştır. Türk askeri için bu direniş yalnızca Milli Mücadelenin merkezini korumak olarak görülemez. Yıllardır cepheden cepheye koşturan bu insanların yaşadıkları olaylar tanık oldukları haksızlıkların onlarda yaratmış olduğu öfke ve ruh halidir. Cevdet bey yıllar öncesinden Ankara'da olan bitene yakından tanıklık etmiş. Suriye Cephesi'nden Ankara'ya kadar uzanan silahların yolculuğunu ve memleketin içinde bulunduğu o ruh halini şöyle anlatmaktadır.

"Mütareke hükümlerine uyarak Halep'in batısındaki Katma mevkiine çekilerek orada yeniden teşkilatlanmaya başladık. O zamana kadar başımızda cephe kumandanı olan Alman General Liman Von Sandres, Katma

mevkiinde bizlere veda ederek teessürle ayrılmıştı. Bunun yerine Mustafa Kemal Paşa kumandayı ele aldı ve Katma civarında mümkün mertebe toparlanarak o civarda bir müdafaa mevzii tesis edildi. Halep'ten gelen İngiliz Kuvvetleriyle burada mevzii muharebe vererek İngiliz Kuvvetlerini uzaklaştırdık. Maalesef birkaç gün sonra düşmanlarımız olan İngiltere, Amerika, Fransa ve İtalya devletleri Osmanlı Devleti'ni aralarında taksim ederek birçok yerler mütareke şartlarıncı işgal edilmiş ve elimizde mevcut top ve silahlardan tecrit edilmiştik.

Bu elim vaziyet üzerine memleket büyük felakete sürüklenmiş milletçe mateme bürünmüştük. Bulunduğumuz Katma mevkiinde iken verilen emir mucibince mensup bulunduğum 24.Fırka 2. Alay'ının elde mevcut silah ve mühimmatla Maraş ve Gaziantep'e oradan da Adana'ya süratle Pozantı yoluyla Konya Ereğlisi'ne geldik. Ceyhan nahiyesine yerleştik.

Bir müddet burada kaldıktan sonra İngilizler tarafından verilen emir üzerine bir İngiliz heyeti gelerek tüfeklerin mekanizmalarını toplayıp bir binaya depo ettiler. Buradan da İstanbul'a gönderilip denize atmak suretiyle imha edeceklerdi. O zaman 20. Kolordu Kumandanı olan Ali Fuat Paşa (Cebesoy) 1919 Eylül tarihinde verdiği emir üzerine depoda bulunan silah ve cephaneleri trenle Ankara'ya kaçırmak için beni memur etti. Bir gece hazırlanıp yük vagonlarının içine doldurarak üzerine ot ve saman

koymak suretiyle Ankara'ya götürdüm. O zaman Ankara'da bulunan 20. Kolordu Erkanı harp reisi Erkan-ı harp Binbaşı Halis Paşa (Bıyktay), birinci ferik olduktan sonra vefat etmiştir. Çok kıymetli ve değerli bir zattı, Allah gani gani rahmet etsin. Ankara'ya götürerek bu zata müracaat ettim. Ankara'daki depoları yerleştirdik.

Bunun bir müddet sonra Ankara'da bulunan İngiliz mümessili tarafından haber alınması üzerine bu silahların da müsaderesine teşebbüs edileceğini erkan-ı harp reisi haber almış, tekrar beni çağırdı. Gece yarısı verilecek yüz kadar nakliye arabasıyla bu mühimmatın depolardan alınarak Çankırı havalisine götürülmesini ve oralarda saklanılmasını emrettiler. Depolardaki silah ve malzemeleri arabalara gizlice yükleyerek Çankırı istikametine hareket ettim. Verilen talimat üzerine gece yürüyerek gündüz تنها yerlerde barınmak suretiyle üç gün sonra geceleyin Çankırı'ya ulaştım. Hareketimiz sabah arkamızdan bir İngiliz süvari müfrezesi bizi takip etmiş ise de bir bilgi alamadıklarından geri dönmüşlerdi. Çankırı'ya vardığımızda gece yarısı olmuştu, o zaman oranın şube reisi olan Binbaşı Enis Bey'e giderek elimdeki talimatı verdim. Onun delaletiyle silahların bir kısmını şube binasının altındaki bodruma, kalan kısmının da civardaki bir tepe üzerinde bulunan Mevlevi türbesine yerleştirdik ve hiç kimsenin haberi olamadan bu işi bitirdik." Cevdet Bey Sakarya Savaşın-

dan bir yıl önce de Ankara Merkez Kumandanlığı İnzibat Zabiti olarak Ankara postanesini kontrol altına almış ve Ankara'da Kuva-yı Milliye teşkilatının güçlenmesini sağlamıştır.

1921 yılında Birinci İnönü den başlayarak çekile çekile Ankara topraklarına kadar gelmişlerdi. Artık sıra Milli Mücadelenin ve milli iradenin merkezi olan Ankara'nın savunulmasına gelmişti. Burası Türk Milletinin tutunduğu son daldı. Tutundukları son dalda nice canlar toprağa düştü.

24. Tümen 32. Alay 2. Tabur'da makinalı tüfek bölük komutanı olan ve savaştan sonra bu dağın ismini soyadı olarak alan Cevdet Çaldağ anılarında Sakarya Savaşında 11 Eylül 1921 günü burada nasıl yaralandığını, şehit olan Mehmetçikleri ve savaş içerisinde geriye nasıl tahliye edildiğini şu şekilde anlatmaktadır.

"Ateşlerimiz çok etkiliydi. Yanımda Abdurrahman isminde bir piyade mülazım-ı ewveli vardı. Arkamızda dere içinde de 25 kadar piyade eri ihtiyat olarak bulunuyordu.

Diz çökmüş vaziyette dürbünle ateş sahasına baktığım sırada sağdan bizi yan ateşine alan düşmanın ilk on beşlik obüs mermisi dere içinde patladı. Ben ve yanımdaki mülazım-ı ewvel yıkıldık. Müthiş infilak beynimizi altüst etti, kendime gelince bir baktım benim sağ bacadan mafsaldan kan fışkırıyor. Yanımdaki sargı bezini açıp yarama bastım. Yanımdaki mülazım-ı ewvel de böğründen yaralanmış yıkılmış yatıyor. Arkaya baktım

dere içindeki 25 erden hiç kimse yok, hepsi paramparça olmuş. Meğer mermi tam onların içine düşmüş, oradan kopan parçalar bize isabet etmiş. Sıhhiye erleri geldi, bizi de ağır yaralı olarak geri çektiler.

Bölüğümde Akşehirli ihtiyat mülazımı İbrahim isminde bir tank zabiti vardı. O da Çal Dağ'daki ilk savaşta düşmanla yüz metre mesafede bulunan mevzilerde, siperden düşmanı gözetlerken şehit olmuştu. Bölüğü ikinci takıma bakan Tireli Mehmet Çavuş'a teslim ettim, bölüktekiler beni çok sevdiklerin için hepsi ağladı. Beni gözyaşlarıyla uğurladılar. Sedyeyle ateş hattından sargı mahalline götürdüler. Orada yaralı sararak kağına arabasına koydular, yanımda iki yaralı zabiti daha vardı. Polatlı'ya kadar getirdiler, trene bindirerek Ankara'ya sevk ettiler. Ankara'ya gelince istasyonda bulunan Hilal-i Ahmer Hastanesi'ne koydular. Bir gece müthiş ıstırap içinde kaldım, ertesi günü Cebeci Hastanesi'ne nakletteler."

Cevdet Çaldağ yaralı olarak Ankara ulaştığı bu günlerde cephe de birlikte savaştığı askerleri zafere yürüyorlardı. Türk Ordusunun zaferinin kesinleştiği 12/13 Eylül 1921 gecesi yayınlanan 45 numaralı cephe emriyle yıllardır görev yaptığı birliği olan 24. Tümen lağvedildi. Kendisi yurtiçi hastanelerde yıllarca tedavi gördü ve sağ bacağı beş santim kısa kaldığı için hayatı boyunca bastonla dolaşmak, vücudundaki izlerle yaşamak

zorunda kalmıştır. 20 Kasım 1984 'te vefat etmiştir. Mezarı, İzmir Kadifekale Hava Şehitliği'nde bulunmaktadır.

Savaş; kazanan ve kaybedenler üzerinde çok yönlü etkiler yapmaktadır. Bu nedenle savaş alanlarındaki izlerin sadece fiziki olduğu söylenemez, beşeri faktörlerinde çok önemli olduğu bilinmektedir. Mustafa Kemal Atatürk, "Türk çocuğu ecadını tanıdıkça daha büyük işler yapmak için kendinde kuvvet bulacaktır." Sözü ile tarih bilincinin önemini vurgulamıştır. Tarihi bilincin kazanılması için tüm Milli Mücadele alanlarının hem fiziki hem de beşeri yönüyle ele alınmalı, bizlere miras kalanları ise vakit kaybedilmeden koruyarak tarihi bilinci geliştirme merkezlerine dönüştürmeliyiz.

KAYNAK

1. Cevdet Çaldağ- İbrahim Ethem Tuncel, Batı Cephesi'nin İki Yanı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2016
2. Kadim KOÇ, Ankara'nın Kördüğümü Sakarya, Bilgi yayınevi, 2021

Kadim KOÇ
Emekli Albay
POTA Genel Koordinatörü

ANTEP SAVUNMASININ STRATEJİSİ VE MİLLÎ MÜCADELE STRATEJİSİ İÇİNDEKİ YERİ

Dr. Ali ÖZASLAN (E.) Kurmay Albay

genişletmelerine engel olmak maksadıyla, Kuvayı Millîye Kuvvetleri tarafından gayrinizami harp taktik ve teknikleri uygulanmıştır. Cephelerin üçünde de ayrı strateji uygulanmıştır: Doğu Cephesinde stratejik taarruz, Güney Cephesinde gerillâ harbi, Batı Cephesinde Sakarya Muharebesinin sonuna kadar stratejik savunma, bundan sonra stratejik taarruz.³

Güney Cephesinde harbi çoğunlukla halk yapmıştır. Bu cephedeki harekât, Batı Cephesindeki Millî Kuvvetlerin harekâtına nazaran daha fazla gerillâ harbi karakterindedir. Batıdaki milis kuvvetlerinin halk ile ilişkisi daha az, kadro halinde de olsa muntazam ordu ile ilişkisi daha fazladır ve batıda bir cephe oluşmuştur. Oysa Güney Cephesinde harekât işgal bölgesinin içerisindeydi. Batı Cephesinde savunmaya dayanan gerillâ, Güney Cephesinde ise taarruzî bir gerillâ harekâtı uygulanmıştır.

Millî Mücadelede gerilla savaşı siyaseti, Millî Ordunun kuruluş sürecinde geliştirilmiş, Millî ordunun kurulmadığı veya yenildiği durumlarda, Millî Ordunun kaynağı halk olduğuna göre aslına dönüşecek, vatan savunmasını bütünüyle halk üstlenecekti. Halkın savunma savaşı, doğasına uygun olarak ancak düzensiz bir savaş şeklinde yürütülecek ve işgal durumunda, orduyan kalan küçük parçaların halkla birleşerek bir direnişi örgütlemesi yapılacaktı. Bu savaş tarzına "küçük savaş" ve daha yaygın olarak "gerilla savaşı" adı verilmişti.⁴

Gerilla taktikleri, Millî Mücadele sırasında işgal kuvvetlerine karşı başarıyla uygulandı. Birçok cephede savaşıması gereken Türk ordusunun Başkomutanı Mustafa Kemal Paşa, kıstıtlı sayıdaki düzenli birlikleri Batı Cephesinde toplarken, diğer cephelerdeki düşman birlikleriyle yapılacak savaşın, gerilla taktikleriyle sürdürülmesini konsept olarak belirlemişti.

Millî Mücadele'ye bu açıdan baktığımızda; 1919 yılında bütün ülkemiz işgal altına girerken, askerlerle takviyeli Kuvayı Millîye Kuvvetleri, Ege ve Güney Cephesi başta olmak üzere her bölgede düşmanı yıpratıcı bir gerilla harbi başlatmış ve düzenli ordunun iç bölgelerde toparlanması için olanak yaratmışlardır. Sonuçta, kesin taarruz öncesindeki 1921 kışı ve 1922 baharında düşman birliklerini yıpratıcı eylemlerini sürdürerek Ağustos ayındaki Büyük Taarruzu kolaylaştırmışlardır.

Millî Mücadele Stratejisinin İlk Adımları Mustafa Kemal Paşa'nın Millî Mücadele'de izleyeceği stratejinin ipuçlarını, 1918'de bulmak mümkündür. O'nun bu mücadeleye önceden hazırladığı verdiği emirlerden belli idi. 26-28 Ekim 1918 tarihleri arasında bulunduğu Halep Baron Oteli'nde Türk memurlara Millî direniş için teşkilatlanma hedefini açıklamış, Halep dönüşünde Katma'da askerlerine "Çete muharebesine hazır olunuz" emrini vermişti.⁵ Mustafa Kemal Paşa 30 Ekim 1918'de imzalanan Mondros Mütarekesinden

Birinci Dünya Savaşı devam ederken, İtilaf Devletleri arasında Osmanlı Devleti'nden elde etmek istedikleri yerler konusunda bir rekabetin olduğu, bu çekişmenin İtilaf Devletleri arasında güvensizliğe yol açtığı, bu yüzden savaşta ortak bir harekât yapmakta zorlandıkları görülmüştür.¹ İtilaf Devletlerinin aralarındaki rekabeti çözmek için savaş devam ederken, Osmanlı Devleti'ni gizli antlaşmalarla paylaştıklarını görmekteyiz.²

İtilaf Devletlerinin Mondros Mütarekesi hemen sonrasında aralarındaki gizli antlaşmalara dayanarak Anadolu'yu işgalleri başlayınca, Anadolu'da üç cephe ortaya çıkmıştı; Doğu, Güney ve Batı cepheleri, Türkiye iç hat durumunda kalmıştı. Bu kapsamda, Batı cephesinde yeterli kuvvet oluşturuncaya kadar ve yeterli kuvvet oluşturduktan sonra düzenli kuvvetleri destekleyecek şekilde, Kuzey ve Güney Cephelerinde ise düşmanın Batı Cephesinin gerisini tehdit etmesini önlemek ve işgallerini

1 Celal Çatak, "Sir Mark Sykes Heyeti ve Ortadoğudaki İngiliz Politikasının Şekillenmesindeki Rolü" Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihî Enstitüsü, 1997.

2 Osman Olcay, *Sevres Antlaşmasına Doğru*, Ankara, AÜSBF Yay., 1981, s. VI.

3 Suat İlhan, *Harp Yönetimi ve Atatürk*, TTK, Ankara, 1987, s. 49.

4 Clausewitz, Carl Von, *Savaş Üzerine*, Çev. H. Fahri Çeliker, Özne Yayınları, İstanbul, 1999, s. 511.

5 Enver Behnan Şapolyo, *Kemal Atatürk ve Millî Mücadele Tarihi*, Rafet Zaunlar Yay., Ankara, 1958, s. 266.

bir gün sonra Yıldırım Orduları Grup Komutanlığı'na atanmış, bunun üzerine kadrosundaki subayları toplayarak yaptığı durum değerlendirmesinden sonra, Alman subaylarının "Artık harp bitmiştir" demelerine karşılık, "onlar için bitmiş olabilir. Bizim için yeni başlıyor. Harbi kebir bitmiştir, harbi sagir [küçük harp, gerilla] başlayacaktır" cevabını vermişti.⁶

Mondros'un bilinçli belirsizliklerine dayanılarak Türkiye'nin işgal edileceğini önceden görmüş, mücadeleye karar vermiş, yöntemini belirleyerek ön girişimleri yapmıştı. "İşler ancak devrim yoluna gidilmekle düzelenbilir" diyordu.⁷ Amacı çok açık ve yalındı. Anadolu'ya geçecek, halk gücüne dayanarak bir kurtuluş ordusu örgütleyecek ve yeni bir devlet, bir halk devleti kuracaktı.

Buna, İstanbul'da değil, Halep ve Adana'da karar vermişti.

1918 Kasım'ının ilk günlerinde Ali Fuat Cebesoy'la birlikte, Çukurova'da başlatılacak bir direnişin için Adana'da kentin ileri gelenleriyle toplanarak dağ köylerine silah dağıtma ve gerilla savaşına hazırlanma talimatını vermişti.⁸ 5 Kasım 1918'de ise Mersin ileri gelenleriyle toplanarak Toros köylerine silahların dağıtılması ve gerilla savaşının örgütlenmesi için hazırlıkları başlatmıştı.⁹ Milli Mücadele'nin Filistin Cephesi'nin devamı ve örgütlü halk direnişi (Kuvayı Milliye) olarak Anadolu'nun güneyinden başlaması, Mustafa Kemal'in Yıldırım Orduları Grubu Komutanı olarak bölgede yaptığı çalışmaların sonucudur. Mustafa Kemal Paşa'nın, Ordular Grup komutanlığı sadece on bir gün sürmüş, ama ulusal direniş için tohumlar atılmaya başlanmıştı bile. 7. Ordu birliklerini Adana'ya sevk etmek için Antep'e gelen Mustafa Kemal Paşa, Katma tren istasyonunda Ali Cenani Bey'le karşılaşmıştı.¹⁰ Ali Cenani Bey'in kargaşa ve işgal olasılığı nedeniyle, ailesini Antep'ten Maraş'a sevk etmek düşüncesinde olduğunu öğrenince, Antep'te yerel savunmayı örgütlemesi emrini vermiş ve ihtiyaç duyulan silahları kendisinin göndereceğini söylemişti. Bu görüşme, Antep direnişinde yerel teşkilatların kurulması ve silahlandırılmasında kritik bir aşama olmuştu.¹¹ Terhis edilmiş, silâhları alınmış olan ordu idi. Türk insanının savaşçı vasfı duruyordu. Aynı vasfı on yıllık bir harp tecrübesi ile gelişmişti. İyi yetişmiş, tecrübeli, aynı zamanda genç bir komutan ve subay kadrosu vardı. Yıllanmış harplerle kışla geleneği bütün yurda yerleşmiş, ordu millet niteliği güçlenmişti.¹²

Şişli görüşmeleri, onun Adana'dayken geliştirdiği düşüncelerin, karar ve ilke olarak ortaya konmasıyla sonuçlandı. Halk örgütlenmesinin temel alındığı ilkeler, özet olarak şöyleydi:

"Çıkışı olan tek kurtuluş yolu bir Milli direniş hareketi yaratmaktır. Orduyla millet el ele vermeli, beraber hareket etmelidir. Askerin terhis derhal durdurulmalı, hiçbir silah, cephane ya da teçhizat düşmana verilmemelidir. Genç ve yetenekli komutanlar birliklerinin başında tutulmalı ve Anadolu'ya gönderilmelidirler. Ulusal direnişten yana devlet yöneticileri yerlerinde bırakılmalı, illerde partililik adına yürütülen kardeş kavgasına son verilmeli ve halkın moral gücü yükseltilmelidir."¹³

Ali Fuat Paşa (Cebesoy) ile yaptığı görüşmede; sorunların ancak Anadolu'da çözülebileceğini, bu nedenle 20. Kolordu Karargahı'nın, "direniş hareketi için merkezi konumda olan" Ankara'ya taşınmasını istedi.¹⁴ Anadolu'daki dağınık direniş örgütleri, Doğu'da Kazım Paşa'nın (Karabekir) 15. Batı'da Ali Fuat Paşa'nın (Cebesoy) 20. Kolordusunun yönetimi altına alınacak, bu iki güç Mustafa Kemal'e bağlanarak tek bir merkezde toplanacaktı.¹⁵

Ulusal kurtuluş stratejisi iki temel hedefe yöneltilmişti. Birinci öncelikli hedef, işgalci devletlere karşı mücadele edip vatanın kurtuluşunun sağlanmasıydı. İkinci hedef, halk egemenliğine dayalı bir cumhuriyet kurmaktır. Her iki hedefe ulaşmada temel vasıta "halkın gücünün" kullanılmasıydı. Bu konuda, Clausewitz'in "Üçlü Güç Birliği" düşüncesine paralel olarak "Halk-Hükümet-Ordu" birlikteliği sağlanacak, önce siyasi kurumlar (meclis, hükümet) oluşturulacak ve ardından askeri tedbirler alınacaktı.

6 Süleyman Hatipoğlu, *Atatürk'ta Kava-yı Milliye ve Misak-ı Milli Fikrinin Şekillenmesi-Misak-ı Milli'nin Yüdüncümünde İkndelerun ve Çevresi*, ATAM Yay., Ankara, 2001, s.48-49.

7 Dr. E.P.Kar.Alb.Ali Özalan

8 Benoit Mechin, *Mustafa Kemal, Bilgi Yay.*, Ankara, 1997, s. 152.

9 Cebesoy, Ali Fuat, *Millî Mücadele Hatıraları*, Vatan Neşriyatı, İstanbul, 1953, s.45.

10 Cebesoy, A.g.e., s.45.

11 Cengiz Şavkıl, "Birinci Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Antep Milletvekili Mehmet Ali Cenani Bey ve Faaliyetleri", *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 2008.

12 Kemal Çelik, *Mut. Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Karar Defteri ve Millî Mücadelede Mut*, ATAM Yay., Ankara, 2001, s.95.

13 Erik Jan Zürcher, *Millî Mücadelede İhtilâfçılık*, İletişim Yay., İstanbul, 2016, s.146-147.

14 Lord Kinross, *Atatürk*, Altın Kitaplar, 12. Bas., İstanbul, 1994, s.164.

15 H.C. Armstrong, *Bozkurt*, Arba Yay., İstanbul, 1996, s.90.

16 Şevket Süreyya Aydemir, *Tek Adam, Mustafa Kemal, 1881-1919*, C. 1. Remzi Kitabevi, 12. Basım, İstanbul, 1991, s.365.

Tam bağımsızlığı amaçlayarak ülkeyi işgalden kurtarma düşüncesi ve eylemi; Adana'da başlatılan, İstanbul'da geliştirilen ve Samsun'da uygulamaya sokulan dokuz aylık bir hazırlık döneminden sonra, 19 Mayıs'ta yeni bir aşamaya ulaştı. "Türk ata yurduna ve Türk'ün bağımsızlığına saldıranlara karşı, onların gücüne ve kim olduğuna bakmadan, bütün ulusça ve silahlı olarak karşı çıkmak, onlarla savaşmak gerekiyordu."¹⁶

Yüksek hedefleri vardı, ancak aylık yaratacak erken atılmış adımlardan, erken söylenmiş sözlerden özenle kaçınıyordu. "Ben, ulusun vicdanında ve geleceğinde sezdiğim büyük gelişme yeteneğini, bir ulusal sır gibi vicdanımda taşıyarak, yavaş yavaş bütün toplumumuza uygulamak zorundaydım"¹⁷ diyor ve her evrede, o evrenin gereklerine uygun davranıyordu.

Yunan ordusunun İzmir'i işgali, bu gruplara mensup pek çok kişinin düşüncesini silahlı bir direniş olmadan kurtuluşun mümkün olmadığı yönünde değiştirdi.¹⁸ Bunun için ülkede uygun koşullar da vardı. Mütarekeden sonra yapılan işgallere karşı belirgin bir tepki ortaya çıkmış, bu sebeple birçok ulusal ve yerel cemiyet kurulmuştu Öte yandan doğuda da kendi bölgelerinin Ermenilere verileceğinden endişe eden halk, harekete geçmişti.

Şimdi Mustafa Kemal Paşa'nın önündeki görev, Doğu'da Ermeni Devleti kurulmasına karşı ortaya çıkan direniş, İzmir'in Yunanistan tarafından işgal edilmesine karşı oluşan tepki ve ülkenin hemen her yerinde faaliyet gösteren cemiyetlerle silahlı grupların koordinasyonunu sağlamak ve ordunun da desteğiyle bunları bir hedef doğrultusunda bir araya getirmektir.

Mustafa Kemal'in gerilla savaşının yapılmasına ilişkin ilk emri Havza'da 29 Mayıs 1919'da Sivas, Erzurum ve Ankara'daki Kolordu kumandanlarına gizli telgrafıyla bildirilmiştir. Bu emirde gerilla savaşı net bir şekilde ifade edilmiş, çete kavramı düşman birlikler için kullanılmıştır. 29 Mayıs'ta verilen gerilla emri, Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkarken gerilla savaşı stratejisini daha önceden belirlemiş olduğunu ortaya koymaktadır. Emir şu hususları içeriyordu:

"... .. saldırılar göz önüne alınarak başlıca istikametlerin gerilla tarzında savunulması hususunun şimdiden hazırlanması, sahile yakın olup yabancı kontrollerin dışında kalmış yerlerdeki silah, cephane, teçhizat ve askeri malzemesinin uygun şekilde sezdirilmeden içerilere nakillerinin sağlanması, hatta kontrole tabi olanlarının da kesinlikle el konularak kaçırılmasının şimdiden hazırlanması.son derece gizli bir şekilde tamamlanması lazımdır. 20. Kolordu'nun batıdan doğuya ve 12. Kolordu'nun Adana havalisinden doğuya gelen istikametleri korumasına ihtiyaç olacağı görüşündeyim. Arz edilen hususlara dair yüksek görüşlerinizin yazıyla bildirilmesini rica ederim.Gizli olarak yalnız 3,15 [ve] 20. Kolordu Kumandanlarına yazılmıştır."¹⁹

Emirde Kolordu Komutanlarından bu-

lundukları bölgede, ordunun olanaklarını kullanarak ve halkı örgütleyerek gerilla savaşını örgütlemeleri istenmiştir. Mustafa Kemal Paşa gerilla savaşı emrini Haziran'da Amasya halkına yaptığı çağrıda şöyle tekrarlamıştır:

"Amasyalılar düşmanlarımızın Samsun'dan yapacakları herhangi bir çıkartma hareketine karşı, ayaklanmaya çıkırlarını çekecek, dağlara çekilecek, vatanımızı en son kayasına kadar müdafaa edeceğiz."²⁰

Bu ilk emirler Mustafa Kemal Paşa'nın uygulamayı düşündüğü tırmandırma stratejisinin ilk safhasının nasıl olacağını da gösteriyordu. Bu strateji; Erzurum Yaylası, Uzunyayla ve Murat Yaylası mihverinde Anadolu'nun üç büyük kalesinin ve bu kaleler ile kuzey ve güneydeki sıradağlar arasındaki Anadolu topraklarının güvenli bir bölge haline getirilmesi ve bu bölgede mücadele için bir teşkilat kurulmasına dayanıyordu.²¹

Etkili direniş "memleketimizi bilfiil istila eylemelerine karşı bittabi hak ve askerinin yekvücut olarak silahla fiilen istiklalini müdafaa uğruna" savaşmasını gerektiriyordu.²²

Mustafa Kemal Paşa Havza'dan, Refet (Bele) kumandasındaki III. Kolordu'ya bağlı 5. Kafkas Tümeni'nin karargahının bulunduğu Amasya'ya geçti; Milli Mücadele'nin bu başlangıç evresinde, siyasal meşruiyet elde etmek can alıcı önemdeydi ve Andrew Mango'nun belirttiği gibi, "Mustafa Kemal Paşa da, Müdafaa-i Hukuk Cemiyetlerini toplumu harekete geçirmek için bir araç ve kendi komutası altındaki Türk Milliyetçi subayların hareketlerine yasal bir otorite kaynağı olarak görüyordu..."²³

Mustafa Kemal Paşa'nın şahsında

16 M. K. Atatürk, *Nutak*, C.2, TTK, 4.Bas, 1999, s.15.

17 Atatürk, *Nutak*, C.1, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1980, s.33.

18 Mütameden bu sebeple E. Tümgencal Celal Ertan gibi bazı yazarlar Milli Mücadele'nin İzmir'in işgaliyle başladığını yazmaktadırlar. Bkz. C. Ertan, *A.g.e.*, s. 3.

19 Atatürk'ün *Tamim, Telgraf ve Beyanname*leri, Atatürk'ün *Tamim, Telgraf ve Beyanname*leri, Yayına Haz. Ali Sevim, Vd., Ankara, 2006, s. 25-27.

20 Aydemir, A.g.e., s.37.

21 Mehmet Çarlı, *Milli Mücadelede Uygulanan Askerî Strateji*, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, yayımlanmamış doktora tezi, Ankara, 2019.

22 Karabekir, Kazım, *İstiklal Harbimiz*, C. 1, Türkiye Yay. İstanbul, 1960, s.36-37.

23 Andrew Mango, *Atatürk: The Biography of the Founder of Modern Turkey*, Woodstock, NY: Overlook Press, 1999, s. 229; Mango, bu değerlendirmesinde 18 Haziran tarihinde Edirne'deki I. Kolordu komutanı Cafer Tayyar'a gönderilen mesajı atıf yapar. Orijinal belge için, Bkz: ATSD, Sayı 26/77 (Eylül 1978) Belge 1686.

başlayan direniş düşüncesi halka yayılıyor, şahsi olmaktan çıkıp toplumsal bir boyut ve değer kazanıyordu. 22 Haziran'da Anadolu halkına ve dünyaya hitaben kaleme alınan Amasya Tamimi (Genelgesi) yayımlanmıştı.²⁴

Tamim bir uyanıyla başlıyordu: "Vatanın tamamıyeti, Milletin istiklali tehlikeydedir." Bu kısa fakat net cümle, aynı zamanda Anadolu'da doğmakta olan direniş hareketinin siyasal amacını da belirliyordu.

Genelgeye temel oluşturan Amasya Kararlarının altıncı maddesinde, kuruluşun silah yoluyla gerçekleşeceği, bu bakımdan askeri birlikler ve ulusal teşkilatların dağıtılmaması uyarısı yapılmıştır.²⁵

Erzurum Kongresi, bölgesel bir kongre olmakla birlikte aldığı kararlar tüm ülkeyi ilgilendiriyor ve Mustafa Kemal Paşa'nın Samsun'a çıktığı andan itibaren belirlediği strateji oluşturma sürecini detaylandırıyordu.

Sivas Kongresi'yle yeni bir devletin kurulması ve Ulusal Kurtuluş hareketinin bu devletin kontrolünde yapılması konularında önemli adımlar atıldı.

Sivas Kongresi kararıyla "Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti" kurulmuştur. Bu teşkilat her biri derecelerine göre yekdiğerine bağlı olmak üzere köy ve mahallelerden başlayarak; nahiye, kaza, sancak, vilayet ve bağımsız sancak'ta Kongre tarafından seçilmiş bir Heyet-i Temsiliye vardır. Cemiyetin gelecekte alacağı vaziyet, kongre kararıyla belirlenecektir.²⁶ Kongre askeri alanda yetki kullanarak "silahlı güç" oluşturma kararı almıştır. Toplantıların altıncı günü olan 9 Eylül'de, Sivas Kongresi Anadolu-yı Garbı Umumı Kuvayı Milliye Kumandanlığı mevkiini yaratarak, bu göreve Ali Fuat'ı getirdi.²⁷

11 Eylül'de, Heyet-i Temsiliye, birkaç

kolordu ve düzensiz kuvvetlerden oluşan Milli Ordu'ya talimatlar verdi. Kuvayı Milliye, yerel savunmadan sorumlu olacak ve camiler çevresinde oluşacaktı. Müfrezeler köyleri ve mahalleleri koruyacaktı. Bölükler nahiyeyle ilgilenir, taburlar da sancak ve kaza merkezlerini korurken, çeşitlilik arz eden bu birliklere düzenli ordu zabıtları kumanda edecekti. Kuvayı Milliye iki çeşitti: her ikisi de yerel yönetim ve merkezi komitelere karşı sorumlu, sabit ve seyyar birlikler.²⁸ Sivas Kongresi'nde kurulan iktidar merkezinin ilk işlerinden biri küçük savaşları yürütecek müfrezeleri, Kuvayı Milliye Milislerinin, çatışmalarını kontrol altına alarak merkezileştirecek ve hukuka bağlayacak bir tüzük çıkartmak oldu.²⁹ Bu amaçla, daha Eylül 1919'da Sivas Kongresi sonunda "Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Teşkilât Nizamnamesi" ilan edildiği zaman, bu tüzüğe gizli damgalı bir ek yayınlandı.

Millî Mücadele stratejisi kapsamında 9

Ocak 1920'de vatanın bütününe yönelik bir harekât planı hazırlanmıştı. Bu plan; İtilaf devletlerinin iç sorunları ve İngiltere'nin de ilave olarak sömürgelelerinden kaynaklı siyasi problemler sebebiyle, bu aşamada Yurdumuza yönelik bir kuvvet göndermesinin mümkün olmadığı, bu durumda tehdit olarak dikkate alınması gereken Yunanistan ve

Ermenistan'ın kaldığı değerlendirilmesine dayanıyordu.³⁰ Plan, Anadolu'nun kuzey ve güneyinde stratejik savunma yapılmasını öngörürken, Yunan Kuvvetlerine karşı stratejik taarruzu öngörüyordu.

Bu durumda; Batı, Doğu, Kuzey ve Güney Cephelerinde birbiri ile koordineli ve iç hatlar manevrası uygun olacak şekilde izlenecek yol (strateji) şuydu: Düzenli askeri birliklerimizle mevcut risk ve tehditlere aynı anda tedbir getirmek mümkün görünmüyordu. İç hat durumunda kalan kuvvetlerimizle, birinci öncelikle doğudaki Ermeni tehdidini bitirmek, müteakiben bütün kuvvetleri batıda Yunan işgal kuvvetlerine karşı tertiplemek, bunun için güç sağlanıncaya kadar stratejik savunmada kalmak ve taarruz için yeterli güç

24. Onat, A.g.e., Belge 121, s. 83-84; Selahattin Seleh, *Millî Mücadele*, C. I, 2.Baskı, 1982, s.323.

25. Atatürk'ün Batın Eşerleri c.3, 1919, s.105-106.

26. *Ankari Tarih Belgeleri Dergisi*, Sayı 120 (Nisan 2007), s. 419-433, EK 3.

27. Bekir Sıtkı Baykal, *Heyet-i Temsiliye Kararları*, TTK Yay., Ankara, 1974, s.1-2.

28. Kemal Atatürk, *Nutuk III Vesikalar*, Türk Devrim Tarihî Enstitüsü, İstanbul 1969, Vesika 188, s.1143.

29. Atatürk, *Nutuk III Vesikalar*, Vesika 188, s.1143; Erikan, A.g.e., s.54-56; *Bölgelele Türk Tarih Dergisi*, 2001, Sayı 56, s.21.

30. *Harp Tarihî Vesikaları Dergisi* 20, Vesika, 512,513, 514, 515, 516, 517, 518; Atatürk'ün Tamim..., s.164-171.

ve hazırlığı müteakip stratejik taarruza geçmekti.

İç hat manevrasının gereği olarak, doğu ve batıdaki harekâtla koordineli olarak, güney cephesinde bulunan Fransızlara karşı da tedbir almak gerekiyordu. Halen bulundukları Pozantı'dan daha kuzeye Ankara istikametinde ilerlemeleri batıya karşı savunma planımızı çökertebilirdi. Aynı şekilde kuzeyde Samsun, Merzifon bölgesinde bulunan İngiliz kuvvetleri ile Pontus çetelerinin Ankara istikametine doğru ilerlemesi de batıya karşı tesis edilecek savunma hattını yandan ve arkadan tehdit ederek stratejik bir etki yaratabilirdi.³¹

Doğu'daki Ermeni ve Gürcü kuvvetleri, Kazım Karabekir'in Kolordusu karşısında oldukça zayıf sayılırdı. 15. Kolordu, Doğu'da Pontus çetelerine karşı da gerekli tedbirleri alıyordu.³² Samsun ve çevresinden iç bölgelere gelebilecek İngiliz kuvvetleri veya Pontus çetelerini önlemek için 3. Kolordu birlikleri Karadeniz sahillerinden Orta Anadolu'ya gelen yolların geçtiği geçitleri tutmuştu. Bu genel saptamalardan sonra, Güney Cephesi özelinde indiğimizde M. Kemal'in Millî Mücadele stratejisi içinde her cepheye ayrı önem verdiği ve saptadığı stratejiyi yerine getirecek hamleleri yaptığını görürüz.

Heyet-i Temsiliye, Güney Cephesinde

bir cephe oluşturmak ve bu cepheyi sevk ve idare edecek bir teşkilat oluşturmayı değerlendirmiş ve 11 Eylül'de, Güney Cephesini üç bölgeye ayırarak, Kolordulara tahsis etmişti. Ayrıca, Cepheye yapılan teşkilat çalışmalarına yönelik bir de talimat hazırlanmıştı.³³

Ülkede iç isyanlar devam ederken, İngiltere ve Fransa arasındaki Suriye İtilafnamesi imza edilmiş, Anlaşmaya göre bölgeyi Fransızlara devredecek İngilizler Afganistan, Hindistan ve Mısır'da yaşadıkları sorunlar nedeniyle Ekim ayı gelmeden bölgeden çekilmeye başlamışlardı.³⁴ Heyet-i Temsiliye bunun üzerine Fransızların bölgeyi işgaline engel olmaya çalışmış, ancak engel olamamıştı.³⁵

İngilizlerin Güney bölgesinin işgalini, yeni bir işgal kuvveti olan Fransızlara bırakması, büyük tepkilere yol açmıştı. Heyet-i Temsiliye bu gelişmeler üzerine, Ali Fuat Paşa'dan karargâhını, Batı Cephesinden Kayseri bölgesine konuşturmasını istemiş, aynı zamanda dört subay büyük çatışmalara yol açmayacak şekilde güney cephesindeki Kuvayı Milliye faaliyetlerini organize etmek üzere yola çıkarılmıştı. Yüzbaşı Emrullahzade Asaf(Kılıç Ali), Maraş-Antep bölgesindeki direnişi organize etmek üzere Mustafa Kemal Paşa tarafından diğer subaylarla birlikte görevlendirilmişti.³⁶

Fransız işgali, işgal altında tuttuğu, Suriye ve Anadolu'daki Milliyetçileri birbirine yaklaştırmıştı. Mustafa Kemal, düşmanı iki ateş arasında bırakmak ve ortak düşmana karşı birlik oluşturmak maksadıyla, Suriye'nin bağımsızlığı ve ardından Türkiye'yle bir konfederasyon kurması fikrini bile ortaya atmıştı.³⁷ Kolordu Komutanlıklarına ve yerel direniş örgütlerine Mustafa Kemal'in, 25 Ocak 1920'de yayınladığı ve Millî

Mücadele tarihinde önemli yeri olan Fransız işgaline karşı silahlı savaşının (mücadelenin) başlatılmasını isteyen bu tamim; "işgal altındaki ülkenin geri alınmasını" sağlayacak silahlı savaşımı ordusuz başlatan, bu nedenle savaşımı yalnızca halkın oluşturduğu direniş birimlerine dayandıran bir bildirimdi; bir tür "gerilla yönetmeliği"ydi.³⁸

25 Ocak 1920 tarihli buyrukta şunlar yazılıdır:

..... Fransızlara karşı ayaklanmanın biçimi; Fransız birliklerinin hepsini ayrı ayrı ve birdenbire bulundukları yerde kuşatmak, daha sonra büyütülecek Kuvayı Milliye kitlelerini değişik yerlerde toplamak ve küçük garnizonlardan başlayarak düşmanı esir ve imha etmek biçiminde olacaktır. 13. Kolordunun görevi, Fırat'ın doğusunu boşalttırmaktır. Bunun için demiryolu durmadan tahrip edilecek, Fransız birliklerinin bulunduğu binalar, çadırlar her gece ateşe verilecek...."

Atatürk'ün 11 Şubat 1920 tarihli talimatında ise Kolordular ile Millî müfrezeler arasındaki ilişki şöyle açıklanmıştır:

"(...) 12. Kolordu, Adana-Pozantı şimendifer hattının güneyindeki bölgeye Millî müfrezeler sevk ederek, bu civardaki halkla takviye edildikten sonra....

20. Kolordu, Adana kuzeyinde ve kuzeydoğusunda

(...) 3. Kolordu, ve Aziziye Millî müfrezeleriyle 20. Kolordunun vazifesine yardım edecektir. (...) "³⁹

... Eğer iyi düzenlenirse, her biri yaklaşık on kişiden oluşan yirmi müfrezeye Fırat'ın doğusunda bulunan bütün Fransızları kuşatmak mümkündür. ... Kesin hücumlar, Fransızların en zayıf bulundukları yerlerden başlayacak, ... Antep Fransız bölgesi aleyhine de fa-

31 Geniş Bilgi İçin Bkz.: Çamlı, A.g.t.

32 Suat Ener, *Türk İstiklal Harbinin Ana Hatları*, Harp Okulu Basınevi, Ankara, 1938, s.8-9.

33 *Türk İstiklal Harbi C. 4. Güney Cephesi*, Yay. Haz.: Tevfik Baykoculu ve Diğerleri, Gnkur. Bas., Ankara, 1966, s. 65-67.

34 Ömer Osman Umar, *Osmanlı Yönetimi ve Fransız Mandatı Altında Suriye (1908-1938)*, Ankara, 2004, s. 378-384.

35 *Türk İstiklal Harbi IV'üncü Cilt Güney Cephesi (TII IV. Cilt)*, Gnkur. Atase Yay., Gnkur. Bas., Ankara, 2009 s. 60-62.

36 Atatürk'ün Sırdaki Kılıç Ali'nin Anıları, Der. Hulusi Turgut, İş Ban. Kül. Yay., Şefik Mathaası, İstanbul, 2005, s. 83.

37 Baykal, A.g.t. s.75

38 Umar, Ömer Osman, *Osmanlı Yönetimi ve Fransız Mandatı Altında Suriye (1908-1938)*, Ankara, 2004, s.335.

39 Atatürk'ün Bütün Eserleri c.6, s.303-304.

aliyete geçilecektir... Maraş Pazarcık'a ulaşım ve temas müfrezeleri gönderilecektir..."⁴⁰

Mustafa Kemal, Güney bölgesinde çatışmayı hâlihazırda Fransız işgali altında bulunan topraklarla sınırlı tutmak istiyordu. Nisanda, Sivas'taki III. Kolordu kumandanı Albay Salahaddin'e Fransızlara işgali genişletme girişimlerine bahane vermekten kaçınmak üzere "siyasi çabalara" başvurması talimatını verdi, ama Pazarcık'ı işgal etmeye yönelik her türlü girişime direniş göstermesini de istedi.⁴¹

Bu arada Mustafa Kemal, silahlı direnişin devamı için baskı yapıyordu. Güney Cephe kumandanına gönderdiği 8 Ağustos 1920 tarihli bir tebliğde, mücadelerin bu aşamasında ordu için ikili askeri stratejisini ana hatlarıyla ortaya koydu: Kuvayı Milliye varlığının artırılması ve bu kuvvetlerin zaman içinde düzenli ordu birliklerine katılmasının

sağlanması.⁴² Bu cephedeki savaşın geleneksel olmayan niteliği, Yunan ordusuyla karşı karşıya olan Batı cephesinin tersine, Kuvayı Milliye'nin önemini artırıyordu. Düzenli ordu birliklerinin sağlanmasına kadar, Kuvayı Milliye'nin düşmanı taciz etmeyi sürdürmesi önemliydi.⁴³ Mustafa Kemal Paşa Fransızlara büyük bir darbe indirecek kuvvetten henüz yoksundu. Mustafa Kemal, kuramsal temelini Harp Akademisi'nde oluşturduğu, Trablusgarp'ta uygulayarak sınıadığı ve 7.Ordu komutanıyken hazırlığını yaptığı (1918) gerilla savaşını, şimdi Anadolu'yu kurtarmak için devreye sokuyordu. Bu konuyu; çok düşünmüş, katılarak uygulamadan geçirmiş ve elindeki son olanakları kullanarak hazırlığını yapmıştı.⁴⁴

Millî Mücadele'de Güney Cephesi'nde halk, gerilla savaşı değil, tam anlamıyla halk savaşı yapmıştır. Yani vurup kaçan gizli kuvvet yoktur. Halk açıkça silah-

lanmış ve işgal edilen kentlerini, hatta bayrağını savunmuştur. Ancak yöntem olarak gayrinizami harp yöntemleri yerine göre kullanılmıştır.

Antep Savunmasının Stratejisi

Mustafa Kemal Paşa, tali cephe olan Güney Cephesinde işgal devletlerine karşı yeterli nizami kuvvet oluşturuncaya kadar, halkla savaşmayı tercih etmişti. Yüzyıl önce halk savaşı adını alan bu savaş, aslında gerilla savaşının bir parçasıdır.⁴⁵

Antep'i savunma stratejisi iki aşamaya dayanıyordu. Birinci aşamada, Fransızların ana ikmal yolu olan Maraş-Antep ve Akçakoyunlu-Antep, Katma-Kilis-Antep yolunun kesilmesi planlanıyordu. Yollarda kurulacak hâkimiyetle, Antep'teki Fransız birlikleri teslim olmaya veya işgali sonlandırmaya zorlanacaktı. Yol savaşlarına giren müfrezeler köylülerden oluşmaktaydı. Heyeti Merkeziye Katma yolunun kesilmesi kararını aldıktan sonra köylüleri silahlı örgütlenmeye çağırarak ve yol üzerindeki köylülerden müfrezeler kurmaya başlamıştı. Heyeti Merkeziye'ye bağlı olarak birçok köyde Millî direniş örgütleri oluşturulmuş, müfrezelere katılan köylüler çift hayvanlarını, rençberler yatak yorganlarını satarak silah almaya başlamışlardı.⁴⁶

İkinci aşama ise şehre sızdırılacak Kuvayı Milliye unsurları ve şehirdeki halk örgütlenmesiyle silahlı ayaklanmayı başlatmaktı. Antep şehri her biri bir savunma cephesi olacak 27 semte ayrılmıştı. Organizasyonu üstlenen Heyeti Merkeziye'nin görevi şehir dışındaki müfrezeler, 3. Kolordu ve Ankara'yla haberleşerek, şehir içi kuvvetleri temsil etmek, çete ve halkın laşesi için para toplamak, silah ve mühimmat temin

40 Sadı Borak, Atatürk'ün Resmi Yayınlarına Girilmemiş Söylüş ve Demuş, Yazışın ve Söylüşleri, Kaynak Yay., 2.Bas., İstanbul,1997, s. 335-336; Atatürk'ün Bütün Eserleri c.6, s. 225-226.

41 Harp Tarihî Vezikülleri Dergisi 17, Belge No. 431 ve 432.

42 Onat, A.g.e., Belge No: 919, s. 177-178, Kasım Ener, Çakarova Kurtuluş Savaşında Adana Cephesi, Kuvayı Milliye Mücahit ve Gazileri Cemiyeti Yayınları, 1970, s.205.

43 Atatürk'ün Bütün Eserleri c.9, s. 137.

44 Borak, A.g.e., s.40.

45 Nurettin Türkkan, "Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı Stratejisi", Birinci Askerî Tarih Sempozyumu Bildirileri III, Ankara,1983, s.28.

46 Ali Nadî Ünlü, Türkün Kurtuluş Savaşında Gaziantep Savunması, Kardeşler Matbaacılık, İstanbul 1969, s.34.

etmekti.⁴⁷

Stratejinin başarılı olabilmesi için kuşatmanın gerçekleştirilmesi fevkalade önemliydi. Bunun için sevkıyat için kullanılan demiryolu köprüleri, tünelleri imha edilecek ve yollar kullanılamayacak hale getirilecekti.⁴⁸ Şüphesiz sabotajlar, sevkıyatı aksatacak. Ancak sevkıyatın tamamıyla sekteye uğratılması için ulaşım yolunun Millî Kuvvetler tarafından kesilmesi gerekmekteydi. Bu aşamada kesin başarı, ulaşımın daimî surette kesilmesine bağlıydı. Dolayısıyla yardım ve takviye imkânı olmayacağından Gayr-i Nizami Harbin stratejik açılımı hedefine ulaşacak ve Fransızlar ziyâdesiyle yıpratılacaktı.⁴⁹ Fransız kuvvetlerine karşı Fırat'ın doğusunu boşaltmak görevi 13'üncü Kolordunun sorumluluğundaydı. Mustafa Kemal Paşa'nın 11 Şubat 1920 tarihli talimatına kapsamında, 13'üncü Kolordu, demiryolu hattını devamlı olarak

tahrip edecek demiryolu müfrezeleri, yollar için ulaşım müfrezeleri, binaları veya çadırları her gece ateşe tutacak temas müfrezeleri tayin edecekti. Müfrezeler, işgal edilen bölgelerdeki yerli kaynaklardan tertip edilecekti. Şayet temin edilemezse işgal bölgesi dışından oluşturulacaktı.⁵⁰

Fransızlar, İngilizlerden devraldıkları bölgede kuvvetlerini dağıtmaları nedeniyle hiçbir yerde kuvvetli olmamalarına rağmen Türk nizami birliklerinin bölgede bulunmaması ve yerel direnişin başlangıçta zayıf olmasını iyi değerlendirmişlerdi.

Türk kuvvetleri, düşmanın kuvvet olarak üstünlüğünü, nizami olmayan muharebe taktikleri uygulayarak dengelemişti. Türk kuvvetleri de kesin sonuç yerlerinde kuvvetli olmak ve pusu/baskın şeklinde gayrinizami muharebe taktikleri uygulayarak Fransızları çare-

siz bırakmıştı.

Bu muharebeler neticesinde; İstâhiye-Maraş ve Antep-Maraş istikameti, Fransızlar için tehlikeli hale gelmiş, bölgenin diğer kesimlerinde ise pusu, baskın ve taciz edilmeye başlamışlardı. Küçük, hareketli Kuvayı Millîye unsurları, Sivas Kongresi'nde verilen talimatı uygulamaya başlamışlardı.

Kuvayı Millîye unsurları, menzili içindeki düşman kuvvetleriyle çatışmaya girmekte, ancak kesin sonuçlu muharebeden kaçınmakta idiler. Güney Cephesindeki Kuvayı Millîye, kesin sonuçlu çatışmaya girmeden önce düşman kuvvetlerini oyalamak, yönünü değiştirmek ve tertiplerini bozmak için neredeyse bölgenin her yerinde Fransız Kuvvetlerine taarruz ediyorlardı.⁵¹

Kuvayı Millîye unsurları, şehir dışındaki ulaşım yollarına baskınlar yaparak, Fransız garnizonunu erzaksız ve cephanesiz bırakmaya çalışmış ve bu taktik kısa sürede etkisini göstermeye başlamıştı.

Belirlenen strateji kapsamında ulaşım yolları sürekli tehdit edilerek, şehirdeki çatışmalarla koordineli olarak Fransızları şehri terke zorlama stratejisine devam edilmiş, ancak şehri kuşatan Fransız kuvvetlerinin şehri açlığa mahkûm eden kuşatmasının yanlamaması üzerine, İç Anadolu'ya el atan yaklaşma istikametlerinin kontrolü sağlanarak, şehir şimdilik Fransızlara bırakılmıştı.⁵²

Sonuç

Fransa'nın; bölgede yetersiz kuvvet bulundurması, Ermenileri Türklere karşı kullanmak istemesi ve Ermenilerin Türklere karşı tarihi kinleri, Millî direnişin bölgede erkenden oluşmasına ve art-

47 Halil İbrahim Yakar, Ü. Gülsüm Yaprak Pusat, *Antep Etraf-ı Şehir Cepheleer Kumandanlığı Tahrirat, Telgraf, Telefon, Tamam Defteri*, G.Antep Şehitkamil Belediyesi, G.Antep, 2015.

48 *Harp Tarihi Vesikaları Dergisi* 15, Belge No: 383, Ankara, 1956.

49 *Harp Tarihi Vesikaları Dergisi* 15, Belge No: 383, Ankara, 1956.

50 *Harp Tarihi Vesikaları Dergisi* 15, Belge No: 383, Ankara, 1956.

51 Geniş Bilgi İçin Bkz.: Halil İbrahim Yakar, Ü. Gülsüm Yaprak Pusat, *Antep Etraf-ı Şehir Cepheleer Kumandanlığı Tahrirat, Telgraf, Telefon, Tamam Defteri*, G.Antep Şehitkamil Belediyesi, G.Antep, 2015.

52 Geniş Bilgi İçin Bkz.: Halil İbrahim Yakar, Ü. Gülsüm Yaprak Pusat, *Antep Sarayınan Askeri İnce Defterleri*, Gaziantep Şehitkamil Belediyesi Gaziantep, 2014.

masına katkıda bulunmuştu.

İç hat durumunda bulunan Türkiye için Atatürk'ün öngördüğü stratejiyi; elde mevcut hazır kuvvetleri ile Doğu Cephesinde taarruz ederken, diğer cephelerde yapılabileceklerle yetinerek, ayaklanmaları bastıracak, sonra silahlı kuvvetlerde istenilen hazırlık seviyesine ulaşıncaya kadar stratejik savunmada kalacak, daha sonra da Batıda stratejik taarruzla harbi sona erdirecek şekilde belirlemişti.

Millî Mücadele halk ile beraber yapılacaktı. Heyeti Temsiliye topyekün savaşa hazırlanıyordu. Bütün dayanağı Türk Halkı idi. Antep bölgesinde de bu teşkilatlanma şehir içinde semt teşkilatları kurularak, Kuvayı Millîye teşkilatlanması şeklinde hızla yapılmıştı.

Saldırıları, belirlenen strateji kapsamında, bir hedefe yönelik bölgenin her yerinde ve aynı anda başlatılmıştı. Güney Cephesindeki bu gelişmelere paralel daha sonra Antep savunmasının başına geçecek olan Ali Şefik Özdemir, Suriye ve Filistin Kuvayı Osmaniye Heyetini kurmuş ve Fransızlara saldırılara başlamıştı. Heyet-i Temsiliye'nin Fransızları iki cepheli harbe sürükleme planı adım adım gerçekleşiyordu.

Antep şehir savunmasının başladığı 01 Nisan 1920 tarihinden itibaren, şehrin açlığa teslim olduğu 8 Şubat 1921 tarihine kadar, savunmayı Antep halkı üstlenmişti. Şehri terkeden binlerce insanına rağmen kalan yaklaşık iki bin savaşçı ve bunları terketmeyen yaklaşık 18 bin insanı ile Antep halkı; savunmayı başından sonuna kadar üstlenmiş, şehre Fransız askerini savunmanın başından sonuna kadar olan dönemde sokmamıştı. Bu tam bir halk savaşı idi ve bu nedenle dünyanın önemli şehir savunmaları arasında yerini almayı çoktan hak etmişti.

İki taraf arasında muharebe gücü açısından korkunç bir fark vardı. Dönemin oldukça teknolojik imkânlarına sahip dünyanın sayılı orduları arasındaki Fransız ordusunun bütün imkânlarına sahip Fransız

işgal güçleri, 11 ay boyunca şehre sokulmamıştı. Her denemelerinde başarısız olmuşlardı. Meskûn mahal muharebesinde tecrübeli subaylarının yaptıkları provalar sonrası şehre girmek istemeleri, şehri inançla savunan ve ölümü göze almış Antep savaşçıları karşısında başarısız olmuştu.

Fransızlar, Aralık 1919 ayında Sivas'ta Mustafa Kemal Paşa ile yaptıkları görüşmelerde söyledikleri gibi Suriye'ye çekilmek istiyordu ancak Yunan ileri hareketi ve Müttefiklerin tepkisinden bölgede oyalayıcı bir hareket tarzı benimsemişlerdi. Yaptıkları muharebelerin hiçbirisi kesin sonuçlu bir muharebe olmamıştır. Fransızlar, Şehrin civarındaki Millî Kuvvetleri sadece iterek, kendisine tehdit olmayacak şekilde uzaklaştırmış, şehre de bir iki denemeden sonra, kayıp vermeyi göze alamayarak şehri açlıkla teslim alma yoluna gitmişlerdi.

9 Kasım 1920'de Adana Cephesi Komutanlığından, 2'nci Kolordu Komutanlığı'na dönüştürülen Kolordu, Fransızlarla kesin sonuçlu muharebelerle girmemiş, daha çok oyalama muharebeleri yaparak, Fransız kuvvetlerini sürekli olarak taciz etmiştir. Fransız kuvvetleri taarruz ettiğinde geri çekilmiş, Fransız kuvvetleri çekildiğinde tekrar eski mevzilerine dönmüştür. 2'nci Kolordu Komutanı, cepheye sadece karargâhı ile gelmiş, Antep açlığa teslim olduğunda eğitilmiş, muharebe tecrübesine sahip 2 tümen kadar kuvveti ile Batı Cephesini takviye görevi almıştır.

Millî Hükümet, Millî Mücadele stratejisini uygulayacak yol haritasını adım adım oluşturunca. Ayaklanmalar bastırılmış, Anadolu'nun kuzeyinde Kuvayı Millîye, Doğusunda nizami birlikler hâkimiyeti sağlamış, güneyinde ise nizami birlikler tarafından desteklenen Kuvayı Millîye birlikleri, Fransızların planlarını bozmuştu. Millî Hükümet artık, en tehlikeli düşman olarak belirlediği Yunan Kuvvetlerine karşı daha güçlü yüklenebilirdi. Millî Hükümetin iç hat stratejisini uygulaması için şartlar olgunlaşmaya başlamıştı.

Antep savunmasında, halkın gösterdiği mücadele azmi ve yaklaşık 11 ay boyunca üstün kuvvetlere karşı yürüttüğü mücadele yöntemi Millî Mücadeleyi yöneten kadrolara güven verirken, ülkeyi işgal edenlerde tereddütler yaratmış, mücadelenin sonuçları 1920'nin Nisan ayında yapılan San Remo Konferansı'na yansımıştır. Konferansta, askeri uzmanlar komitesi tarafından konferansa sunulan özel bir raporda antlaşma koşullarının tatbikine yönelik olarak Trakya, İzmir, Ermenistan, Boğazlar, kuzey Suriye ve Mezopotamya'nın işgali için on dokuz tümen gerekeceği, genel silahsızlandırma ve azınlık koşullarının tatbiki içinse ayrıca sekiz tümene daha ihtiyaç olacağı belirtilmişti.⁵³

2'nci Kolorduya Heyet-i Temsiliye'nin verdiği bir hedef vardır; Kolordu, Fransız ilerlemesini sınırlayarak, Orta Anadolu'yu tehdit etmesinin önüne geçecek, bölgeden temin edeceği personel ile kuvvet oluşturarak, Batı Cephesini takviye edecektir. Kolordu kendisine verilen hedefi elde etmiştir. Fransızların bölgede başarı umutları kırılmış, işgal bölgeleri, Antep şehir merkezi ile sınırlı kalmıştır.

- 📍 Kültür Mahallesi
Ziya Gökalp Cad.
Ataç-2 Sokak No:43/8
Kızılay / ANKARA
- ☎ 0312 431 33 96
- ☎ 0312 430 55 72
- ✉ elele@elele.org.tr
- 🌐 www.elele.org.tr
- 🐦 twitter@TSKElele
- 📧 @elelevakfi

ANNE HEDİYESİ: Bir Ulusun Kaderini Değiştiren Saatin Hikâyesi

Öğ. Albay Kasım Mehmet TEKE

ye anlatılır. Fakat bu hikayelerin çoğu gerçeklikten uzaktır. Bu saatle ilgili en önemli gerçek, 10 Ağustos 1915 tarihinde Conkbayırı'nda Atatürk'ün göğsünde bulunan bu saate bir şarapnel parçası isabet eder ve saat parçalanır. Saatle ilgili birçok rivayette bu tarihten sonra başlıyor.

Atatürk'ün vefatından yaklaşık bir ay sonra "Son Posta" gazetesinde "Atatürk'le 24 sene" başlığı ile bir yazı dizisi yayımlanmıştır. Bu yazı dizisinde yer alan metinler, Atatürk'ün yaverliğini yapmış olan Cevat Abbas Gürer'in hatıralarıdır. Daha sonraları Cevat Abbas Gürer'in hatıraları kitap olarak ta yayımlanmıştır. Son Posta gazetesinde yayımlanan bu hatıralardan çok önemli bilgiler öğrenmekteyiz. Bu kitabın ilk metninde yer verdiğim Atatürk'ün 13 Kasım 1918 tarihinde "Geldikleri gibi giderler." sözünü yaveri Cevat Abbas Gürer'e söylemişti.

14 Kasım 1938 tarihinde yayımlanan hatıralardan ise Atatürk'ün hayatını kurtaran saati annesi Zübeyde Hanım'ın hediye ettiğini öğreniyoruz. Bu saatin akıbeti hakkında birçok hikâ-

Peki bu tarihten itibaren tarihi görevini yerine getiren anne hediyesi saatin akıbeti ne olmuştu? Şimdi Çanakkale Muharebelerinde anne hediyesi saatin yer aldığı olayın hikayesinin gerçekleştiği güne gidelim. 10 Ağustos 1915 sabahı Anafartalar Grup Komutanı Albay Mustafa Kemal o sabah gerçekleştirilecek taarruz için Conkbayırı'na gelmişti. O günü, o gün orada bulunan ve hayatının 24 yılını Atatürk ile beraber geçiren Cevat Abbas Gürer'den dinleyelim;

"Bir avuç Türk askeri, kanında fitrikahramanlık taşıyan ve Atatürk gibi bütün zabıt ve kumanda heyetlerinin itimadını kalbinde toplayan ve pek dar olan mıntıkada kademeli bir tertibat alan bu bir avuç Türk askeri, şimdi, 'O'nun emrini bekliyor. 'O'nun emrini yerine getirmek için tek bir kütle halinde ileri atılmayı düşünüyor

ve bunun için sabırsızlanıyordu.

Atatürk'e 'tam' haberi gelince, küt'aların yanına gittik. Adetleri beş bine yakın olan bu kahraman kütle, bir tek silah patlatmadan, yalnız süngü hücumu ile düşmanın üzerine atılacak idi. Maksudımız şu idi:

Düşmanı denize kadar sürmek!

Bu mukaddes vatanî vazifeye hazırlananların içinde, yani fırka addedilen bu kuvvetin başında, miralay olmasına rağmen Atatürk'ün daima 'Paşam' diye hitap ettiği, onun büyük muhabbet ve teveccühünü bihakkin kazanmış bulunan ve Selanik'te

kolağası Mustafa Kemal'in erkânıharb reisi olan Ali Rıza Paşa vardı.

Aynı zamanda bugün kahraman ordumuzun güzide kor-generallerinden olan Yüzbaşı Galip fırka erkânıharbiye reisliği vazifesini yapıyordu. Atatürk'ü, çocukluğundan beri büyük bir itimat ve emniyetle, sarsılmayan bir muhabbetle takip etmiş bulunan Kütahya mebusu Nuri Conker merhum da alaylardan birisine kumanda ediyordu. Maksada ulaşmak için, beklenilen ne idi? Atatürk'ün dudaklarını oynatması, hücum emrini vermesi!

İşte, bu bekleyiş, bu hücum emrine intizar o kadar derin ve lâhuti idi ki bugün o heybetli ve heyecanlı sahneyi anlatmaktan tamamen âcizim...

Ağır, ruha ürpertiler veren bir sükûnet içinde ve birdenbire, Atatürk'ün sesi işitildi. Bu ses, gök gürültüsü ile uyanan bir adamın ürpermesini içimizde canlandırıyordu. Artık, yalnız gözümüzle gördüğümüzü değil, elimizle tuttuğumuzu zannettiğimiz maksadımıza koşmak için sabırsızlanıyorduk. O, diyordu ki:

'Askerler! Anamız, bizi, bugün için doğurdu. Düşman zayıf ve korkaktır. En ileride ben yürüyeceğim! Acele etmeyin. Kırbacımı kaldırdığım zaman siz ilerleyeceksiniz!.. Takip edin beni'

Atatürk bu sözlerden sonra

kırbacını kaldırdı ve yürüdü.

Bir an geçmemişti ki Türk askerleri, en önde giden kumandanlarını en geride bırakmışlardı! Mehmetçikler, mübarek vatanlarını kurtarmak için, bir hamaset volkanının lavları olmuşlardı.

Düşmana öyle saldırıyorlardı ki bunu görseydiniz gözleriniz yaşarır, göğsünüz kabarıp ve tüyleriniz ürperirdi... Sanki dik ve kesif bir süngü ormanı hareket etmiş, karşısına ne çıkarsa parçalayarak, didikleyerek, yok ederek ilerliyordu!

Hamilton, hatıratını yazarken -Herhalde kendisini haklı göstermek için olacak- tarafımızdan topçu istihzaratı yapıldıktan sonra, Türk neferlerinin kovanlarından boşanan anlar gibi hücumla geçtiklerini tasvir etmiştir.

Hâlbuki biz ne topçu ateşi açmış ne de tek bir tüfek patlatmış idik!

Çelik Türk sinelerinin ilerlemesi ilahi bir uğultuyu andıran seslerle birleşiyor. Bu sesler, süngü şakırtılarını, düşman feryatlarını boğuyordu. Az sonra, hücum sellerimizden bir kısmı sahile kadar ilerlemiştir."

O gün Türk ordusu Albay Mustafa Kemal önderliğinde gerçekleştirdiği taarruz harekâtı ile düşman kuvvetlerini sahile kadar sürmüştü. Bu taarruz harekâtı sonrasında düşman donanması Conkbayırını yoğun bir topçu atışına tuttu. İşte bu topçu atışı sırasında bir olay oldu. Albay Mustafa Kemal'in göğsüne bir şarapnel parçası isabet etti. Bu olaya şahit olan Cevat Abbas Gürer o andan şöyle bahseder;

"Doğan güneş, Türkü muzafer eden erlerin süngülerini parlatıyor, bu zaferi kutluyordu. Galibiyetin tahakkukundan birkaç saat, daha doğrusu iki saat bile geçmeden, bütün düşman donanması Conkbayırına ateş etmeğe başlamış idi. Düşman piyadesi de mukabil taarruza geçmek için toplaşmağa çalışıyordu. Bulunduğumuz yer, sekiz muhtelif cins topçu ateşine hedef oluyordu: 38'lik güllelerden tuttunuz da 2,5'luk nordamfild tanelerine varıncaya kadar...

Size, muharebenin şiddeti hakkında tam ve kat'i bir fikir verebilmek için söylemeliyim ki bulunduğumuz sahada üzerine

çelik parçası düşmemiş bir tek metre murabbai yer yoktu.

Bu muharebede bütün günü avcı hattında geçiren Atatürk'ün göğsünde annesinin yadigarı olan demir saat bulunmasaydı, 10.11.1938 de duyduğumuz acıyı, o zaman, daha elim bir şekilde duyacaktık"

Cevat Abbas Gürer'inde belirttiği üzere Albay Mustafa Kemal'in yaşamını bir saat kurtarmıştı. Şarapnel parçası saate isabet etmiş ve saat parçalanmıştı.

Cevat Abbas Gürer'in belirttiği üzere bu saat Zübeyde Hanım'ın biricik oğlu Mustafa'ya hediye ettiği saatti. Bildiğiniz üzere, Atatürk askeri okula gitmek için annesini zor ikna et-

mişti. Çünkü, Zübeyde Hanım biricik oğlunu savaş alanlarında kaybetmek istemiyordu. Kismette bakın ki, Zübeyde Hanım'ın biricik oğluna hediyesi olan bu saat sadece biricik oğlunun hayatını kurtarmakla kalmamış bir ulusun talihini de kurtarmıştı.

10 Ağustos 1915 sabahı saat 04.30'da başlayan taarruz (süngü hücumu) ve taarruz sonrasında neler yaşandığını ve o gün saatin parçalanması hikâyesini Atatürk "Anafartalar Muharebatına Ait Tarihçe" adlı eserinde ise şöyle anlatır:

"Gökten şarapnel, demir, parçaları yağıyordu. Büyük çaplı deniz topçularının tam isabetli daneleri yerin içine girdikten sonra patlıyor, yanımızda, kenarımızda büyük lağımalar (çukurlar) açı-

yordu. Bütün Conkbayırı yoğun dumanlar ve ateşler içinde kaldı. Herkes tevekkülle işin sonunu bekliyordu. Çevremiz şehitler ve yaralılarla doldu. Muharebe alanında bir şarapnel parçası göğsümün sağına çarptı. Cebimde bulunan saati paramparça etti, vücuduma girmede. Yalnız, derince bir kan lekesi bıraktı. (Bu saat enkazını bilahare, bugünün hatırası olmak üzere, Liman Paşa'ya verdim. O da, aile asalet armasını havi, kendi saatini bana verdi."

Liman von Sanders ise yıllar sonra kaleme aldığı eserinde Atatürk ile ilgili olarak "İlk askeri başarısını Trablusgarp'te gösteren Mustafa Kemal, sorumluluk ve görevden zevk duyan bir komutan özelliğine sahiptir... Ona tam anlamıyla güvenilebilirdi." ifadesini kullanmıştır.

Peki, bu saate daha sonra ne oldu?

Günümüzde Çanakkale Muharebelerinde Atatürk'ün hayatını kurtaran bu saatin Anıtkabir Atatürk ve Kurtuluş Savaşı Müzesi'nde sergilendiği şeklinde temelsiz bilgiler paylaşılmakta. Hatta müzeyi ziyarete gelenler bu saatin nerede sergilendiğini ısrarla müze görevlilerine de sormakta. Yukarıda bizzat Atatürk'ün de belirttiği üzere saati o gün Liman von Sanders'e günün hatırası olarak hediye etmişti. Bu nedenle bu saatin

müzede yer almasına da imkân bulunmamakta.

Bunun üzerine akla gelen ilk soru bu saat şu an nerede?

Osmanlı Devleti'nin 30 Ekim 1930 tarihinde imzaladığı Mondros Ateşkes Antlaşmasıyla 1.Dünya Savaşı sonucunda yenilgiyi kabul etmişti. Ayrıca ateşkes antlaşması gereğince Osmanlı ordusundaki Alman subayları da ülkelerine döndü. Sonuçta, Liman Von Sanders'de Yıldırım Orduları Grup Komutanlığını Mustafa Kemal Paşa'ya devrederek Almanya'ya döndü.

Atatürk'ün Liman von Sanders'e verdiği bu saatin bu andan itibaren akıbeti de pek bilinmemektedir. Bir rivayete göre Liman von Sanders'in Almanya'daki evine giren hırsızlar bu tarihi hediye de alıp gitmişlerdi.

Fakat elimizde bu saatin akıbetini anlamamız açısından Başbakanlık Cumhuriyet Arşivinde bulunan iki önemli belge bulunmaktadır. Bu belgelerden ilki, 16 Şubat 1939 tarihinde Berlin Türk Büyükelçiliğine bir rahip tarafından gönderilen bir mektup üzerine Berlin Türk Elçiliğinin Türkiye Dışişleri Bakanlığını bilgilendirmesi sonrasında, Dışişleri Bakanlığının, Başbakanlığa konuyu anlattığı resmi belgedir.

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı 21 Mart 1939 tarihinde Başbakanlığa bu konuda nasıl

bir yol izlenmesi gerektiği konusunda şu resmi yazıyı gönderir;

Yüksek Başvekâlete Almanya'da "Deutsche Evangelische Pfarragemeinde Ausig" adresini veren "Kirchenrad Prof. Ludvig Baier" adlı bir rahip, 16 Şubat 1939 tarihli bir mektupla Berlin Büyük elçiliğimize müracaat ederek, Türk gazetelerinden naklen "Ausiger Tageblatt" gazetesinin 7/2/1939 tarihli nüshasında, bir İsviçre saat fabrikasının, Çanakkale'de Atatürk'ün cebinde bir kurşun ile parçalanan ve bu suretle kendisinin hayatını kurtaran bir saatin nerede olduğuna dair malumat verenerlere 750 İsviçre Frangı mükafat vaad eylediği ve mezkur saati fabrikasının 200.000 İsviçre Frangına satın almağa da hazır olduğu hakkında intişar eden bir fıkrayı mevzubahis ederek, bu saatin nerede bulunduğunu Büyük Elçiliğe ihbarı vazife telakki ettiğini bildirmiştir.

Rahibin ifadesine nazaran, anahtarlı bir gümüş saat imiş. Bir tarafından girmiş olan merminin izleri öbür taraf kapağında görülmekte imiş. Zemberek kapağı üzerinde bir Türkçe kelime mahkuk bulunmakta imiş. Saat Atatürk tarafından bir alman zabıtine hediye edilmiş ve nihayet bir Avusturyalının eline geçmiş. Rahibin işbu ifadelerinin doğru olup olmadığı vekaletimce malum değildir. Saatin ebedi şeften kimlere geçmiş ve saati

tanıyabilecek zatların kimler olduğunun tahkikini ve Atatürk'ün Çanakkale'de hayatını kurtarmış olan iş bu tarihi saatin, Rahip Ludvig Baier tarafından nerede bulunduğu bilindiği iddia olunan saat olduğu kat'i olarak anlaşıldığı takdirde yapılacak muamelenin emir ve işarını yüksek takdir ve tensiplerine arz eder ve derin saygılarımı sunarım.

Hariciye Vekili Şükrü Saraçoğlu Başbakanlık ise Atatürk'ün saati ile ilgili gerekli incelemelerin bir an önce yapılması ve saatin temini için gerekli girişimlerin başlanması için Milli Eğitim Bakanlığına şu yazıyı gönderir.

Maarif Vekilliğine

Ebedi Şef Atatürk'ün Çanakkale'de hayatının kurtarmış olan saat hakkında bu kere Hariciye Vekillikinden alınmış olan 21.3.1939 tarihli ve 33542/108 sayılı tezkere sureti bilece sunulmuştur.

Keyfiyetin tetkiki ile bu saatin mübayaası hakkındaki mütalaa-ların ve satın alınması istenilirse karşılığının vekaletimizce temini mümkün olup olmayacağının bildirilmesini rica ederim

Bu yazışmalardan, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin bir an önce saatin incelenerek temini için gerekli girişimleri başlattığını anlayabiliyoruz. Çünkü, Dışişleri Bakanlığının yazısına bakılacak

olursa Atatürk'ün Çanakkale'de hayatını kurtaran saati üreten firmanın da bir prestij meselesi olarak saatin peşine düşmüş olması bu olayda hızlı hareket etmeyi zorunlu kılıyordu.

Fakat bu süreçte hesapta olmayan ve tüm dünyayı etkisi altına alacak olan bir gelişme de yaşandı. Bu gelişme ise 1 Eylül 1939 tarihinde Almanya'nın Polonya'yı işgali idi. Bu işgal sonrasında ise 2'nci Dünya Savaşı resmen başladı. Bu savaşta Türkiye ise stratejik öneme sahipti. Savaşın her iki tarafı da Türkiye'yi savaşa sokmak için büyük bir gayret içerisindeydi. Bu esnada Dünyayı kasıp kavuran savaş ortamında saat hakkında ayrıntılı bir araştırma ve inceleme imkânının bulunmasının da mümkün olmadığını anlamak güç olmasa gerek. 2'nci Dünya Savaşı sonrasında ise harabeye dönmüş Almanya'da savaş öncesi bilgi-

lere bile ulaşmanın imkânsızlığını anlamak gerek. Dolayısıyla saat hakkında 2'nci Dünya Savaşı öncesi yazışmalardan farklı başka bir bilgi ve belge günümüze kadar ulaşmamıştır.

Elimizdeki verilere göre Berlin Büyükelçiliğine gelen saatin gerçek olup olmadığı konusunda yazışmalardan net bir sonuca ulaşmak da zor olsa gerek. Fakat Atatürk'ün parçalanmış saat ile ilgili olarak Anafartalar Muharebesine Ait Tarihçede belirttiği şu ifadeler ile Dışişleri Bakanlığının, Başbakanlığa yazdığı yazıdaki bilgileri karşılaştırdığımızda saatin gerçekliği hakkında şüphe ile hareket edilmesi gerektiği düşünülebilir.

Atatürk bu saatin son hali hakkında; "Muharebe alanında bir şarapnel parçası göğsümün sağına çarptı. Cebimde bulunan saati paramparça etti, vücuduma girmede. Yalnız, derince bir

kan lekesi bıraktı. (Bu saat enkazını bilahare, bugünün hatırası olmak üzere, Liman Paşa'ya verdim. O da, aile asalet armasını havi, kendi saatini bana verdi.)"¹ bilgisini veriyor.

Dışişleri Bakanlığının Başbakanlığa yazdığı yazıda ise saat şu şekilde tarif ediliyor; "Rahibin ifadesine nazaran, anahtarlı bir gümüş saat imiş. Bir tarafından girmiş olan merminin izleri öbür taraf kapağında görülmekte imiş. Zemberek kapağı üzerinde bir Türkçe kelime mahkuk bulunmakta imiş..."²

Bu bilgiler ışığında da saat ile ilgili şüpheler ortaya çıkıyor. Fakat, günün olağanüstü koşulları nedeniyle saati görenlerin bilhâlinin gerekli incelemeyi yapamamış olması saatle ilgili kesin sonuca ulaşılmasını engellemiştir. Dolayısıyla ortada olan gerçek, o gün gündeme gelen ve sonuca ulaştırılmayan Atatürk'ün hayatını kurtaran bu saatin akıbeti hala bilinmemekte. Daha önce de söylediğimiz gibi o dönemde gerekli incelemenin önündeki en önemli engel ise 2'nci Dünya Savaşı'nın çıkması olmuştur.

Sonuç olarak, günümüzde saatin akıbeti bilinmemekle birlikte, Zübeyde Hanımın biricik oğluna hediyesi olan bu saat Çanakkale Muharebelerinde tarihi görevini yaparak bir ulusun kaderini de etkilemiştir.

¹ Atatürk, s.55,56.

² DA; 030-10-00-00-17-14-2,3.

TSK ALİ ÇETİNKAYA İLK KURŞUN REHABİLİTASYON MERKEZİNE İSMİNİ VEREN ALİ ÇETİNKAYA KİMDİR?

Ali Çetinkaya

(1878-1949)

Asker, siyasetçi, devlet adamı.

1878 yılında Afyonkarahisar'da doğmuştur. Babası demirci ustası Ahmet Efendi, annesi Fatma Hanım'dır. Ailesi, tanınmış ailelerinden Şerifoğullarıdır. Babasını küçük yaşta kaybetmiştir. Arkadaşları arasında 'Vezir Ali' olarak temayüz etmiştir. Afyonkarahisar Rüştüye'sini ve Bursa Askeri İdadisini, Mekteb-i Harbiye'yi bitirip 26 Aralık 1898 yılında Teğmen olmuştur.

Ali Çetinkaya ilk görevini Balkanlarda Cuma-yı Bala, Pirlepe, Debre, Arnavutluk ve Bulgaristan dağlarında komitecilere karşı başarılı mücadeleler vermiştir. 2 Mayıs 1903'te Üsteğmenliğe yükselmiştir. Aralık 1903 de 37. Redif Alayı Pirlepe Taburunda görevlendirilmiştir. 1 Haziran 1904'te İstip'teki İkinci Alay Taburu ile eşkiya takibinde görev almıştır. Makedonya'da çetecilik faaliyetlerini önlemek amacıyla oluşturulan Makedonya civarında birçok bölgede Bulgar çetecilerine karşı başarılı icraatlar yapmıştır.

18 Ağustos 1904'te Edirne'deki 2'nci Ordu Yedek Subay Talimgâh Komutanlığı emrine verilmiştir. İstip Avcı Taburunun 2'nci Bölüğünde 1905 Temmuz'unda Yüzbaşı terfi etmiştir. Debre-i Bala'daki 18'nci Nizamiye Alayı 2'nci Tabur 6'ncı Bölük Komutanlığına atanmıştır. 1908'de Balkanlarda çeteler komisyonunda görevlendirilmiştir. 15 Mart 1909'da Debre Jandarma Tabur Komutanlığı'na üç ay vekâlet etmiştir.

Ali Çetinkaya 1907 de Manastır'da İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne katılmış, cemiyetin Kırcaova bölgesi teşkilatında görev almıştır. Kazım Karabekir,

Kuşçubaşı Sami, Yakup Cemil, Abdulkadir Canpolat, Çerkez Reşit, Kuşçubaşı Eşref, Enver Bey, Rahmi Apak, C. Cahit Toydemir, Yenibahçeli Şükrü ve Topçu İhsan gibi İttihatçılarla tanışmıştır. Teşkilatın 'Fedailer Grubu'nda kısa sürede sivrilerek Enver Paşa'nın güvenini kazanmıştır. 31 Mart Ayaklanmasında Hareket Ordusunun isyanı bastırmasından sonra II. Abdülhamit'in tahtan indirilmesinde ve Alatini Köşkünde ikamete götürülen padişahın korunmasında Muhafız Birlik Komutanı Ali Fethi Bey'in yardımcısı olmuştur.

Ardından Hareket Ordusu bünyesinde Arnavutluk harekâtına katılmıştır. Ocak 1910'da Manastır ilindeki Raka'lar kaymakamlığına getirilmiş; 18'inci Nizamiye Alayındaki görevine geri dönmüştür.

1911 yılında Trablusgarp vilayetinde başlayan İtalyan işgal teşebbüsüne karşı Bingazi Sancağı'na memur edilmiştir. Ali Çetinkaya, Enver Paşa ve Mustafa Kemal Paşa ile bir yıl yerli kuvvetlere kumanda etmiştir. Mustafa Kemal Bey Derne'de aşiretlerden kurulu bir fırkanın komutanı iken, Ali (Çetinkaya) Ubeydat kolu komutanı olarak görev yapmıştı. Derne Cephesine bağlı

Ben-Zafa'da 'Deli' lakaplı Üsteğmen Halit'le aynı cephede iki kol komutanı olarak görev yapmıştır. Birbirleriyle anlaşamadıkları için Mustafa Kemal ve Enver Bey'in ortak kararı ile görev yerleri değiştirilmiştir. Ouchy Antlaşması ile Kuzey Afrika'daki son topraklar 18 Ekim 1912'de İtalyanlara bırakılmış oldu. Kısa sürede İstanbul'a dönmüştür.

Balkan Savaşı'nın patlak vermesi üzerine Ali Çetinkaya anavatanına dönmüş ve Şark Ordusunda Aydın Taburu Kumandanı olmuştur. Birliği ile birlikte Selenik bölgesinde Yunanlılara karşı savaşmıştır. Balkan savaşlarının ikinci safhasında Enver Bey'le beraber çalışmış, Edirne Vilayet-i İstila Komisyonu azası olarak görev almış ve Edirne'deki Redif Birliğine atanmıştır. Kasım 1913'te Trablusgarp'taki başa-

nılarından dolayı binbaşılığa terfi etmiştir. Balkanlardan sonra İstanbul'da I. Kolordu İtfaiye Alayı 2'nci Tabur Komutanlığına atanmıştır.

I. Dünya Savaşı başladığında bu görevinde Binbaşı Ali Çetinkaya Irak cephesinde Komuta ettiği Fırat Grubu, Irak Cephesi Genel Komutanı Yarbey Süleyman Askeri Bey emrinde İngilizlerle savaşmıştır. Bu mücadele sürerken emrindeki Süleyman Askeri Bey'in Şuayyibe Muharebesindeki yenilgisinden dolayı kendini öldürünce birliklerin geri çekilişini Binbaşı Ali Çetinkaya komuta etmiştir. Başkomutan Vekili Enver Paşa tarafından 6 Nisan 1915'te yarbaylığa yükseltilmiştir.

Irak cephesindeki görevinden sonra 3'üncü Ordu Komutanlığı-

nı emrinde 18'inci Kolordu emrinde Kafkas harekâtına katılarak Bitlis'in geri alınmasında etkili olan komutanlardan biri olmuştur.

Kütü'l-Amare'de dört ay Türk birliklerine karşı dayanan General Townshend komutasındaki İngiliz birliğinin beş general, 481 subayı ve 13.300 er mevcudu ile teslim alınmasında Yarbey Ali Çetinkaya büyük katkı sağlamıştır.

Irak-İran ve Doğu-Kafkasya cephelerinden sonra Kafkaslardan Rumeli'ye geçen Ali Çetinkaya, burada Alman ve Avusturya kuvvetleriyle birlikte mücadeleler vermiş, ardından da Kuva-yi Taarruziye Komutanı olup Bolu, İzmit, Üsküdar Livaları içerisinde eşkiya ile mücadele etmiştir. Üsküdar İnzibat Müfettişliğine tayin olunan Ali Çetinkaya, mütarekeye kadar bu görevde kalmıştır. Bir süre 17. Kolordu'da bulunmuş, 1919'da Ayvalık Mintika ve 172. Alay Komutanlığına atanmıştır.

1917'de Gümüş Madalya, 4 Şubat 1918'de ikinci sınıf Demirhaç Madalyası, 21 Nisan 1918'de Muharebe Gümüş Liyakat Madalyası, 21 Mayıs 1918'de Üçüncü Askeri Liyakat madalyası almıştır.

I. Dünya Savaşı'ndan sonra İstanbul'da Üsküdar'da Bölge Müfreze Komutanlığı görevine

getirilmiştir. Gayri resmî işgalinden sonra İstanbul'da Mintika Müfettişliği görevini de üstlenmiştir. Teşkilat-ı Mahsusa dağıldıktan sonra 'Karakol Cemiyeti' ve Mim Mim Grubunu (Müdafa-i Milliye İstihbarat Grubu) kurmuşlardır. Başta İsmet İnönü olmak üzere Millî Mücadele'ye katılacak birçok önemli şahsiyetin 'Karakol Cemiyeti' tarafından Anadolu'ya geçişleri sağlanmıştır. Ali Çetinkaya'nın da kurucular arasında yer aldığı ve "Yediler" diye bilinen ilk faaliyet grubunu oluşturmuşlardır. Cemiyetin amaçlarından biri, kalan ittihatçıları Anadolu'ya geçirmek, önemli miktarda silah ve cephaneyi millî mücadeleye kazandırmaktır. İttihatçı yapısından kurtulamadığı için Anadolu millî teşkilatlanmadan farklılık göstermişlerdir. Ayvalık'ta görev alıncaya kadar bu cemiyette gizli faaliyetlere katılacaktır.

İzmir'de 17. Kolordu emrine verildiği sırada İstanbul'da Meharet Hanım'la izdivacından 'İstiklal' adını verdikleri kızları dünyaya gelmiştir.

Ayvalık'ta başında bulunduğu 172. Alay ile Ali Çetinkaya İngilizlerin görüşme tekliflerinden birini kabul edecek ve Amiral Calthorpe'nin muavini miralayla görüşecek Ayvalık işgal edilirse emir almadan karşı savaşaacağını söylemiştir. Bölgesel kuvvetlerle, stratejik noktalara kuvvetler

yerleştirerek, Yunanlıların hatlarını keserek yaptığı 'ilk kurşun savaşı' ile mücadelesinde önce Bergama'yı sonra Ayvalık'ı kurtarmıştır. Az sayıdaki kuvvetle başansı bölge halkının teşkilatlanmasında, direnişe katılmasında 'Kuva-yı Milliye'nin teşekkülünde büyük katkısı olmuştur.

Kasım 1919 başlarında Afyonkarahisar halkının talebi ile vekil seçilen Ali Çetinkaya ilk olarak Afyonkarahisar'a geçmiş ve ardından İstanbul'a hareket ederek Meclis-i Mebusan'da mebus olarak göreve başlamıştır. Yapılan gizli oyla Misak-ı Milli'nin kabul edilmesi üzerine; 16 Mart 1920'de İstanbul resmen işgal edilmiş, Meclis basılabarak milletvekilleri tutuklanmış, Bekir Ağa bölüğüne götürülmüşlerdir. 28 Şubat 1919'da İngiltere'nin kara listelerinde 'azledilip, sürülecekler' arasında ilk sıralarda Ali Çetinkaya da vardır. Ali Çetinkaya, 13 Nisan 1920 günü Malta'ya sürülmüştür. Malta'da bir buçuk yıl geçiren Ali Çetinkaya buradan Ankara'da açılan meclisi takip etmeye çalışmıştır. Ankara'da olmamasına rağmen kendisi Meclis'te Afyonkarahisar mebusu olarak meclis üyesi sayılacaktır. II. İnönü Zaferinden sonra Bekir Sami Bey İngilizlerle esir değişimi anlaşması yapmış fakat tüm İngiliz esirlere karşılık bazı Malta sürgünlerinin serbest bırakılması meclis tarafından kabul edilmemiştir. 23 Ekim

1921'de Kızılay İkinci Başkanı Hamit Bey'le İngiltere Komiseri Rumbold Antlaşması üzerine istisnasız tüm esirlerin mübadelesi kararlaştırılmıştır. Ali Çetinkaya 1 Kasım 1921'de Ankara'ya gelmiştir. Döndüğünde ülkede Sakarya Savaşı kazanılmış, büyük taarruz için hazırlanılmaktadır. TBMM'ye katıldıktan sonra 19 Şubat 1922'de 1. Grup İdare Heyetine idari memurluğa, 18 Temmuz'da Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Grubu, Grup Yönetim Kurulu Üyeliğine seçilmiştir.

Ali Çetinkaya mecliste birinci dönem görevi sırasında Millî Savunma, Millî Eğitim, Bayındırlık, Sağlık-Sosyal Yardım ve Sayıştay komisyonlarında görev almıştır. Dönem içinde üçü gizli oturumlarda olmak üzere 11 konuşma yapıp bir soru önergesi vermiştir.

11 Ağustos 1923'te meclis yenilenmiştir. 9 Eylül'de Cumhuriyet Halk Partisi kurulmuş parti grup başkanlığına Ali Fethi Bey, Birinci Başkanlığına Ali Çetinkaya getirilmiştir. Anayasa ve Halk Fırkası Tüzüğü'nün hazırlanması için oluşturulacak komisyonda görev almıştır. Parti kurulduktan sonra da Kazım Karabekir, Ziya Gökalp, İsmail Canpolat, Yusuf Akçura, Ahmet Ağaoğlu, Celal Bayar'la birlikte parti programı inceleme heyetinde görev almıştır.

Ali Çetinkaya ve Rasih Kaplan, meclis seçiminin yenilenmesi aşamasında Yakup Kadri Karaosmanoğlu'na destek amacıyla İstanbul'a görevlendirilmiştir. Karaosmanoğlu hemen Müdafaa-i Hukuk Başkanlığını Ali Çetinkaya'ya devretmiştir. Seçimler Karaosmanoğlu'nun korktuğu biçimde cereyan etmemiş, Müdafaa-i Hukuk listesindeki adaylar kazanmıştır. Ali Çetinkaya kendisi de 15 Temmuz 1923 seçimlerinde ikinci kez Afyonkarahisar milletvekili olmuştur. Bu dönemde Millî Müdafaa, Muvazene-i Maliye komisyonlarında çalışmış, dört kez Millî Müdafaa Komisyonu Başkanlığına seçilmiştir. CHP Meclis Grup Başkan Vekilliği'ne getirilmiştir. Dönem içerisinde sekiz önerisi ve genel kurulda 17 değişik konuda 30 konuşması vardır.

Ali Çetinkaya'nın adı 9 Şubat 1925 Pazartesi günü Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde gerçekleşen bir ölüme karışır. Resmî kayıtlar Ali Çetinkaya'nın nefsi müdafaa ile Halit Paşa'yı vurduğu şeklindedir. Bugüne kadar tam olarak aydınlatılamayan bu gelişme hakkında başka bir tahkikata lüzum görülmemiştir.

11 Mart 1925 günü Takrir-i Sükûn Kanunu çıkarılmış, tekrar kurulan İstiklal Mahkemelerinden Ankara İstiklal Mahkemesi üyesi

ve başkanı olarak Ali Çetinkaya görev almıştır. İlk başta asker kaçakları, Şeyh Said ve arkadaşları, Terakkiperver Fırkasının kapatılması, gazeteciler davası, İskilipli Atif Hoca, Komünistler davası, Şapka Kanunu muhalifleri ve Tekke ve Zaviyelerin kapatılması karşıtları, daha sonra Mustafa Kemal'e İzmir suikasti sanıkları yine Ali Çetinkaya'nın başkanlığını yaptığı İstiklal Mahkemelerinde yargılanarak cezalandırılmışlardır.

4 Temmuz 1927'de kendi isteğiyle Albaylıktan emekliye ayrılan Ali Çetinkaya 1946 yılına kadar aralıksız milletvekili olarak seçilmiştir Mustafa Kemal Paşa'nın isteği üzerine 1926-1927 yıllarında Ziraat Bankası'nın yönetim kurulunda yer almıştır. 'Çetinkaya' soyadını kendisine bizzat Atatürk vermiştir.

Ali Çetinkaya, 16 Şubat 1934 'Nafia Vekâleti (Bayındırlık Bakanlığı)' görevine başlamıştır. 1 Mart 1935'te seçimin yenilenmesi ile İnönü kabinesinin istifası üzerine, yine yeni kabineyi kuran İnönü Hükûmetinde Afyon Milletvekili Ali Çetinkaya tekrar 'Nafia Vekâleti' olarak görev almıştır. Bakan iken Ankara Bahçelievler Yapı Kooperatifinin fahri başkanı olmuş ve her türlü desteği sağlamıştır.

1936'da Almanya ziyaretinde yanında Berlin Askerî Ataşesi Fahri Sabit Korutürk ile birlikte Alman lider Hitler ile görüşmüştür.

21 Ekim 1937'de İsmet İnönü Başbakanlıktan istifa edince yerine Celal Bayar Başbakanlığa tayin edilir. Ali Çetinkaya, Celal Bayar Hükûmetinde de 'Nafia Vekili' olarak görevini sürdürmüştür.

12 Kasım 1937'de Atatürk ile birlikte Başbakan Celal Bayar, İçişleri Bakanı Şükrü Kaya, Bayındırlık Bakanı Ali Çetinkaya ve bir grup milletvekili trenle Doğu seyahatine çıkmışlardır.

Ocak 1939'da birinci Refik Saydam Hükûmeti'nde 'Nafia Vekâleti' tekrar Ali Çetinkaya'ya verilmiştir. Netice olarak, 16 Şubat 1934-4 Nisan 1939 tarihleri arasında Bayındırlık Bakanlığı yapmıştır.

Üç tarafı denizlerle çevrili ülkenin, deniz nakliyatına önem vermiş, başta kabotaj hakkı olmak üzere bir dizi tedbirlerle deniz ticaret filomuzu geliştirip limanlarda daha iyi hizmet verecek hâle getirmiştir. Osmanlı hükûmetlerinin son dönemlerinde, imtiyazı yabancı şirketlerin ellerinde bulunan İstanbul-Galata Rıhtım şirketi, İzmir-Afyon hattı, Manisa-Bandırma hattı,

İzmir-Eğirdir hattı gibi belirli kesimleri işleten demiryolu şirket ve hatlarının millileştirilmesinde rol almıştır. Sivas-Erzincan, Erzincan-Erzurum, Malatya-Çetinkaya, Afyon-Karakuyu, Baladız-Burdur, Bozanönü-Isparta, Diyarbakır-Batman demiryolu hatlarının yapılmasının döneminde olmuştur. Yine onun döneminde; Demiryolu sanayinin de gelişmesine önem verilmiş, Eskişehir Lokomotif Fabrikasında tevsi yatırımlar yapılarak modern hale getirilmiş, Sivas Demiryolu Fabrikası hizmete açılmıştır. Ankara'da TCDD (Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demir Yolları) hastanesinin temellatılmış, Ankara, Afyon, Aydın ve Turgutlu garlarını ymılrmış ve modern Afyon gar binası hizmete açılmıştır. 1934 senesinde İzmir-Afyon, Manisa-Bandırma ve 1935'te Aydın Demiryolu hatları satın alınmıştır.

1937 yılında 14'ü betonarme toplamda 121 köprü'nün yapımı tamamlamıştır. Demir-yolu 1938'de Erzincan'a, 1939'da Erzurum'a ulaşmıştır. 41 km uzunluğunda 222 tünelle, İstanbul- Edirne yolu asfaltlanmış, Trabzon-İran yolu inşasına devam edilmiş ve gerekli onarımlar yapılmıştır.

1937 yılında Zonguldak-İrmak hattı tamamlanmıştır. Aynı yıl Çankırı-Çerkeş-Eskipazar arası kömür yolu işletmeye açıl-

mıştır. Zonguldak-Filyos-Kozlu kömür yatakları Ankara, Doğu ve Akdeniz'e bağlanarak kömür sevkiyatında büyük yol kat edilmiştir. Aynı zamanda kömür tüketiminde de yaygınlaşma başlamıştır. 1939 yılında "İstanbul Tramvay ve Tünel Şirketleri" millileştirilmiştir.

Ali Çetinkaya, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin ilk Ulaştırma Bakanı olmuştur. Nafia Vekâleti ile İktisat Vekâleti tarafından yürütülen ulaştırma ve haberleşme hizmetleri 27 Mayıs 1939 tarih ve 3613 sayılı kanunla kurulan "Münakalat Vekâleti (Ulaştırma Bakanlığı)"ne verilmiştir. Ulaştırma Bakanlığı sırasında yeni demiryolları yapımına ve Türk Hava Yollarının kuruluşuna büyük katkı sağlamıştır. Telgraf ve telefon şebekelerinin yaygınlaşmasına ve posta hizmetlerinin köylere kadar götürülmesine büyük katkıda bulunmuştur.

Kasım 1940 yılında Ulaştırma Bakanlığı görevinden ayrıldıktan sonra 1946 yılına kadar Afyonkarahisar mebusu olarak seçilmiştir. Ömrünün son yıllarını İstanbul'da geçirmiştir. 21 Şubat 1949 Pazartesi gecesi 22.30'da hayatını kaybetmiş, Afyonkarahisarlıların ısrarı üzerine Afyon'a defnedilmiştir.

kaynakça / Atatürk Ansiklopedisi

- 📍 Kültür Mahallesi
Ziya Gökalp Cad.
Ataç-2 Sokak No:43/8
Kızılay / ANKARA
- ☎ 0312 431 33 96
- ☎ 0312 430 55 72
- ✉ elele@elele.org.tr
- 🌐 www.elele.org.tr
- 🐦 twitter@TSKElele
- © @elelevakfi

Esin AKAL

Psikolog

YAŞÇILIK

Yaşçılığın ne olduğuna ve ona dair bilgilendirmelere geçmeden önce sizlere "yaşlı" bireylere yönelik dilimizde olan, sık kullanılan ve bolca yargı içeren bazı ifadelerden örnekler sunmakla başlamak isterim, işte birtakım olumsuz kültürel atıflar: "Kurt kocayınca köpeğin maskarası olurmuş.", "Ununu eledi eleğini astı.", "Yaş yetmiş, iş bitmiş.", "Bir ayağı çukurda olmak" gibi ve daha bir çoğu...

Örneklerden hareketle, yaşa dair söylemlerimize ve dili nasıl kullandığımıza dikkat etmemiz önemlidir. "Yaşlı" ifadesi, ayrımcılığı vurgulayan bir sözcüktür. Bunun yerine "ileri yetişkin" ifadesi daha uygundur ve doğru bir kullanımdır.

Peki nedir bu yaşçılık? Yaşçılık, bir ayrımcılık çeşididir. Bireyleri yaşlarından dolayı ayrımcılığa maruz bırakmak ya da ayrımcı birtakım tutum ve davranışlar

sergilemektir. Yaşçılık, gençlere ya da ileri yetişkin bireylere yapılabilir. Gençlere yaşçılık uygulanmasının altında; deneyimsiz oldukları, yeterli bilgiye sahip olmadıkları düşüncesi ve bunun sonucunda da fikirlerine önem verilmemesi yatmaktadır. İleri yetişkin bireylere uygulanan yaşçılığın altında ise; bakımı sorumluluk gerektiren, geçinilmesi zor, ekonomik ve psikolojik yük olan ve sağlığı yerinde olmayan bireyler olarak görülmeleri gibi ayrımcı düşünceler yatmaktadır (Buz, 2015). Ankara Üniversitesi'nin işyerinde yaş ayrımcılığını ölçmeye yönelik 20-64 yaş arası 465 aktif çalışanla yaptığı araştırmaya göre (2021), 20-31 yaş arası genç yetişkinler, işyerinde daha fazla ayrımcılığa maruz kalmakta, cinsiyet fark etmeksizin gençler, genellikle işyerinde mesleki bilgi ve beceri konusundaki tecrübesizlik ve bilgi yetersizliği algısından dolayı ayrımcılığa uğradıklarını belirtirken, 50 yaş üzeri çalışanlar ise bilişsel ve fiziksel olarak verimin sınırlı ve katkının az olacağı gibi algılarla ayrımcılığa maruz kaldıklarını belirtmişlerdir.

İleri yetişkin bireylere yaşçılık uygulanmasının altında yatan birkaç faktör sıralandı ancak daha fazlası var. Etrafta durmadan söylenilen sözlerle belki hepimiz alıştık. Yanlışlığını ya da doğruluğunu sorgulamadan benimsemiş de olabiliriz. Ancak unutmayalım ki, bazı insanlarda gördüğümüz davranışlar, tutumlar ya da özellikler sadece o bireye ya da azınlık bir gruba ait olabilir. Herkese genellemek doğru değildir. O nedenle kalıp yargıları bir kenara bırakıp bakış açımızı daha da genişletmeliyiz.

Hepimizin ileri yetişkinler hakkında bildiği ya da duyduğu çokça mit var. Peki, mit nedir? Mit denildiğinde aklımıza Yunan mitleri gelebilir. Ancak başka bir anlamı daha vardır ki o da, yanlış bilinen inançlardır. Bu yanlış inançlar insanlara zarar verebilir. Toplumda yaygınlaşmış, kabul görmüş ancak doğru olmayan bu mitler neler olabilir, birkaçına bakalım:

1. Mit: İleri Yetişkinler Huysuzdur. Bildiğiniz gibi huysuzluk sadece ileri yetişkinlere özgü değildir. Aslında birçok genç de huysuzdur. Scheibe (akt. Erber ve Szuch-

man, 2015) 2012'de kesitsel ve boylamsal çalışmalarla, ileri yetişkinlerin genç yetişkinlere göre daha mutlu, sakin ve dengeli; günlük hayatlarında genellikle olumlu, daha az kızgın ve endişeli oldukları sonucuna varmıştır (Erber ve Szuchman, 2015).

2. Mit: İleri Yetişkinler Yalnız Zaman Geçirmeyi Tercih Ederler ve İçedönüktürler.

İleri yetişkin bireyler, fiziksel bazı sorunlar yaşayabilirler, bundan kaynaklı olarak da mobilizasyonları azalabilir ve genellikle yakın çevrelerinden insanlarla etkileşim içine girebilirler. Ancak şunu bilmeliyiz ki, bütün ileri yetişkinler içedönük ve yalnız olmayı sevecek diye bir şey yok. Her ileri yetişkin birbirinden farklıdır. Dolayısıyla içe dönük insanlar olduğu gibi, dışa dönük insanlar da vardır. Dışa dönük bir ileri yetişkin, muhtemelen gençken de dışa dönük bir bireydi. Bu yüzden, bir bakımevinde kaldığında da sosyal etkinliklere katılım sağlaması beklenir (Erber ve Szuchman, 2015).

3. Mit: İleri Yetişkinler Hastalık Hastasıdır (Hipokondriak).

Elbette bazı ileri yetişkinler, hastalıklarından çok şikâyet edebilir ancak bu insanlar, gençliklerinde de hastalıklarından şikâyet etmiş olabilirler. İnsanlar yaşla birlikte daha nevroitik olmazlar. Dolayısıyla da bir nedenden ötürü hipokondriak hale de gelmezler (Erber ve Szuchman, 2015).

4. Mit: İleri Yetişkinler Cimridir.

Savaş ya da yoksulluk görmüş olan ileri yetişkin bireyler, kaynaklarını daha doğru ve düzgün kullanmak isterler. Kişinin gençken paraya dikkat etmesi, tutumlu olarak karşılanırken ve takdir edilirken; ileri yetişkin olduğunda paraya dikkat etmesi, sadece cimrilik olarak görülürse bu adil olmaz (Erber ve Szuchman, 2015).

5. Mit: İleri Yetişkinler Umut ve Hayallerinden Vazgeçmişlerdir.

İleri yetişkinler de diğer yaş grubundan insanlar gibi bir şeylerden korkarlar: Yalnız kalmak, evsiz olmak gibi. Aynı zamanda bir şeylerin hayallerini de kurarlar ya da umut ederler: Sağlıklarının daha iyi olması, daha mutlu ol-

mak gibi. Umutlar, davranışları motive eder. Onlar da başarılı olmak isterler. Bağımsızlıklarını desteklemek için sürüş eğitimleri alabilirler; fiziksel olarak daha sağlıklı olmak için egzersiz yapabilirler; bilişsel becerilerini güçlendirmek için satranç gruplarına katılabilirler (Erber ve Szuchman, 2015).

6. Mit: İleri Yetişkin Kadınlar Görünüşlerini Umursamazlar.

Genellikle her birey, dış görünüşünü umursar. Ancak ileri yetişkin kadınların görünüşlerini umursamadığı doğru değildir. Kozmetik ürünler ve saç boyaları kullanırlar; makyaj yaparlar; cerrahi ya da cerrahi olmayan prosedürlerden geçebilirler. (Silverthorne ve Quinsey, 2000).

7. Mit: İleri Yetişkinlerle Yüksek Sesle, Yavaş ve Vurgulu Konuşmak Gerekir.

İleri yetişkinler, kendileriyle çocukla konuşur gibi konuşulduğunda rahatsız hissederler, bundan hoşlanmazlar. Bu yüzden iletişim kurmaktan da kaçınırlar. Normal, makul, çok yüksek olmayan bir ses tonu kullanılmalıdır. Yüksek frekanstan anahtar kelimeler kullanarak konuşulmalıdır. Konuşurken ne aşırı hızlı, ne de çok yavaş konuşulmalıdır (Erber ve Szuchman, 2015).

8. Mit: İleri Yetişkinler Bakıma Muhtaçtır, Sorumluluk Alamazlar.

Araştırmalara göre ileri yetişkinler, başkalarının kendilerine bakması için güçlü bir gereksinim

duymuyor. İleri yetişkinler, karşılıksız olarak destek almaktansa başka birine destek olduklarında kendilerini daha iyi hissediyorlar (Thomas, 2010; akt. Erber ve Szuchman, 2015).

9. Mit: İleri Yetişkinler Gençlerden Daha Fazla Depresyondadırlar.

Toplum içinde yaşayan ileri yetişkinlerde, depresyon oranı daha yüksek değildir; hatta genç yetişkinlere göre daha düşük de olabilir. Mojtabai ve Olfson, 2004'te ulusal bir örneklemde yaptıkları depresyon incelemesinde, majör depresyonun yaş ilerledikçe artmaktan çok, azalma eğiliminde olduğunu bulmuşlardır. Bu nedenle ileri yetişkin olmak, kendi başına depresyonla ilişkili değildir (Erber ve Szuchman, 2015).

10. Mit: İleri Yetişkinler Terapiden Fayda Görmezler.

Terapi almak ileri yetişkinlerin, ilaçların yan etkilerine maruz kalmadan yaşam kalitelerini en üst düzeye çıkarmaları için faydalı olabilir. Ayrıca ileri yetişkinler terapi aldıklarında, aile üyelerinin de hayatlarının iyileşmesi gibi ek faydaları vardır (Erber ve Szuchman, 2015).

Görüldüğü gibi yaşçılığa neden olabilecek toplumda yaygın pek çok mit var maalesef. Bireyler ileri yetişkin olduklarında duygularında kayıplar olmuyor, hissizleşmiyorlar. Orta ya da genç yetişkin bir bireyin yüzüne karşı söylenilmemesi gereken ifadeleri, ileri

yetişkin bireylere söylemek zorbalıktan farksızdır. Bu tarz kötü sözler ve davranışlar ileri yetişkin bireylerin hayatlarından zevk alamamalarına, üretkenliklerinin düşmesine, toplumdan daha da ayrışmalarına neden oluyor ve bir kısır döngü başlıyor.

İleri yetişkin bireyler, diğer yaş gruplarından insanlara göre zamanla daha fazla deneyime sahip olabiliyorlar. Bu deneyimler, onları görece daha bilge yapmış oluyor. Toplumdaki bireyler, "Sana bir nasihatım olacak." la başlayan cümleleri her ne kadar yok sayarak sıkıcı bulsalar da, bunlar aslında deneyimle ortaya çıkan ifadelerdir.

Umarım hepimiz sadece yaşçılık için değil, diğer tüm ayrımcılıklar konusunda daha da bilinçleniriz ve yaşadığımız toplumu farklılıklarla güzelleştirebiliriz.

Teşekkürler, farkındalıkla ve sevgiyle kalın.

KAYNAKÇA

Buz, S. (2015). Yaşlı Bireylere Yönelik Yaş Ayrımcılığı. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 14 (53), 268-278. DOI: 10.17755/esosder.89453

Erber, J. T., & Szuchman, L. T. (2015). Great myths of aging. Wiley-Blackwell.

Mojtabai, R., & Olfson, M. (2004). Major depression in community-dwelling middle-aged and older adults: Prevalence and 2- and 4-year follow up symptoms. Psychological Medi-

cine, 34, 623-634.

Özmete, E., Pak, M., & Duru, S., (2021). Workplace Age Discrimination and Affecting Factors in Turkey: A Validation Study. Experimental Aging Research, vol.47, no.5, 436-450.

Scheibe, S. (2012). The golden years of emotion. Observer, 25(9), 19-21.

Silverthorne, Z. A., & Quinsey, V. L. (2000). Sexual partner age preferences of homosexual and heterosexual men and women. Archives of Sexual Behavior, 29, 67-76.

Thomas, P. A. (2010). Is it better to give or to receive? Social support and the wellbeing of older adults. Journal of Gerontology: Social Sciences, 65B, 351-357.

- 📍 Kültür Mahallesi
Ziya Gökalp Cad.
Ataç-2 Sokak No:43/8
Kızılay / ANKARA
- ☎ 0312 431 33 96
- ☎ 0312 430 55 72
- ✉ elele@elele.org.tr
- 🌐 www.elele.org.tr
- 🐦 twitter@TSKElele
- 📺 @elelevakfi

Meditasyonla Tanışın: Nedir Bu Meditasyon?

İçindekiler:

- Meditasyon nedir?
- Meditasyonun Nörobiyolojik Temelleri ve Faydaları Nelerdir?
- Nasıl Meditasyon Yaparız?
- Meditasyonu Hayatımızda Nasıl Alışkanlık Haline Getiririz?

Meditasyonu belki duyduk ancak ne olduğuna dair bir fikrimiz var mı yeterince? Son yıllarda stresi yönetmek için meditasyon gerçekten popüler bir çözüm yolu durumunda ancak popüler olduğu kadar katkıları da oldukça fazla. Meditasyonun beynimizin biyolojik yapısını değiştirmeye yardımcı olduğunu, fiziksel ve ruhsal faydalarının olduğunu biliyor muydunuz? (APA, 2019) Bu yazının amacı, neden meditasyonu öğrenmeliyiz, hayatımıza entegre etmeliyiz; nedir, ne

değildir sorularına yanıt bulmak ve ana hatlarıyla açıklamaktır.

Meditasyon Nedir?

Meditasyon genellikle sessizce oturarak ve nefese odaklanarak yapılır da yürüyerek ya da ayakta da yapılabilir. Meditasyon yapmanın pek çok farklı yolu bulunmasına karşın Roger Thomson, Ph.D. der ki, meditasyonun ardından iyi bir ruh hali oluşuyorsa doğru yapıldığı anlamına gelmektedir. Ancak bu bazen düşünüldüğü kadar kolay olamayabilir. Dr. Mark Epstein'e göre bireylerin o zamana kadar düşünmekten, görmekten kaçındığı düşünceler ve hissetmek istemediği duygular meditasyon anında ortaya çıkabilir ve kişi buna hazır değilse birey için kaygı duyguları uyandırarak savunmasız hissettirebilir. Bu nedenle

bunun öznel bir deneyim olduğu unutulmamalıdır (Psychology Today, 2001). O anki biliş kontrol etmeye çalışmaksızın "şimdi ve burada" olana odaklanılmasıdır (American Journal of Psychotherapy; Akt., Psychology Today, 2001).

Farkındalık meditasyonu en bilinen meditasyon tekniklerinden birisidir. O ana odaklanarak dikkati nefese, düşüncelere, duygulara ve yaşanan fiziksel durumlara yönlendirmeyi kapsar (APA, 2019).

Bilinçli farkındalık (mindfulness), önyargısız ve kabullenen bir tutum içinde dikkati ana getirme ve o anda kalabilmektir (Kabat-Zinn, 1994; Akt., Atalay, 2017). Öz yeterlik ise, kişinin zor koşulların üstesinden gelebileceğine dair bilgi ve becerisinin

olduğuna inancı olarak tanımlanmaktadır (Bandura, 1977;1982; Akt., Atalay, 2017). Bilinçli farkındalık arttıkça kişinin kendine dair öz eleştiride bulunup bulunmadığı ve yargılayıcı tutumlarına ilişkin farkındalığı da artar; o anı, geçmiş hallerden ve gelecekteki olası hallerden ayırıştırarak düşünür olduğunda öz yeterlikleri de güçlenir (Atalay, 2017).

Meditasyonun Nörobiyolojik Temelleri ve Faydaları Nelerdir?

Araştırmacıların incelediği sağlıklı farkındalık üzerine yapılan pek çok araştırma ile özellikle farkındalık meditasyonunun; stres, anksiyete, kronik depresyon, bağımlılık, yorgunluk ve ağrılar üzerinde pozitif etkilerinin olduğu sonucuna ulaşıldı. Ayrıca farkındalığın bağışıklık sistemi üzerinde güçlendirici bir etki yaparak soğuk algınlığı, grip gibi durumlarda daha hızlı iyileşme sağladığını bulmuşlardır. Bunu şuna bağlamak mümkündür: Kronik stres vücudun bağışıklık sistemini düşürür ve fiziksel olarak insanı daha çöökkün hale getirir; işte bu noktada farkındalık, vücudun stres tepkisini azaltır. Farkındalık Temelli Bilişsel Terapi (MBCT) alan danışanların stresli anlarda olumsuz düşünme ve istenmeyen duygusal tepkiler verme olasılıklarının daha az olduğu bulunmuştur. Ayrıca MBCT ile Farkındalık Temelli Stres Azaltma (MBSR) uygulaması alan

danışanların ana daha iyi odaklandıkları, olumsuz deneyimlerini daha az düşündükleri ve daha az kaygı duydukları bulunmuştur (APA, 2019).

Meditasyonun faydalarından bir diğeri ise kalp rahatsızlığını tersine çevirmeye yönelik faydalı etkileri olduğudur. 2000 yılında yayınlanan Stroke dergisindeki bir araştırmaya göre, atardamar sertleşmesine sahip 60 Afriko-Amerikalı bir grup 6-9 ay süresince meditasyon yaptı ve süre sonunda atardamar duvarlarının kalınlıklarının belirgin düzeyde azaldığı ve meditasyon yapmayanlarda ise artış olduğu bulundu. Ayrıca meditasyon grubunda felç ve kalp krizi riskinde belli düzeyde azalma sağlandığı da görülmüştür (Psychology Today, 2001).

Meditasyonun bu faydalarının yanı sıra insanlar arası ilişkilere iyi geldiği ve çiftlerin ilişkilerinde birbirlerine karşı daha az öfkeli ve daha sevgi dolu yaklaştıkları da gözlenmiştir (Kirschner, akt. Psychology Today, 2001).

Psikoloji ve psikiyatri profesörü olan ve Wisconsin-Madison Üniversitesi'ndeki Sağlıklı Zihinler Merkezi'nin kurucusu Dr. Richard Davidson, meditasyonun beyinde bir dizi değişiklik ortaya çıkararak sinir devrelerini değiştirebileceğini öne sürüyor. Davidson uzun bir meditasyon geçmişine sahip kişilerin duy-

gusal zorlukla karşılaştıklarında amigdalanın (duyguları işlemekten sorumlu bir beyin bölgesi) meditasyon yapmayanlara kıyasla daha hızlı temel seviyesine döndüğünü gözlemlemiştir. Davidson'ın diğer bir araştırmasında meditasyonun sağladığı dayanıklılığın cilt üzerinde de olumlu bir etkisinin gözlemlendiği şeklinde olmuştur. Uzun süreler meditasyon yapmak bazen mümkün olmadığında, kısa süreli şefkat temelli meditasyon yapmanın (kendine ve başkalarına hoşgörü hissetme ve şefkat temelli meditasyon) dahi insanlar üzerinde daha fedakar davranışlar ortaya çıkardığı bulunmuştur (Stephen E. Straus Tamamlayıcı Terapiler Bilimi Seçkin Konferansı, 2016; Akt. Psychiatry Online, 2016).

Nasıl Meditasyon Yaparız?

Meditasyonda en temel pratikler, farkındalığı ve dikkati içinde bulunan ana yönlendirmektir ve her ikisini de anda tutabilmek için bir çapa gerekir. Bu çapa görevini üstlenen çoğunlukla nefestir. Odak, nefeste kalır ve eğer nefes harici yerlere kayarsa odak nazıkçe tekrar nefese getirilir. Meditasyon çeşitleri çapanın ne olarak belirlendiğine bağlı olarak çeşitlilik gösterir.

Tüm meditasyonlar, içinde rahat olduğumuz bir oturuş pozisyonu ya da bir sebepten dolayı oturulamıyorsa uzanarak başlar.

Dikkat oturuşa, bedene, içinde bulunulan mekana ve yere getirilir. Gözler bir yerde sakin ve yumuşak biçimde sabit bakabilir ya da kapatılabilir. Birkaç uzun, derin nefes alıp verilir. Sonrasında ana odaklanmak için hazır hale gelinir ve ana meditasyona geçilebilir.

1. Nefes Meditasyonu: Burada çapa nefestir. Yukarıda da bahsedildiği üzere dikkat nefes üzerine yoğunlaştırılır ve zihin düşüncelere kapılarak şimdiki andan her uzaklaştığında dikkat yeniden nazikçe nefese getirilir. Nefes alış ve verişlerde nefesin niteliklerine odaklanılmaya çalışılır. Dikkat yavaş ve sakince nefeste kalmaya devam ettikçe düşünce akışında yavaşlama ve nefeslerin uzamaya başladığı görülür.

2. Beden Farkındalığı Meditasyonu: Burada ise çapa bedendir. Bunun en temel yöntemi beden tarama meditasyonudur. Burada dikkat sırayla bedenin tüm bölümlerine yönlendirilir. Bunların ise fiziksel özellikleri, duyuları gibi niteliksel özelliklerine dikkat yönlendirilir. Bu yöntem beden ile temasta kalarak öz regülasyonu, duygu regülasyonunu ve öz şefkati sağlamanın temel yollarından birisidir. Bunlar haricinde, duyu-duygu-düşünce meditasyonları, görselleme ve metta meditasyonları gibi çeşitli meditasyonlar

da bulunmaktadır (Meditopia, 2022).

Meditasyonu Hayatımızda Nasıl Alışkanlık Haline Getiririz?

Meditasyonu alışkanlık haline getirebilmek için birkaç öneri yapmak mümkün:

1. Meditasyonu Aynı Yerde ve Aynı Zamanda Yapmak
2. Meditasyonun Ardından Kendini Ödüllendirmek
3. Kendini Gözlemlemek
4. İsteksizliğin Rehberliğinden Faydalanmak
5. "Ya Hep Ya Hiç" Bakış Açısını Değiştirmek
6. Motivasyon Kaynaklarına Odaklanmak
7. Meditasyonu Günlük Hayatın

Bir Parçası Haline Getirmek

8. Küçük ve Kısa Süreli Hedeflerle Başlamak
9. Yönlendirmeli Meditasyonlarla Başlamak
10. Geçmiş Deneyimlerden Faydalanmak (Meditopia, 2021).

KAYNAKÇA

- American Psychological Association (2019, October 30). Retrieved March 3, 2025 from <https://www.apa.org/topics/mindfulness/meditation>
- Aydın, U., Taylan, D. R., Atalay, Z., Bulgan, G., & Özgülük, B. S. (2017). Bilinçli-farkındalık (mindfulness) temelli psiko-eğitim programının öğrencilerin matematik kaygısı, tutumları ve öz yeterlikleri üzerindeki etkisi. Meditasyonu Alışkanlık Hâline Getirebilmen İçin Öneriler. (2021, October 7). Meditopia Blog. <https://blog.meditopia.com/tr/meditasyonu-aliskanlik-haline-getirebilmen-icin-oneriler/>
- Meditasyon Çeşitleri. (2022, February 17). Meditopia Blog <https://blog.meditopia.com/tr/meditasyon-cesitleri/>
- Zagorski, N. (2016). Can Meditation Alter Neural Circuitry? Psychiatric News, 51(12). <https://doi.org/10.1176/appi.pn.2016.6a4>
- The Science of Meditation. (2025). Psychology Today. <https://www.psychologytoday.com/us/articles/200105/the-science-meditation>

Semanur ÖZKUL
Beden Eğitim Öğretmeni

ÖZEL GEREKSİNİMLİ BİREYLERDE MASA TENİSİ VE AKTİVİTELERİN ÖNEMİ

1. Fiziksel Gelişim ve Motor Beceriler

Masa tenisi, özellikle ince motor becerilerini geliştiren bir spor dalıdır. Bu spor, özel gereksinimli çocukların ellerini, kollarını ve vücutlarını koordineli bir şekilde kullanmalarını sağlar.

- **Koordinasyon** : Masa tenisi, göz-el koordinasyonunun gelişmesine büyük katkı sağlar. Topu takip etmek, uygun zamanda vurmak ve topu rakibe göndermek, göz ve el arasındaki uyumu artırır.

- **Reflekslerin gelişimi**

: Bu spor, özel gereksinimli çocukların reflekslerini hızlandırır. Hızlı hareket etme ve anlık tepki verme becerisi kazandırır.

- **Denge** : Masa tenisi, denge ve hareket kontrolü gerektiren bir spordur. Bu da denge sorunları yaşayan çocuklar için faydalı olabilir.

2. Sosyal Beceriler ve Ekip Çalışması

Masa tenisi, bireysel olarak oynanabileceği gibi, takım halinde de yapılabilir. Bu da özel gereksinimli çocukların sosyal becerilerini geliştirmelerine olanak tanır.

- **Sosyal etkileşim** : Grup içinde masa tenisi oynamak, özel gereksinimli çocukların diğer çocuklarla etkileşimde bulunmalarını sağlar. Bu tür sosyal etkileşimler, empati, iletişim ve takım çalışması gibi becerilerin gelişmesini destekler.

- **Bağımsızlık** : Masa tenisi, aynı zamanda özel gereksinimli çocukların kendi başlarına oyun oynayabilecekleri ve başarıya ulaşabilecekleri bir ortam sunar. Bu da özgüvenlerini artırır.

3. Zihinsel Gelişim ve Konsantrasyon

Masa tenisi, zihinsel odaklanmayı, strateji geliştirmeyi ve problem çözme gerektiren bir oyundur. Özel gereksinimli çocuklar için bu tür zihinsel becerilerin geliştirilmesi, genel yaşam becerileri açısından oldukça önemlidir.

- **Konsantrasyon ve odaklanma** : Masa tenisi, sürekli olarak topa

odaklanmayı ve hızlı düşünmeyi gerektirir. Bu, çocukların dikkat sürelerini ve odaklanma yeteneklerini artırır.

- **Strateji ve planlama** : Oyunun her aşamasında strateji oluşturmak ve gelecekteki hareketleri planlamak, özel gereksinimli çocukların zihinsel becerilerini güçlendirir.

- **Problem çözme** : Masa tenisi, çocukların karşılaştıkları zorluklara çözüm bulmalarını teşvik eder. Örneğin, rakiplerinin hamlelerine karşı tepki verirken çözüm aramayı öğrenirler.

4. Duygusal Sağlık ve Özgüven

Masa tenisi, özel gereksinimli çocukların duygusal sağlıkları üzerinde de olumlu bir etki yaratır. Sporda elde edilen başarılar, çocukların kendilerine güvenmelerine yardımcı olabilir.

- **Özgüven** : Masa tenisi, başarılar elde etmek ve kendi yeteneklerini keşfetmek için harika bir fırsattır. Bu da özel gereksinimli çocukların özgüvenlerini artırır.

- **Bağımsızlık hissi** : Özel gereksinimli çocuklar, masa tenisini kendi başlarına oynayabilme yeteneği kazandıklarında, bağım-

sızlık hissi geliştirirler.

- Duygusal denge : Düzenli olarak masa tenisi oynamak, stres ve kaygıyı azaltmaya yardımcı olabilir. Fiziksel aktivite, endorfin salgılayarak ruh halini iyileştirir.

5. Fiziksel Sağlık ve Kardiyovasküler Gelişim

Masa tenisi, düşük etkili bir spor dalı olmasına rağmen, kalp ve damar sağlığına önemli katkılar sağlar. Özel gereksinimli çocuklar için uygun bir egzersiz seçeneği olabilir.

- Kardiyovasküler sağlık : Yavaş ve sürekli hareketler, kalp sağlığını iyileştirebilir. Masa tenisi, çocukların kardiyovasküler

sistemini güçlendirirken fazla zorlanmalarını engeller.

- Kas dayanıklılığı : Masa tenisi, üst vücut kaslarını çalıştırarak kas dayanıklılığını artırabilir. Bu da genel vücut gücünü geliştirir.

6. Erişilebilirlik ve Uygunluk

Masa tenisi, pek çok engel türü için uygun ve erişilebilir bir spor dalıdır. Özellikle fiziksel engelleri olan çocuklar için daha az fiziksel güç gerektirir ve esnek bir şekilde uygulanabilir.

- Fiziksel sınırlamalara uygunluk : Masa tenisi, özel gereksinimli çocukların fiziksel sınırlarına saygı göstererek, onların yeteneklerine uygun olarak oynanabilir. Örneğin, tekerlekli sandalye kullanan çocuklar için tekerlekli

sandalye masa tenisi gibi modifikasyonlar yapılabilir.

- Yaralanma riski : Masa tenisi, düşük etkili bir spor olduğundan, diğer spor dallarına kıyasla yaralanma riski daha düşüktür. Bu da özel gereksinimli çocuklar için daha güvenli bir seçenek olabilir.

7. Bireysel Hedefler ve Başarı

Masa tenisi, özel gereksinimli çocukların kişisel hedefler belirleyip bunlara ulaşmalarına yardımcı olur. Bu süreç, onlara başarı duygusu verir.

- Hedef belirleme : Masa tenisi, çocukların kendilerine ulaşılabilir hedefler koymalarını sağlar. Örneğin, belirli bir sayıda puan kazanmak veya bir rakibi yenmek

gibi hedefler, çocuğun motivasyonunu artırır.

- Başarı duygusu : Bu tür hedefler, çocukların başarıları kutlamalarını ve başarısızlıklarını öğrenmelerini teşvik eder.

Sonuç :

Masa tenisi, özel gereksinimli çocuklar için çok yönlü faydalar sağlayan bir spor dalıdır. Fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişim açısından oldukça değerli olan bu spor, çocukların motor becerilerini, özgüvenlerini ve sosyal becerilerini geliştirirken, onlara eğlenceli bir şekilde egzersiz yapma imkanı sunar. Ayrıca, masa tenisi, özel gereksinimli çocuklar için erişilebilir ve güvenli bir aktivite olma özelliği taşır, bu da onları daha fazla sporla tanıştırma fırsatı yaratır.

ÖZEL GEREKSİNİMLİ BİREYLERDE YÜZME EĞİTİMİNİN ÖNEMİ

1. Fiziksel Sağlık ve Kas Gelişimi
Yüzme, tüm vücut kaslarını çalıştıran bir spor dalıdır. Özel gereksinimli çocuklar için özel olarak, yüzme vücut kaslarının güçlenmesine yardımcı olur. Su, vücuda destek verir, bu da eklem ve kasları zorlamadan çalıştırılmasını sağlar. Bu özellikle kas zayıflığı ve denge sorunları yaşayan çocuklar için faydalıdır.

- Kas gücü : Yüzme, tüm kas gruplarını çalıştırarak kas kuvvetini artırır. Bu, özellikle spastik çocuklar için önemlidir, çünkü kas tonusunu iyileştirebilir.
- Denge : Yüzme, vücut dengesini geliştirmeye yardımcı olur. Su, vücut hareketlerini dengele-

yerek denge sorunları yaşayan çocukların koordinasyon yeteneklerini artırır.

2. Motor Becerilerin Gelişimi
Yüzme, özel gereksinimli çocukların motor becerilerini geliştirir. Bu çocuklar, suyun içinde hareket etmek için daha fazla çaba sarf ederken, kaslarını daha verimli kullanmayı öğrenirler. Yüzme, özellikle hareket yeteneği kısıtlı olan çocuklar için motor becerilerini iyileştirme fırsatı sunar.

- El ve ayak koordinasyonu : Yüzme, çocukların ellerini ve ayaklarını uyumlu bir şekilde hareket ettirmelerini sağlar, bu da kas kontrolü ve koordinasyonu artırır.

- Kas hafızası : Yüzme, çocukların kas hafızasını geliştirir, bu da kasların daha verimli çalışmasını sağlar.

3. Zihinsel ve Duygusal Sağlık
Yüzme, özel gereksinimli çocukların duygusal ve psikolojik sağlıkları üzerinde de olumlu etkiler yapar. Su, genellikle sakinleştirici bir ortam sağlar, bu da stres ve kaygıyı azaltabilir. Ayrıca, yüzme çocukların özgüvenini artırır ve onlara başarı hissi verir.

- Özgüven : Yüzme, özel gereksinimli çocukların başarıma duygusunu yaşamasını sağlar. Kendilerini suyun içinde özgürce hareket edebildiklerinde, kendi-

lerine olan güvenleri artar.

- Kaygı ve stresin azalması :

Su, doğal olarak rahatlatıcı bir etkisi olduğu için, özel gereksinimli çocukların stres seviyelerini azaltabilir ve duygusal denge sağlamalarına yardımcı olabilir.

4. Sosyal Entegrasyon

Yüzme, özel gereksinimli çocukların toplumsal hayata daha iyi entegrasyon sağlamalarına yardımcı olabilir. Grup halinde yüzme aktiviteleri, çocukların diğerleriyle iletişim kurmasını ve birlikte eğlenmesini sağlar. Bu tür sosyal etkileşimler, özel gereksinimli çocukların sosyal becerilerini geliştirir.

- Sosyal becerilerin gelişimi

: Grup aktiviteleri, özel gereksinimli çocukların başkalarıyla etkileşim kurmalarına yardımcı olur, bu da onların sosyal becerilerinin gelişmesini sağlar.

- Aile ile birlikte zaman geçirme
- : Ailelerin de çocuklarıyla birlikte su aktivitelerine katılması, aile içindeki bağları güçlendirebilir.

5. Rehabilitasyon ve Fiziksel Terapinin Desteklenmesi

Yüzme, birçok fiziksel terapi programının bir parçası olarak kullanılmaktadır. Su, düşük etkili bir ortam sağlar ve çocukların egzersiz yaparken eklem ve kemiklerini zorlamadan tedavi edilmesine olanak tanır.

- Fiziksel terapi desteği

: Yüzme, özel gereksinimli çocukların fizyoterapi süreçlerini

destekler, çünkü suyun kaldırma kuvveti sayesinde egzersizler daha az zorlayıcı hale gelir.

- Daha az eklem baskısı :

Su, vücuda destek verdiği için, eklem sorunları veya hareketsizlik yaşayan çocuklar yüzme ile daha güvenli bir şekilde egzersiz yapabilirler.

6. Kardiyovasküler Sağlık

Yüzme, kardiyovasküler sağlığı iyileştiren bir egzersiz türüdür. Özel gereksinimli çocuklar için kardiyovasküler sağlık, genel iyilik hali ve fiziksel dayanıklılık açısından önemlidir.

- Kardiyovasküler dayanıklılık

: Yüzme, kalp ve akciğer sağlığını güçlendirir. Düzenli yüzme, özel gereksinimli çocukların genel sağlığını artırabilir ve daha iyi bir fiziksel dayanıklılık sağlar.

7. Eğitim ve İleri Düzey Beceri Gelişimi

Yüzme, çocuklara disiplinli olmayı ve hedeflere ulaşmayı öğretir. Özel gereksinimli çocuklar için bu beceriler, yaşamın diğer alanlarında da faydalıdır.

- Kendilik ve sorumluluk :

Yüzme, çocuklara belirli bir hedefe ulaşma sürecini öğretir ve sorumluluk almayı teşvik eder.

- Bireysel hedefler : Yüzme, çocukların kendi hızlarında gelişebileceği bir aktivite sunar ve her çocuğa özel hedefler koymalarına olanak tanır.

Sonuç :

Özel gereksinimli çocuklar için yüzme, fiziksel, duygusal, sosyal ve psikolojik açıdan önemli bir aktivitedir. Hem eğlenceli hem de terapötik bir etkinlik olan yüzme, bu çocukların sağlığını, motor becerilerini, özgüvenlerini ve sosyal entegrasyonlarını önemli ölçüde geliştirebilir. Ayrıca, özel gereksinimli çocukların günlük yaşamlarını daha bağımsız bir şekilde sürdürebilmeleri için gerekli becerileri kazanmalarına yardımcı olur.

- 📍 Kültür Mahallesi
Ziya Gökalp Cad.
Ataç-2 Sokak No:43/8
Kızılay / ANKARA
- ☎ 0312 431 33 96
- ☎ 0312 430 55 72
- ✉ elele@elele.org.tr
- 🌐 www.elele.org.tr
- 🐦 twitter@TSKElele
- 📱 @elelevakfi

Serkan YABANCI

Özel Eğitim ve Reh.Mrk.Müdürü

ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÇOCUKLARDA DRAMA

Dramada güven, uyum ve birlikte hareket etme oldukça önem taşır. Böylece çocuk çevresine güven duymayı, başkalarıyla paylaşarak bir işi yapma ve bitirme becerisini de kazanır. Dramadaki oyun ve doğaçlama çalışmaları çocuğun yaşına uygun tüm etkinlikler için bir hazırlıktır; ayrıca çocuk bu sayede çok erken yaştan itibaren, henüz olmadığı ya da olmayacağı kişilikleri ya da karşılaşmadığı durumları oynayabilir.

Drama, özel gereksinimli çocukların öğrenme ve kendilerini ifade etmelerinde normal çocuklara oranla daha yararlı olmaktadır. Özel gereksinimli çocuklar çabuk sıkıldıkları için disiplin problemleri vardır. Sanat, müzik ve özellikle drama ile ilgilenmelerini sağlamak bu sorunların çözümü açısından yararlı olacaktır. Ancak özel gereksinimli çocukların bu oyunlar sırasında gerçekte daha

yakın bir ilişki içinde tutulmaları şarttır.

Özel gereksinimli çocuğun bir özelliği de, hayal gücünü kullanmada ve yaratıcı düşünmede yavaş olmasıdır. Dramada özel gereksinimli çocuktan geri iletim, beklenenden daha sonra alınabilir. Drama uygulamalarında özel gereksinimli çocuğun diğer çocuklardan daha çok yardıma, güdülenmeye, daha fazla ve sık tekrara gereksinimi olabilir. Özel gereksinimli çocuklar da oyun oynarken oynadıkları rolü yaşarlar. Oyunda kendilerini ifade edip, duygularını ortaya koyarlar.

Bütün yaratıcı oyunlar dramatik değildir, ancak çocuğun kendini ifade etmesine bir şekilde yardımcı olurlar. Eğitimde dramanın olumlu yönlerine baktığımızda şu sonuçları sıralayabiliriz:

Özel gereksinimli çocuklar drama yoluyla kendine güven duymayı, bir gruba dahil olmanın getirdiği tatmini öğreneceklerdir. Drama ile çocukların hayal güçleri gelişecek, yeni deneyimlere hazırlıklı olmayı öğrenecek ve sözel iletişim kurmaya bir alt yapı oluşturabileceklerdir. bununla birlikte dinleme ve gözleme becerilerinin gelişmesi dikkatlerinin

de artmasına yardımcı olacaktır. Sosyal uyum ve kendine güven duyma, dramanın temel amaçlarından ilki olarak kabul edilirse ; Sözel ifadeyi yani dil gelişimini arttırmak amacı olarak düşünülebilir. Dolayısıyla, özel gereksinimli çocukların kendilerine güven duygularını kazanmadan, kendilerini ifade edebilmeleri, hareket ifade eden kelimeleri kullanmaları ve farklı cinsiyetlere ya da kimliklere ait rolleri alabilmeleri mümkün değildir. Drama ,özel gereksinimli çocukların sözcükleri daha iyi anlamalarına yardımcı olacaktır. Örneğin atlatma, koşma , kayına, top atma gibi hareketle ilgili sözcükleri; bu hareketleri bizzat yaparak daha iyi öğreneceklerdir.

Pantomim ve dramatik oyunla bakkal, postacı ve anne gibi isimleri daha iyi anlayabileceklerdir Drama sadece çocuğun kendini ifade etme becerisi değil, aynı zamanda kendini disiplin ve kontrol etme duygularını da kazandıran bir eğitim şeklidir.

Özel gereksinimli çocuklarla yapılan drama çalışmasında, çocuklara ipucu vermek ve normal çocuklarda kendiliğinden ortaya çıkan hünerlerin gelişimini cesaretlendirmek gerekir. Onlar duyu- motor koordinasyonu nasıl geliştirecekleri, tecrübelerini nasıl canlandıracakları ve bu habibeleri dramatik oyunda "zevkle" nasıl sembolize edecekleri yönünde desteklenmelidir. Ancak bunlar sadece dramatik be-

ceriler olarak görülmemeli, bu becerilerin geliştirilmesi tüm bir program çerçevesinde desteklenmelidir.

Özel gereksinimli çocuklarda drama çalışmalarında, analarda, diğer çocuklarla olduğu gibi, bir sıra izlenmesi gerekmektedir. Özel gereksinimli çocukların drama uygulamalarında, ritim ve hareketle ilgili oyunlar başlangıç için en uygun etkinliklerdir. Bu etkinlikler, çocukların büyük kus motor gelişimine yardımcı olurken, hayal güçlerini kullanmalarını da motive edecektir.

Drama çalışmalarının başında özel gereksinimli çocuklar gruba uyum sağlamada zorluk çekebilirler. Bunu ortadan kaldırmanın yolu çocuğa ödül verme ve onu teşvik ederek cesaretlendirmektir. Ritim ve hareketle ilgili oyunlar ve genel grup aktiviteleri çocuklar tarafından özümseindikten ve bu çalışmaya uyum sağlandıktan sonra, bireysel olarak rol verme çalışmalarına geçilebilir. Bu arada özel gereksinimli çocukların gelişim durumları ve neyi ne kadar yapabilecekleri çok iyi değerlendirilip, drama çalışmaları buna göre belirlenmelidir. Dramatik oyunlarda çok iyi, dik-katlice ve yavaş olarak yönlendirilmiş özel gereksinimli çocuklar, artık basit hikâyeleri oynamaya hazır hale geleceklerdir. Böylece bu çocuklar kişisel özgürlüklerini kullanmayı becerebileceklerdir. Basit hikâyelerin planlama, oynama ve destekleme aşamaları

diğer çocuklarla olduğu gibidir; yalnız görevler ve süreç daha basit olup, uygulamaları daha uzun süre alabilir. Dramatizasyon için seçilen hikâyeye basit, açıkça anlaşılır ve ilgi çekici olmalıdır. Çocukların ilgi alanlarını genişletirken tanımlayacakları ve ifade edebilecekleri yeni kelimeler içeren değişik hikâyelere yer verilmelidir. Ayrıca özel gereksinimli çocuğun yaşamı anlamasına yönelik amaçlar taşınmalıdır. Bütün drama çalışmalarında çocuğun etkinliklere uyum sağlaması için onun gelişim düzeyi, ilgi ve ihtiyaçları unutulmamalıdır. Özel gereksinimli çocuklar hayal gücünü kullanmada ve sosyal fikirlerle uğraşmada, normal gelişim gösteren çocuklara göre daha yavaşlardır. Bazı eğitimciler göre, özel gereksinimli bir çocuk normal gelişim gösteren çocuklarla aynı sınıfta bulunduğu daha zengin bir hayal dünyasına sahip olabilmektedir. Ancak yine de "gelişimleri yavaş olacaktır" düşüncesi yaygındır. Her etkinlikte olduğu gibi yaratıcı drama çalışmalarında da özel gereksinimli çocuklar diğer çocuklardan daha fazla yardıma ve desteğe ihtiyaç duyarlar. Bu çocuklar tecrübelerini daha sık tekrarlamak, kendine güven duymayı öğrenmeli ve gösterdiği çaba ne kadar küçük olursa olsun kabul edilmesinden dolayı tatmin olma duygusunu yaşamalıdır. Yaratıcı drama uygulaması sırasında rol yapma,

onun hayal gücünü kullanmayı öğrenmesine, yeni tecrübelerle hazırlanmasına ve sözel iletişim için daha sağlam bir temel oluşturmaya yardımcı olabilir.

Drama eğitiminde kullanılması, çocuğun daha iyi anlamasına ve düşünmesine yardım eder. Hayal gücü sınırlı olan çocukların mümkün olduğu kadar çok sayıda gerçek şeyi tanımasına, görmesine, dokunmasına ve kullanmasına fırsat tanınmalıdır. Özel gereksinimli çocuklar gerçeğe daha yakın tutulmak zorunda olduklarından, eğitimciler onlara gerçek uyarıcılar bulmakta zorlanabilirler. Ancak eğitimciler yeme-içme, soyunma-yatma, uyuma- uyanma, giyinme gibi çocukların günlük hayatlarında ve hayali oyunlarında sık görülen aktiviteleri dramatik durumlara kaynak olarak kullanabilirler. Sıcak ve soğuk şeyleri yeme içme, gülme-ağlama, evde yapılan günlük işleri taklit etme, alışveriş, postaneye, hayvanat bahçesine gitme, yürüyüşe çıkma gibi çeşitli etkinlikler farklı şekilde kolayca oynanabilir. Her durum yeni bir tecrübedir.

Özel gereksinimli Çocukların Eğitiminde Drama ve İletişim Becerileri

Özel gereksinimli çocuklarla ilgili en yaygın eğitim problemlerinden biri, iletişim konusunda çektikleri zorluktur. Bu çocukların çoğunda iletişim aracı olan konuşma becerisi zayıftır. Bazıları söylenen kelimeyi zor anlar ve

bazılarının sahip olduğu özel dil zorlukları, onlarla iletişim kurma işini zevksiz ve ümitsiz bir hale dönüştürür. Çocuğun isteklerini ve ihtiyaçlarını karşısındakine iletememesinden dolayı uğradığı hüsrana, ikincil problemlerin ortaya çıkmasına neden olabilir. Bu nedenle, söz konusu çocukların çoğu planlanmış bir dil geliştirme programına ihtiyaç duyacaklardır. Bu dil geliştirme programlarında çeşitli yaklaşımlar kullanılır. Bunların en yaygınlarından biri, öğretim sürecinde tüm gereksiz kelimeleri atıp, hedeflenen özel kelimeler üzerinde yoğunlaşan yaklaşımdır. Çocuk bir kelimeyi veya bir kelime grubunu iyi bir şekilde öğrenince, ona yeni kelimeler verilir ve kelimeleri birleştirerek deyimler oluşturma ve daha sonra da cümleler kurması teşvik edilir.

Drama çalışması, bu dil geliştirme programlarının yerini alamaz; ancak onları desteklemek amacıyla kullanılabilir.

İlk olarak, drama faaliyetleri çocuğun hali hazırda üzerinde çalıştığı kelime hazinesini, çocuğa farklı doğal ortamlarda ve normal konuşma içinde sunmak için kullanılabilir. Örneğin "içinde" ve "dışında" gibi edatların daha iyi anlaşılması için alışverişle ilgili bir dramatik oyun oynanabilir; bak-kaldan almanlar sepetin "içine" konur, sonra "dışına" çıkarılır, böylece söz konusu edatlar eylem halinde gösterilebilir. Çocuklar hayali bir durumda, kıydaki

dalgaların "içine" ve "dışına" atlayabilirler. Hikâyelerin basit dramatizasyonla yapılabilir; çocuklar yağmurlu bir günde "dışarı" çıkmak için giyinebilir ve "içeri" girdiklerinde ıslak elbiseleri çıkarabilirler. Çocuk, bu şekilde aynı kelimelerin biraz farklı biçimlerde kullanımlarını içiştirmeye alışabilir ve bir kelime ile yapacağı ilişkileştirmelerin sayısını arttırabilir. Böylece çok basit drama tekniklerini kullanarak çocuğa birçok kelime kazandırılıp, bunları genelleştirmesi sağlanabilir.

aç, şşş, şimdi suya dokun, off! Çok sıcak! Şimdi soğuk su musluğunu aç, off! Çok soğuk!" vb. Aynı şekilde, çocuklar top gibi sıçramayı taklit ederken, eğitimci boing-boing veya bam-bam gibi anlamsız sesler çıkararak etkinliğe eğlenceli bir atmosfer getirebilir. Çocuklar sesleri duymaktan ve onlar arasında ayırım yapmaktan hoşlanırlar. Onları sesleri taklit etmeye zorlamak, ses çıkarmak konusunda isteksiz olan çocukları daha da isteksiz hale getirebilir. Çocuklar zaman içinde kendi istekleriyle sesleri çıkarmaya yöneleceklerdir. Aynı yaklaşım; tekrar edilen kafiyeyle hayvan seslerinin, araba seslerinin, yağmurun, kapıların çarpma seslerinin vb. olduğu hikâyelerde kullanılabilir. Üçüncü olarak, drama çalışması çocuğun doğal olarak jest kullanımını arttırmakta idealdir. Hepimiz konuşmamızı desteklemek için jestler yaparız. Konu-

şulani çok iyi anlayabilen ancak dili kullanmada problemleri olan çocuklar, söylemek istediklerini anlatmak için jestlere ağırlık vermek zorunda kalabilirler. Bazıları bunu etkin bir biçimde yapabilir, bazıları ise konuşmanın jestle nasıl destekleneceğini öğrenmede yardıma ihtiyaç duyar. Çocukların elleriyle ve vücutlarıyla kendilerini ifade etme yeteneklerini geliştirmeye ağırlık veren drama dersleri, onların özgürce iletişim kurmalarına yardımcı olur.

İletişim, sadece istek ve ihtiyaçlarımızı başkalarına bildirmekten ibaret değildir. İletişim aynı zamanda, başkalarıyla temas kurma aracıdır. Ancak bunu yapabilmek için çocuğun söyleyecek bir şeyi olmalıdır. Aynı şey yetişkinler için de geçerlidir; karşısındaki kişiye söyleyecek bir şeyleri yoksa onlar da konuşmakta zorlanırlar. Gerçekten söylemek istediği bir şey yoksa çocuk konuşmak için gayret etmeyebilir. Yapılan çalışmalar ortaya koymuştur ki, dramanın iletişim süreci üzerinde yaptığı en yaygın etki, çocukların daha sonra onun hakkında konuşmak istemesidir. Drama ile işlenen konu bir konuşma teması oluşturmakta ve konuyu fiziksel olarak canlandırmış olmaları, onu çocukların gözünde daha gerçekmiş gibi göstererek bu tecrübeleri hakkında konuşmaya sevk etmektedir. Ayrıca dramatizasyon gibi belli faaliyetler, çocukların bu tecrübeyi daha

mantıklı ve düzenli bir şekilde yeniden anlatmasına da yardımcı olabilmektedir.

Bunun sebebi, dramanın onların neden-sonuç ilişkilerini anlamalarına yardımcı olmasıdır.

Özel gereksinimli Çocukların Eğitiminde Drama İle Sosyal Becerilerin Kazandırılması

Özel gereksinimli çocukların karşılaştıkları yaygın bir problem, sosyal ilişki kurma ve sosyal durumlarda uygun bir şekilde davranma zorluğudur. Bazı çocuklar saldırgan veya yıkıcı olabilir, diğerleri ise ya aşırı hareketli ya da pasif ve içine kapanık olabilir. Herhangi bir vaka açısından, bu davranışsal zorlukların ne kadının çocuğun özü nedeniyle ortaya çıktığı, ne kadarının diğer çocuk veya yetişkinlerin ona gülmesinden, yanlış anlamasından veya başka tecrübelerinden kaynaklanan ikincil zorluklar olduğu belirgin değildir. Nedeni ne olursa olsun, bu problemlerle uğraşmak zor olabilir. Çok ciddi problemleri olan çocuklar özel yardıma ihtiyaç duyacaklardır. Bu problemlerin aşılabilmesi için psikodrama ve drama terapisi gibi yöntemler psikologlar ve terapistler tarafından gittikçe daha yaygın olarak kullanılmaktadır. Ancak olağan drama faaliyetlerinin de, problemleri daha az ciddi olan çocuklara yardımcı olacak biçimde yapılandırılması mümkündür.

Çocuğun başka bir çocukla ya da yetişkinle ikili olarak çalış-

masını teşvik eden herhangi bir çalışma şekli, çocuğun işbirliği yapmayı öğrenmesine yardımcı olabilir. Her çocuğun katkısının, tümünün başarısı için gerekli olduğu bir grup çalışması da aktif işbirliğini teşvik eder. Ayrıca saldırgan eğilimli bir çocuğa grupta fiziksel hareket imkânı sağlayan ve aynı zamanda onu diğer çocuklardan biraz uzak tutan bir rol verilebilir. Örneğin, çocukların bir parkta top oynamalarını konu edinen bir grup drama çalışmasında, öğretmen, kendisi ile saldırgan çocuğun bir ağaçta sıkışan topu kurtarmak için diğerlerine yardım etmeye gelen park bekçileri rolünü üstlenmelerini önerebilir. Öğretmen böylece davranışını çok yakından kontrol ediyormuş gibi görünmeksizin, problemlili çocuğun yakınında bulunabilir. Ayrıca öğretmen, çocuğa oldukça göze çarpan bir rol vererek onun saldırganlığa başvurmadan dikkat çekmesini sağlayabilir. Öğretmen oyunda bu çocuğa fiziksel olarak yakın olduğundan herhangi bir saldırganlık işareti ortaya çıktığında bunu fark edebilir ve oyundaki rolleri onu diğerlerinden uzaklaştıracak şekilde geçici olarak değiştirerek, bu saldırganlıkla bir probleme yol açmadan başa çıkılabilir. Çocuk bu şekilde bir etkinliğin içinde diğerleriyle birlikte olmaya tahammül etmeyi öğrenmektedir; ve sonunda saldırganlık yapmadan başkalarının yanında ve hatta başkalarıyla bir-

likte oynamayı öğrenebilir. Öğretmen böyle çocuklarla bireysel olarak çalışırken, işbirliği içeren güç fiziksel hareketler yaptırarak çocuğun saldırganlığını zararsız bir şekilde boşaltmasına yardımcı olabilir. Örneğin; çok ağır bir kutuyu itmek, ağır bir yükü kaldırmak, ağaçları testere ile kesmek, halat çekmek gibi faaliyetleri oyunlaştırıp çocuğa bu oyunlarda yardımcı olma rolü verebilir. Çocuklar kuvvet içeren bu tip şiddetli hareketlerde işbirliği yapmaya istekli olduklarında, bu hareketler ile daha hassas hareketleri kombine ederek (örneğin, büyük bir camı, çok değerli bir cam süs eşyasını veya küçük bir kedi yavrusunu taşıyan işçi rolü gibi) aradaki zıtlığı hissetmeleri sağlanabilir. Güç ve hassas durumları karşılaştırmasına ve bir ekip içinde çalışmasına imkân tanıyarak, çocuğun hem kuvvetli hem de dikkatli olmayı anlaması sağlanabilir. Çocuk bu işi yaparken ona gösterilen özel ilgi, çocuğun saldırgan veya yıkıcı olma eğilimini azaltmaya yardımcı olabilir.

Pasif veya içine kapanık çocuklar için ise çok farklı bir yaklaşım gerekebilir. Böyle bir çocuğun gruba katılmasını istemek veya bunun için çaba göstermek iyi sonuç vermeyebilir. Çünkü bu, dikkatin problem üzerine yoğunlaştığı etkisini uyandırır. İçine kapanık bir çocuk bazen, eğer başkalarının onu izlediğini ve diğerlerinin kendi başlarına

eğlendiklerini hissederse, diğer çocuklarla bir grup drama faaliyetine katılabilir. Bu diğer grup faaliyetleri için de geçerli olabilir. Ancak bu, probleme karşı biraz negatif bir yaklaşımdır. Daha pozitif bir yaklaşım, kukla oyunu gibi bir faaliyeti kullanmaktır. Yetişkin, kukla aracılığıyla veya kukla ile konuşabilir ve çocuk da sanki kukla gerçekmiş gibi tepki gösterebilir. İçine kapanık çocuklar genellikle kukla olarak konuşurlar. Çünkü kukla, dikkati çocuğun üzerinden kaldırmaya yardımcı olur. Dramatik oyunun en erken aşamalarında olan içine kapanık çocuklarla yapılan bireysel çalışmalarda yararlı olduğu belirlenen alışılmamış bir diğer yaklaşım, çocukla konuşmadan veya onu herhangi bir şekilde işin içine katmaya çalışmadan çocuğun yanında oturmaktır. Ancak bunun yerine oyuncak bir bebek veya ayı kullanılarak bir hikâye anlatılabilir. Bu şekilde oyuncakla konuşularak oyuncak sanki fısıldayarak cevap veriyormuş gibi davranılabilir ve uygun şekilde iletişim kurmaya devam edilebilir. Bu şekilde davranmak zor gelebilir ancak bundan çok hoşlanıldığı izlenimi verilmeye çalışılabilir. Bu yöntem bazen çocuğu çeker ve daha yakına gelerek katılmaya çalışır. Eğer çocuk bunu yapmazsa etkinlik bitene kadar bu şekilde davranmaya devam edilir. Sonra; "Tamam ayıcık, şimdi oyunumuzu bitirelim. Yatmak mı istiyorsun?"

Tamam, şimdi seni yatıracağım. İyi geceler, ayıcık," şeklinde konuşularak normal davranışlara dönülür ve bu olay hiç olmamış gibi davranılır. Bu süreç birkaç kez tekrarlandığında çocuğun merakı uyanabilir ve yapılan şeyle ilgilenmeye başlayabilir, sonunda farkına varmadan oyuna katılır. Bir çocuğun dikkatini bu şekilde çekince, onun işbirliği içine girmesi sağlanacak ve pasifliğini azaltacak etkinlikler yapmak mümkün olabilecektir.

Drama çocukların sosyal becerilerini geliştirmek için kullanılacağı en önemli alanlardan biri de gelecekteki olayların provasını yapmaktır. Çocuklar sosyal durumlarda olumsuz davranıyor gibi göründüklerinde, çoğu zaman ya korkuyorlardır ya da uygun davranışın ne olduğunu henüz öğrenmemişlerdir. Canlandırmaya aday durumlar arasında bir doktora veya diş hekimine gitmeyi sayabiliriz. Çünkü bunlar genellikle çocuklar için korkutucudur ve çocukların başlarına ne geleceğini bilmeleri gereklidir. Ancak bu kadar belirgin olmayan bazı durumlar da korkutucu olabilir ve problemlere yol açabilir. Örneğin, okul sevisine binmeyi kabul eden ama bunun dışındaki kamuya ait toplu taşıma araçlarını reddeden bir çocuğun durumunu düşünelim. Kamu araçlarından korkan ve yolculuk boyunca ağlayan, tepinen bir çocuğun korkusunu azaltmak için annesi tarafından planlanan

şu drama faaliyeti güzel bir örnek teşkil edebilir. Anne önce bazı şarkılar söyler; örneğin, "otobüsün tekerleri dönüyor da dönüyor, biz büyük kırmızı otobüsle şehre gidiyoruz" gibi. Bu şekilde, bir otobüsle deniz kıyısına vb. yerlere gitme durumları canlandırılır. Dramatik oyunun büyümesine kapılan çocuk bunları yapmaktan mutlu olur. Annesi drama etkinliğinin içinde teybe kaydettiği bazı otobüs seslerini de kullanır. Biraz /aman alsa da, çocuk otobüs korkusundan sonunda kurtulur. Bu olayda olduğu gibi, örneğin köpekten korkan bir çocuk için de benzer bir yaklaşım uygulanabilir.

Ancak canlandırılacak olan durumlar sadece korkutucu veya tehdit edici durumlar değildir. Yeni bir ayakkabı almak için alışverişe çıkmak, yemek yemek için bir lokantaya gitmek, bir doğum günü partisine katılmak gibi herhangi yeni veya pek alışılmamış bir olay da önceden canlandırılabilir. Çocuk bu yolla başına ne gelebileceğini ve ondan ne beklendiğini öğrenir. Ayrıca eğer çocuğun orada karşılaşabileceği şeyler hakkında bir fikri olursa, bir hayvanat bahçesine, sirk veya plaja gitmek gibi aileyle birlikte yapılabilecek bir etkinliğin zevki artabilir. Karşılaşabileceği muhtemel olay veya nesnelerin canlandırılması, çocuğun gerçek olay esnasında kullanılabilecek kelimelere daha aşina olmasını ve oyun sırasında halihazırda

tecrübe edindiği şeylere karşı daha istekli davranmasını sağlayabilir.

Okulöncesi dönem grubu özel gereksinimli çocuklarda iletişim ve sosyal davranış sorunları yaygın olarak görülür. Daha büyük yaş grubundaki veya dramatik oyunu iyi bir şekilde anlayan çocuklar ile drama çalışmaları, karar alma, problemlere çözüm yolları düşünme yeteneklerini geliştirmeye yönelik olarak yapılandırılabilir veya onları gerçek yaşamda karşılaşmadıkları durumlarla tanıştırmak, etrafındaki dünyaya ilişkin tecrübelerini genişletmenin bir aracı olarak kullanılabilir. 10 yaşın altındaki çocuklarla çalışırken, hikâyede beklenmedik değişiklikler veya çok fantezi karakter ve ortamlar kullanmak yerine, gerçeğe mümkün olduğunca yakın ve olağan şeyleri heyecan verici, ilginç kılarak çalışmanın daha verimli olduğunu tespit eden araştırmalar bulunmaktadır. Karın yağışi, bir köpeğin bahçeye girişi veya TV'nin bozulması gibi tesadüfi olaylardan yararlanılabilir. Bunların hepsi canlandırılma potansiyeli olan olaylardır ve gerçeğe dayalı olduklarından çocukları etrafındaki yaşamla ilgilenmeye teşvik eder.

Sonuç olarak, bazı drama faaliyetleri sadece eğlence için de düzenlenebilir. Bu yolla hem eğitimcinin rahatlayıp yaptığı işten zevk alması sağlanır, hem de çocukların gülme ve eğlenme ih-

tiyaçları karşılanabilir.

KAYNAKÇA

- Bayhan, P., "Özel gereksinimli Çocuklarda Drama", A. Ü.Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, Kasım 1995, Cilt:2, Sayı: 1,46-48.
- Gönen, M., "Drama ile Eğitim Yönteminin Özürlü Çocuklarda Kullanımı", 1. Ulusal Özel Eğitim Kongresi, YA-PA Yayınları, 11-12 Kasım 1992, 136-141.
3. Kalmar, M., "Creativity Training with Preschool Children Living in Children's Home", *Studia Psychologica*, 1987, Cilt:1, 59-65.
- Jennings, S., *Creative Therapy*, Pitman Publishing, Londra, 1992.
- McCaslin, N., *Creative Drama in Classroom*, Longman N.Y. & London N.Y., 4. Baskı, 1984.
- McCaslin, N., *Children in Drama*, David Mc. Koy Co. Inc. N.Y., 1990.
- McClintock, A. B., *What is Educational Drama? Why Do Drama? Drama for Mentally Handicapped Children*, A Condor Book Souvenir Press (E&A) Ltd., Londra, 1984, 17-23,33-40.
- Upton, G. (Der), *Physical and Creative Activities for Mentally Handicapped*, Cambridge University Press, Cambridge, Londra, 1981.
- Way, B., *Development Through Drama*, Longman, Londra, 1992.

Sündüs KAYA
Fizyoterapist

SPİNA BİFİDA NEDİR?

SPİNA BİFİDA NEDİR?

Spina bifida, omurgayı oluşturan kemiklerin omuriliği tamamen örtmediği ve omurilik ve ilişkili sinirlerin açıkta kaldığı bir durumdur. Spina bifida terimi Latince'den gelir ve "ayrık" veya "açık" omurga anlamına gelir. Bu kusur, hamileliğin ilk ayının sonunda, bir bebeğin omurga ve omuriliği gelişirken ortaya çıkar.

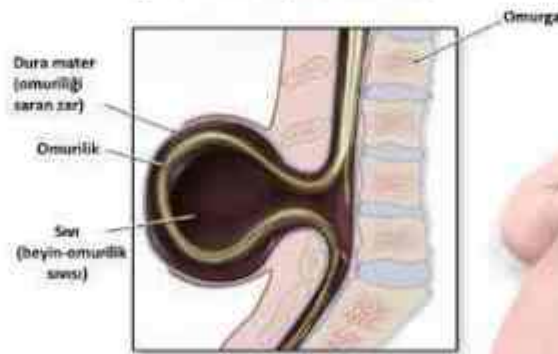
Genel anlamda omurilik, sinirlerden meydana gelmiş kapalı bir tüptür. Bu sinirler kaslarındaki sinirlere beyninizden gelen emirleri ileterek kasların hareket etmesini sağlar. Aynı zamanda bu sinirler hissetmemizi de sağlar. Bebek, spina bifidalı doğmuşsa omurilik denen bu tüp kapanmamış demektir. Bu nedenle, omuriliği örten omurga ve deri de kapanmamış demektir. Bebek, sırtında bir açıklıkla doğmuştur ve sinirlerinden emirlerin

geçmesinde bir güçlük vardır. Sinirlerle beyin arasında düzgün bir bağlantı olmadığı zaman da, değişik derecelerde felçler (hareket etme ve hissetme kaybı veya yetersizliği) ortaya çıkar.

Hangi sinirlerin etkileneceği, sırttaki açıklığın bulunduğu yere

bağlıdır. Sırttaki açıklık ne kadar yukarıda ise daha çok sayıda sinir etkilenmiş ve daha ağır bir felç durumu var demektir. Bu nedenle spina bifidalı bazı kişiler hiç veya pek az cihaz kullanırken bazıları tekerlekli sandalye kullanma durumunda kalmaktadır.

Spina Bifida (Belde Kese)

Etkilenen kaslar yalnız hareket etmeyi sağlayan kaslar olmayıp idrar ve dışkı kontrolünü sağlayan kaslar da birçok hastada olaya katılır.

Dünya genelinde ayrıık omurga hastalığı yaklaşık olarak her 1000 doğumdan 1'inde görülürken Türkiye'de ise yaklaşık her 1000 doğumdan 3'ünde açık omurga hastalığına rastlanmaktadır. Bir diğer ifadeyle Türkiye, açık omurga görülme sıklığı açısından dünya ortalamasının üzerindedir. Bunun nedenleri üzerine yapılan bazı çalışmalar gebelikte annenin yetersiz folik asit alımının ayrıık omurga görülme riskini artırdığını göstermektedir.

Gebeliğin 16. ve 18. haftalarında, yani ikinci üç ay içinde üçlü tarama testi yaptırmak ve ultrason çekirmek gerekmektedir. Bu tarama testlerinin sonuçlarına göre %80'e yakın bir oranda tanı konabilmektedir. Kan testi spina bifidanın tanısında büyük önem taşımaktadır. Bu testte alfaprotein (AFP) oranı yüksekse hastalıktan şüphe duyulmaktadır. Ardından yapılan detaylı ultrason incelemesinin ardından genellikle spine bifidaya kesin tanı konmaktadır. Özellikle ultrasonda hastalığın saptanmama ihtimali oldukça düşüktür.

SPİNA BİFİDANIN NEDENLERİ NELERDİR?

Araştırmalara rağmen açık omurga hastalığının nedeni henüz kesin olarak belirlenememiştir. Bunun yanı sıra yapılan bazı

bilimsel çalışmalar ayrıık omurga hastalığının ortaya çıkmasında çeşitli risk faktörleri olabileceğini göstermektedir. Ayrıık omurga hastalığı için bazı risk faktörleri aşağıdaki gibidir :

Folik asit eksikliği: Bazı bilim insanları B kompleks vitaminleri içerisinde yer alan folik asidin omurilik tüpünün kapanmasında rol oynayabileceğini ileri sürmektedir. Anne adayında folik asit yetersizliği olması bebeklerde ayrıık omurga riskini artırabilir.

Genetik faktörler: Nöral tüp defekti olan bir çiftin ayrıık omurga hastalığı ile doğan bir çocuğu olduğunda bir sonraki bebekte aynı defektin görülme riski biraz daha yüksek olabilir. Daha önceki iki çocuğun ayrıık omurga hastalığı ile doğmuş olması durumunda ise bu risk daha yüksek olabilir. Ek olarak ailesinde gizli ayrıık omurga hastalığı olan bebeklerde de ayrıık omurga hastalığı görülme riski daha yüksek olabilir.

Kullanılan bazı ilaçlar: Epilepsi hastalarının kullandığı bazı ilaçlar vücudun folat (folik asit) kullanma yeteneğini etkileyebilir. Anne adayının gebelik sırasında bazı epilepsi ilaçlarını kullanmasının bebekte açık omurga hastalığı riskini artırdığını gösteren bazı çalışmalar vardır.

Yukarıda sayılanların yanı sıra gebelikte yüksek ateşe neden olan bir sağlık sorunu yaşayan veya diyabet, obezite gibi kronik bir rahatsızlığı bulunan anne

adaylarının bebeklerinde ayrıık omurga hastalığı görülme riski daha yüksektir.

SPİNA BİFİDANIN ÇEŞİTLERİ NELERDİR?

Spina Bifida , omuriliğin açıkta olduğu ve omurilik zarının dışarıya doğru çıktığı farklı klinik tablolara dayanarak sınıflandırılır.

Spina Bifida Occulta ve Özellikleri

Spina Bifida occulta, Spina Bifida'nın en hafif ve en yaygın görülen türlerinden biridir. Omurilik zarının bulunduğu noktada küçük bir açıklık olan Spina Bifida çeşididir. Spina Bifida occulta vakalarının çoğunda, bebekte herhangi bir belirgin fiziksel açıklık veya kese bulunmaz. Ancak bazı durumlarda omurga bölgesinde hafif dış belirtiler görülebilir. Spina Bifida occulta, omurga kemiklerindeki bir yarığın veya açıklığın sonucu olarak ortaya çıkar. Bu açıklık genellikle omurilikte herhangi bir hasara veya deformasyona neden olmaz.

Meningosel ve Özellikleri

Meningosel, Spina Bifida türlerinden biridir ve nöral tüp gelişim sırasında omurilik zarının normal bir şekilde kapanmaması sonucu ortaya çıkar. Bu durumda omurilik zarı normalden büyük bir kese veya torba şeklinde dışarıya doğru çıkar ve omurga bölgesinde bir açıklık bulunur. Bu kese içerisinde omurilik zarı ve beyin omurilik sıvısı bulunabilir. Bu nedenle meningesel genellikle "omurilik zarı herni-

asyonu" olarak da adlandırılır. Meningosel vakalarında omurilik zarı dışarı çıkar.

Fakat omuriliğin kendisi dışarı çıkmaz veya bu açıklıktan etkilenebilir. Sinirler ve omurilik genellikle bu açıklığın dışında kalır. Meningosel, tipik olarak ağrı veya his kaybı gibi semptomlara neden olmaz. Bununla birlikte, kese veya torbanın açık olması nedeniyle enfeksiyon riski taşır ve bu nedenle enfeksiyonların önlenmesi için tedavi gerekebilir. Meningomyelosel ve Özellikleri Meningomyelosel Spina Bifida'nın ciddi bir türüdür. Omurilik zarı ve omurilik içeriğinin doğru bir şekilde kapanmadığı bir doğumsal anomaliyi temsil eder. Bu durumda omurilik zarı ve omurilik dokusu cildin dışına doğru çıkar ve açık bir defekt bulunur. Bu açıklıktan omurilik zarı ve omurilik dokusu dışarı çıkar. Omurilik içeriği, cilt altında belirgin bir kese veya torba şeklinde bulunur. Meningomyelosel, tipik olarak omurilik ve sinirlerin dışarda olması nedeniyle çeşitli semptomlara yol açabilir.

Hem meningeselde hem de myelomeningoselde nadir de olsa hidrosefali görülmektedir. Omurilik ve beyin bölgelerinde bulunan sıvı, dolaşım ritüelinin bozulması sonucu aşırı artabilmektedir. Bu sıvının beyinde yüksek basınçla neden olması hidrosefali olarak adlandırılmaktadır. Hastalarda zihinsel problemlere neden olan hidrosefali,

spina bifidanın en ciddi semptomları arasında bulunmaktadır. SPİNA BİFİDANIN TEDAVİSİ NASIL YAPILIR?

Spina Bifida tedavisi hastalığın türüne ve şiddetine bağlı olarak değişebilir. Tedavi, genellikle multidisipliner bir yaklaşım gerektirir ve nöroşirurjistler, nörologlar, fizyoterapistler, ürologlar ve diğer uzmanlar gibi sağlık profesyonelleri tarafından yönlendirilir.

Tedavi seçenekleri şunlardır:

- Cerrahi Müdahale: Meningomyelosel veya meningesel gibi açık omurilik defektleri olan bireyler genellikle Spina Bifida ameliyatı gerektirir. Cerrahi ameliyatla, omurilik zarı ve omurilik dokusu cildin altına yerleştirilir ve defekt kapatılır. Ameliyat omuriliği korumak ve enfeksiyon riskini azaltmak için önemlidir. Cerrahi müdahalenin amacı nörolojik sorunların ilerlemesini engellemek veya azaltmaktır.

- Mesane ve Bağırsak Yönetimi: Spina Bifida mesane ve bağırsak kontrolünün kaybına neden olabilir. Bu nedenle kateterizasyon ve bağırsak alışkanlıklarının düzenlenmesi gibi yönetim stratejileri gerekebilir. Ürologlar ve gastroenterologlar, bu konularda yardımcı olabilir.

- Enfeksiyon Kontrolü: Omurilikte açıklık bulunması enfeksiyon riskini artırabilir. Artan enfeksiyon riski nedeniyle bireylerin önlemler alınması gerekir. Eğer önlemlere rağmen bir en-

feksiyon gelişirse enfeksiyonlar hızlı bir şekilde tedavi edilmelidir.

- Fizyoterapi ve Rehabilitasyonu: Spina bifidalı bireyin fizyoterapi ve rehabilitasyonu programına karar verirken öncelikli olarak detaylı değerlendirme yapılmalıdır. Değerlendirme yöntemleri kas testi, eklem hareket açıklığının ölçülmesi, varsa eğer kullanılan cihazların değerlendirilmesi, omurga sağlığının değerlendirilmesi şeklinde yapılmalıdır. Bireyin mevcut durumu ortaya konduktan sonra kısa ve uzun vade hedefler konulmalı ve rehabilitasyon programı çizilmelidir. Ayrıca bireyin istek ve beklentileri de göz önünde bulundurulmalıdır.

Genel hatlarıyla bir program şunları içermelidir:

Alt ekstremitelerde deformite oluşmasını engellemek için germe egzersizleri,

Aktif hareket yoksa normal eklem hareket açıklığını korumak için pasif NEH egzersizleri,

Aktif hareket var ise kuvveti korumak ve arttırmak için aktif NEH egzersizleri,

Karın ve sırt kaslarını kuvvetlendirme egzersizleri,

Transferler sırasında üst ekstremitelerden daha çok destek alınacağı için üst ekstremitelerin bütün yönlerde kuvvetlendirilmesi,

Skolyoz var ise ona yönelik egzersizler

18 MART ÇANAKKALE ZAFERİ

Büyük devletlerin dünyayı paylaşma mücadelesinin bir sonucu olarak 1914 yılında başlayan I. Dünya Savaşı 1918 yılına kadar devam etmiştir. Osmanlı Devleti, Almanya ve Avusturya-Macaristan'ın müttefiki olarak İngiltere, Fransa ve Rusya'ya karşı 3 Kasım 1914'te savaşa dâhil olmuştur. Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'nda ilk kara muharebeleri Kafkas Cephesi'nde yaşanmıştır. Rusya'nın 1914 yılının Aralık ayında Doğu Anadolu'ya saldırması üzerine Enver Paşa'nın yönettiği karşı taarruz, şiddetli soğuklar yüzünden başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

1.Dünya Savaşı'nın hemen başında Çanakkale Boğazı büyük bir önem kazanmıştı. İngiltere ve Fransa âdeta İstanbul'un kapısı konumunda olan Çanakkale'yi bir deniz harekâtıyla ele geçirerek Osmanlı Devleti'ni savaş dışı bırakmak istiyordu. Böylece zor durumda olan Rusya dünya kaynaklarından ve kendilerinin yardımlarından faydalanabilecek, karşı ittifakta yer alan ülkelere güneyden yapılacak bir taarruz ile savaşın kısa sürede sonuçlandırılması mümkün olabilecekti. Bu amaçla 3 Kasım 1914'te başlayan ve 9 Ocak 1916'ya kadar devam eden Çanakkale muharebeleri iki aşamada gerçekleşmiştir.

Öncelikle 18 Mart 1915'e kadar süren deniz muharebeleri yapılmıştır. En son 18 Mart'ta çok güçlü bir donanma ile boğazı zorlayan İngiliz ve Fransız kuvvetleri, Türk topçusunun olağanüstü başarısı karşısında mağlup olarak ve ağır zayıat vererek geri çekilmiştir. Bu zafer, günümüzde her yıl 18 Mart tarihinde yapılan etkinliklerle kutlanmaktadır.

Deniz yoluyla geçemedikleri boğazı, bu kez karadan istila ederek aşmayı planlayan İngiltere ve Fransa çoğu Avusturalya ve Yeni Zelanda askerlerinden oluşan (ANZAK) birlikleriyle 25 Nisan 1915'te Gelibolu Yarımadası'na asker çıkararak kara harekâtını başlatmıştır. Burada tutunabilmek için yoğun çaba sarf eden ANZAK birlikleriyle Türk askeri arasında yaklaşık 3 ay boyunca yoğun bir muharebe dönemi yaşanmıştır. Bilhassa 7-8 Ağustos 1915'te gerçekleşen Anafartalar Savaşı'nda 19. Tümen Komutanı Yarbay Mustafa Kemal Bey'in üstün askeri yetenekler göstererek askere "taarruzu değil ölmeyi emretmesi" savaşın kaderini etkilemiştir. Mustafa Kemal, Conkbayırı ve Kocaçimen'de ilerleyen ANZAK Koloradusunu geri çekilmeye zorlayarak işgal edilen noktaları kurtarmıştır. 19. Tümen ve 57. Alayı merkezden emir beklemeden kendi inisiyatifi ile cepheye gönderen Mustafa Kemal Çanakkale'nin düşmesini engellemiş, boğazları kurtarmıştır. Buradaki savaşlar İngilizlerin 19-20 Aralık 1915'te Anburnu ve Anafartalar'ı, 8-9 Ocak gecesi Seddülbahir bölgelerini boşaltmalarıyla birlikte sona ermiştir.

Çanakkale Zaferi, Balkan savaşlarıyla içte ve dışta sarsılmış olan Osmanlı Devleti'nin prestijini yeniden güçlendirmiştir. Çökmekte olan imparatorluğun içinde Türk milletinin gücünü ve dinamizmini hâlâ koruduğunu göstermiştir. Çanakkale Savaşı Millî Mücadele'nin öncüsü ve başlangıcı olmuştur. Çünkü Çanakkale'de savaşan güçlü düşman ordularını mağlup etme başarısını gösteren birçok komutan buradan kazandıkları tecrübe ve güvenle Türk İstiklal

Savaşı'nda da başarıyla görev yapmışlardır.

Çanakkale muharebeleri, savaşın süresini önemli ölçüde uzatmış ve bu bakımdan savaşan devletlerin önemli insan kaybına ve ekonomik yıkımına neden olmuştur. Çarlık Rusyası'nın boğazlara hâkim olma hayali gerçekleşmemiştir. Müttefiklerinin yardımından yoksun kalan Çarlık Rusyası'nda iç karışıklıklar artmış; 1917'de gerçekleşen ihtilal sonucunda çarlığın yerine Sovyet rejiminin kurulması ile ileriki yıllarda dünya tarihinin gidişatı değişmiştir.

Çanakkale Zaferi'nin Türk milletine en büyük armağanı, şüphesiz Mustafa Kemal Atatürk olmuştur. Mustafa Kemal, yeni kurulan bir tümeni kısa zamanda modern bir kolordu ile muharebe edecek bir duruma getirmekle, yüksek bir teşkilatçı ve yetiştirici olduğunu göstermiştir. Durum ve araziye kavramadaki ustalığı, seri ve isabetli kararlar vermesi ve bu kararları azimle uygulaması Mustafa Kemal'in sahip olduğu yüksek irade, bilgi ve kendine güvenin göstergesidir. Burada iyi bir asker ve karizmatik bir lider olduğunu kanıtlayan Mustafa Kemal böylece milletiyle birlikte vatani işgalden kurtararak tam bağımsız ve çağdaş yeni bir Türk devletinin kurucusu olma yolunda yürümeye başlamıştır. 18 Mart Şehitleri Anma Günü ve Çanakkale Deniz Zaferi'nin yıl dönümünde başta Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere vatan uğruna canlarını feda eden şehitlerimizi rahmet ve minnetle, gazilerimizi saygı ve şükranla anıyoruz. Kaynakça; Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı

Nisan

“Küçük hanımlar, küçük beyler!
Sizler hepiniz geleceğin bir gülü, yıldızı ve ikbal ışığısınız.”

Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı

Kutlu Olsun.

Ankara İl Jandarma Komutanı Tümgeneral Recep YALÇINKAYA; TSK Elele Vakfı Genel Müdürü (Em.) Tuğg. İsmail Hakkı KÖSEALİ'yi makamında ziyaret etmiştir. 3.10.2024

TSK Elele Vakfı Genel Müdürü (Em.) Tuğg. İsmail Hakkı KÖSEALİ; TSK Elele Vakfı'nın kuruluşunda büyük emekleri geçen Mütevelli Heyet ve Yönetim Kurulu üyelerimiz Gazeteciler Cemiyet Başkanı Sayın Nazmi BİLGİN ile Sayın spiker/sunucu Mehpere ÇELİK'i Gazeteciler Cemiyetinde ziyaret etti. 20 Kasım 2024

(Em.) Tümgeneral İdris ACARTÜRK ; TSK Elele Vakfı Genel Müdürü (Em.) Tuğg. İsmail Hakkı KÖSEALİ'yi makamında ziyaret etmiştir. 6.12.2024

TSK Dayanışma Vakfı Genel Müdürü Tuğg.(Em.) Oktay AĞBUGA ; Vakıf Genel Müdürü Tuğg.(Em.) İsmail Hakkı KÖSEALİ'yi makamında ziyaret etmiştir. 16.04.2025

Genelkurmay Başkanlığı Muhabere ve Bilgi Sistem Daire Başkanı Tuğgeneral Haluk DOĞAN; TSK Elele Vakfı Genel Müdürü (Em.) Tuğg. İsmail Hakkı KÖSEALİ'yi makamında ziyaret etmiştir. 25.04.2025

**GAZİLER FİZİKTEDAVİ VE REHABİLİTASYON EĞİTİM VE ARAŞTIRMA HASTANESİ
MÜZESİ**

Mine ve ana özelliği olan gırtl bir
testi yapıldı. İlk günkü kurşunla, güncellenerek
dolan etrafını tanıdı edine.

Uzun bir süre için sığın, kapıyı
fark eden beklentisini ve gırtlını uyanıkla naye-
rum

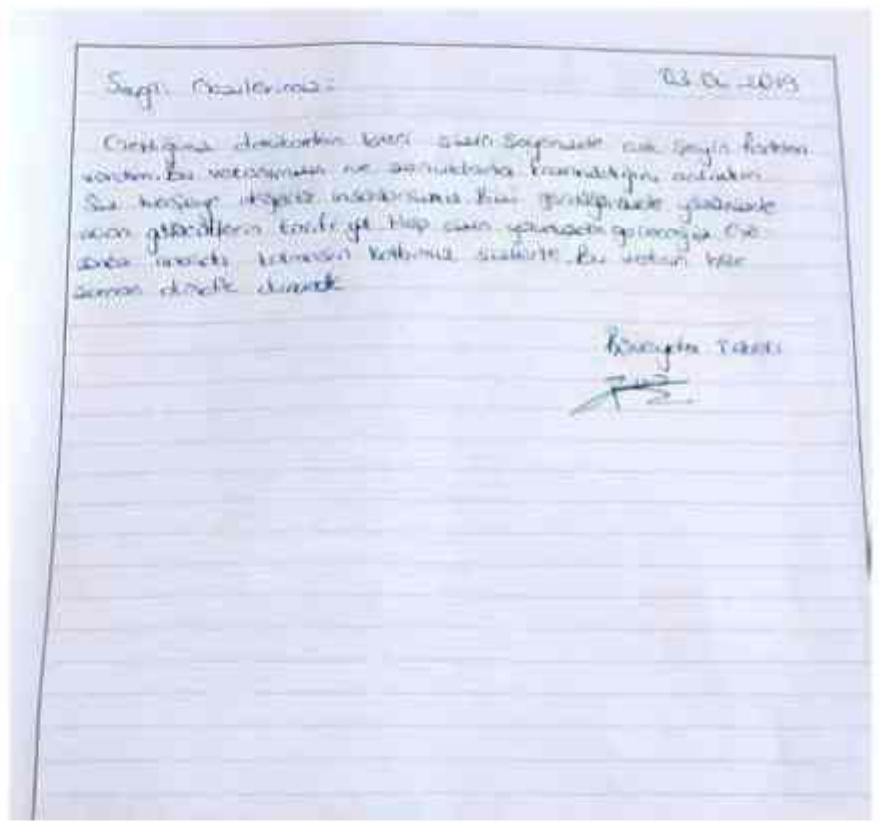
[Signature]
İsmail Hakkı KÖSENCİ
Gen. Tıpçı
Eylek Vakfı An. Mül.

06 Aralık 2024

Janularma ve Sahil Güvenlik
Akademi Başkanlığında eğitim
ve öğretim görevinde olan Subay
ve Astsubay subaylarımızı mütadif
okullardan ve airport müdirlere
yakın ilgisi ve alakalarından dolayı
ya da Türk Milletimizin başlarına
bir kas minnet ve şükranlarınıza
diz ederim.

[Signature]
Kalem Vakfı
Tb. K.

MÜZE ZİYARET DEFTERİNDEN ALINTILAR...

MÜZE ZİYARET DEFTERİNDEN ALINTILAR...

TSK ELELE VAKFI

GATA ÖZELEĞİTİM VE REHABİLİTASYON MERKEZİ

Mental Retardasyon, İşitme, Otizm, Ygb,
Downsenromu, Özgöl Öğrenme,
Bedensel Yetersizlik

tskelelevakfi

tskelele

elelegata@gmail.com

Gülhahe Eğitim Araştırma Hastanesi
Sağlık Bilimleri Üniversitesi Kampüs içi
TSK Elele Vakfı GATA Özel Eğitim ve
Rehabilitasyon Merkezi Etilik/Ankara

www.tskeleleoezelegitim.com

0 312 326 04 01
0 530 010 15 71

TSK EL ELE VAKFI GATA ÖZEL EĞİTİM VE REHABİLİTASYON MERKEZİNDEN KARELER

19 MAYIS

ATATÜRK'Ü ANMA

GENÇLİK VE SPOR BAYRAMI

SAMSUN

GÜNEŞİN DOĞDUĞU ŞEHİR

"Ben, 1919 senesi Mayıs'ı içinde Samsun'a çıktığım gün elimde, maddi hiçbir kuvvet yoktu. Yalnız büyük Türk Milleti'nin asaletinden doğan ve benim vicdanımı dolduran yüksek ve manevi bir kuvvet vardı. İşte ben bu milli kuvvete, Türk Milleti'ne güvenerek işe başladım. Ben, Türk ufuklarından bir gün mutlaka bir güneş doğacağına, bunun hararet ve kuvvetinin bizi ısıtacağına, bundan bize bir güç çıkacağına o kadar emindim ki, bunu âdeta gözlerimle görüyordum."

Mustafa Kemal Atatürk

Türk Silahlı Kuvvetleri Elele Vakfı

**Bağışlarınızla
Daha güçlüyüz**

**Paylaşmak
Umuttur**

<https://elele.org.tr/>

T.VAKIFLAR BANKASI / KOLEJ TR15 0001 5001 5800 7288 7745 45

T.GARANTİ BANKASI / ULUS TR28 0006 2000 7110 0005 2954 31

TEB BANKASI / ÇAMBAZ TR38 0003 2000 5170 0000 0307 96

TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİ
ELELE VAKFI

Arzu eden Vatandaşlarımız,

TÜRK TELEKOM, TURKCELL veya VODAFONE GSM operatörlerine ait faturalı telefonlardan 1995'e BAĞIŞ yazıp kısa mesaj (SMS) göndererek TSK Elele Vakfına 50,00 TL tutarında bağışta bulunabilirler.

ORTAKLARIMIZ VE İŞTİRAKLERİMİZ

TURKTRUST

Ar-Ge • Yazılım • Danışmanlık • Teknoloji • e-İmza

**TÜRKTRUST Bilgi İletişim ve
Bilişim Güvenliği Hiz. A.Ş.**

Bilgi, iletişim ve bilişim teknoloji, bilişim güvenliği ve elektronik imza ile elektronik kimlik (Sertifika) sağlayıcı alanlarında faaliyet göstermek üzere, 02 Ağustos 2004 tarihinde kurulmuştur.

tts
TURKTIPSAN

**TURKTIPSAN Sağlık Turizm
Eğitim ve Ticaret A.Ş.**

Türk Silahlı Kuvvetleri yararına faaliyet gösteren beş vakıf tarafından sağlık, otomotiv, petrol, eğitim, ticaret ve turizm alanlarında faaliyet göstermek üzere kurulmuştur.

**TSK MEHMETÇİK VAKFI Sigorta Aracılık
Hizmetleri Ltd. Şti.**

Türk Silahlı Kuvvetleri yararına faaliyet gösteren üç vakfın birlikte kurduğu ferdi kaza, emeklilik, konut, kasko, sağlık, işyeri ve deprem sigortası branşlarında faaliyet göstermek üzere 07 Mayıs 1999'da kurulmuştur.

TSK ELELE VAKFI

BANKA BAĞIŞ HESAP NUMARALARI

Bağışlarınızın, vakfımıza ulaştığının tarafınıza bildirilmesi için, isim ve adres bilgilerinizi mutlaka işlemi yapan kişilere belirtiniz.

ZİRAAT BANKASI
BAŞKENT ANKARA ŞUBESİ
TR25 0001 0016 8339 0259 9051 89

VAKIFBANK
KOLEJ ŞUBESİ
TR15 0001 5001 5800 7288 7745 45

HALKBANK
K. ESAT ŞUBESİ
TR29 0001 2009 2160 0016 0000 13

ING BANK
TUNALI HİLMİ ŞUBESİ
TR70 0009 9005 0505 0500 1000 01

TÜRKİYE İŞ BANKASI
FRANKFURT ŞUBESİ
DE74 5023 0600 0044 0000 08

TÜRKİYE İŞ BANKASI
ANKARA ŞUBESİ
TR55 0006 4000 0014 2006 0000 00

YAPI VE KREDİ BANKASI
TUNALI HİLMİ ŞUBESİ
TR47 0006 7010 0000 0001 0000 01

GARANTİ BANKASI
ULUS ŞUBESİ
TR28 0006 2000 7110 0006 2994 31

AKBANK
K. ESAT ŞUBESİ
TR49 0004 6001 0188 8000 0661 82

ŞEKERBANK
GAZİOSMANPAŞA ŞUBESİ
TR50 0005 9019 5013 0195 0025 54

TEB
ÇUKURAMBAR ŞUBESİ
TR38 0003 2000 5170 0000 0307 96

